

**T. C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
LİKÖRETİM ANABİLİM DALI**

**LİKÖRETİM 3.SINIF HAYAT BİLİMLERİ DERSİNE İLİŞKİN
YUVAM TEMASINDAKİ KONULARIN DRAMA YÖNTEMİNE
DAYALI ÖĞRETİMİN ÖĞRENCİLERİNLETİM, EMPATİ
BECERİLERİ VE DEĞER ALGILARI ÜZERİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖNERİSİ

**Hazırlayan
Musa KAHRMAN**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Sevda ÇETİNKAYA**

Hatay-2014

**T. C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
LİKÖ RET MİNA BİLİM DALI**

**LİKÖKÜL 3.SINIF HAYAT BİLGİSİ DERSİ BENİMSEME
YUVAM TEMASINDAKİ KONULARIN DRAMA YÖNTEMİNE
DAYALI ÖĞRETİMİN ÖĞRENCİLERİNLETİM, EMPATİ
BECERİLERİ VE DEĞER ALGILARI ÜZERİNDE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖNERİSİ

**Hazırlayan
Musa KAHRMAN**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Sevda ÇETİNKAYA**

Hatay-2014

ONAY

MUSA KAHR MAN tarafından hazırlanan “ *LKOKUL 3.SINIF HAYAT B LG S DERS BEN M E S Z YUVAM TEMASINDAK KONULARIN DRAMA YÖNTEM NE DAYALI Ö RET M N N Ö RENC LER N LET M, EMPAT BECER LER VE DE ER ALGILARI ÜZER NE ETK S* ” adlı bu çalı ma jüri tarafından lisansüstü ö retim yönetmeli inin ilgili maddelerine göre de erlendirilip oy birli i / oy çoklu u ile *LKÖ RET M ANA B L M DALINDA YÜKSEK L SANS TEZ* olarak kabul edilmi tir.

14.07.2014

Jüri Üyeleri	mza
Yrd. Doç. Dr. Sevda ÇET NKAYA (Danı man)	
Yrd. Doç. Dr. Necati BOZKURT (Üye)	
Yrd. Doç. Dr. Sibel Güzel YÜCE (Üye)	

Musa Kahrıman tarafından hazırlanan “ *lkokul 3.Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Benim E siz Yuvam Temasındaki Konuların Drama Yöntemine Dayalı Ö retiminin Ö rencilerin leti im, Empati Becerileri ve De er Alguları Üzerine Etkisi*” adlı tez çalı masının yukarıda imzaları bulunan jüri üyelerince kabul edildi ini **onaylarım.**

Doç.Dr. Halil DEM RER

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Günümüzde hızla değişen toplumsal yapı ve kuralların, öğrencilerin topluma ve çevreye uyumlarını zorla tutmaktadır. Eğitim sistemimizde sosyalleşmenin önüne geçilmesi, başarılarının ön plana çıktığı, ezber öğrenmeye ağırlık verildiği, öğretimin programının yapılandırıcılığı öğretimin programı olması ve öğretmen ders kitaplarının bu programa göre hazırlanmasına rağmen var olan sınav sistemi öğretmen ve öğrencileri ezber ve test başarısına yönlendirmektedir. Öğretmenlerin kazanımları yetiştirip test çözebilmek için öğrencinin alıcı durumunda bulunduğu öğretim yöntemlerini tercih etmektedirler. Eğitim sisteminin temel amaçlarından olan sosyalleşme, değerler, beceriler her ne kadar kazanımlarda olsa da başarının ön plana alındığı dersleri konuları yetiştirme, test başarısı adına sosyal ve kişisel gelişim, değerlerin kazandırılması, temel becerilerin kazandırılması ötelenmiş oluyor bazen de hiç de inilmeden konular anlatılıp testler çözdürülüp geçiliyor.

Eğitimde dramanın bir yöntem olarak kullanılması öğrencilerin toplumsal ilişkilerini düzenlemesine, kendisini tanımasına yeni bir ürün ortaya koymasına, bir varlık sergilemesine olanak sağlar.

Drama yoluyla öğrenciler değerleri bir takım sosyal becerileri, olaylar, durumlar arası bağlantıları, empati kurarak başarılarının davranışlarında kendi davranışlarını gözlemlenebilir hale getirir.

Öğrenciler kendilerini karışındaki bireyin yerine koyarak yaptıkları fiil ve davranışlar daha isabetli ve daha yerinde olur. Letim kazaları daha az yaşanır, toplumda olan kavgalar gürültüler bir nebze de olsa azalır. Empati ve değerler anaokulundan itibaren oyunla tutularak çocuklara verilmelidir.

Değerler bir toplumu toplum yapan ayakta tutan unsurlardan biridir, ilköğretim ise değerlerin kazandırılmasında önemli bir ağırlık taşıyan değerlerin ana sınıfından itibaren bireylerde kişilik haline getirilmesi toplum sağlığı açısından çok önemlidir. Değerlerden yoksun bir nesil kendisi gibi değerlerden yoksun bir nesil yetiştireceğinden ilköğretimde öğrencileri sıkmadan, kurallar koymadan, yaparak yaşayarak değerlerin kişilik haline gelmesi sağlanmalıdır Bu değerler dramalarda hayattan bir kesitmiş gibi oyunsu süreçlerle canlandırılmalı, canlandırılmadan sonra değerlendirme çalışmaları yapılmalı, mutlaka çocukların olaylara bakış açıları değerlendirilmeli sınıfça bir sonuca varılmalıdır. Hayatımızdaki toplumsal sorunlar,

dramalarla sınıf ortamında canlandırıldı ında ö renciler problemle kar ı kar ıya kalarak problemi çözmeye, çözerken empati kurma becerisi ve ileti im becerilerini de kullanımı olurlar. Böylece drama yöntemiyle; ileti im becerilerini, de erleri ve empati becerisini kazandırmı oluruz. Bunun yanında sosyal hayattaki problemlerle kar ı kar ıya kalan çocuk hayatı ö renmi olur. Bu çalı manın ö rencilerin ileti im becerilerini, empati becerilerini, de er algılarını olumlu yönde etkileyece i dü ünülmektedir. Bu nedenle bu çalı manın ileride yapılması muhtemel olan çalı malara ı ık tutması beklenmektedir.

Bu çalı manın en iyi ekilde tamamlanabilmesi için bana her türlü yardımda bulunan deste ini hiçbir zaman esirgemeyen, öneri ve fikirleriyle bana katkıda bulunan tez danı manım, Saygı De er Hocam Yrd. Doç. Dr. Sevda ÇET NKAYA 'ya, çalı malarım sırasında yardımlarını hiç esirgemeyen ve özellikle istatistik hesaplamalar konusunda yardımcı olan de erli hocalarım, Prof. Dr. brahim B LG N ve Doç. Dr. Cengiz TÜYSÜZ'e

Çalı manın yapıldı ı okuldaki sınıf ö retmenine ve tüm 3. Sınıf ö rencilerine;

Çalı mam esnasında bana her türlü deste i veren de erli aileme ve e ime te ekkürlerimi sunarım.

Bu çalı manın alanda yapılabilecek di er çalı malara di er tüm ö retmenlere katkı sa lamasını ümit ediyorum.

Musa KAHR MAN

LKOKUL 3.SINIF HAYAT B LG S DERS BEN ME S Z YUVAM TEMASINDAK KONULARIN DRAMA YÖNTEM NE DAYALI Ö RET M N N Ö RENC LER N LET M, EMPAT BECER LER VE DE ER ALGILARI ÜZER NE ETK S

Yüksek Lisans Tezi, Musa KAHR MAN

Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

İlkö retim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2014

Tez Danı manı: Yrd. Doç. Dr. Sevda ÇET NKAYA

ÖZET

Bu çalı manın amacı; drama ö retim yönteminin Hayat Bilgisi Dersi, ilkokul 3. Sınıf ö rencilerinin “ Benim E siz Yuvam” temasındaki konuların drama yöntemi ve mevcut programa göre ö retimin yapıldı ı sınıflardaki ö rencilerin ileti im becerileri, empatik e ilim becerileri, de er algıları ölçe inden aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadı mını ara tırmak ve ö rencilerin uygulanan yönleme yönelik görü lerini belirlemektir.

Çalı ma, ön test, son test kontrol gruplu yarı deneysel desen modelinde tasarlanmı tır. Ara tırmanın örneklemini 3. Sınıfta ö renim gören 2 ubede toplam 80 ö renci olu turmu tur. Bu ö rencilerden 40’ı deney gurubu, di er ubedeki 40 ki i ise kontrol grubunu olu turmaktadır. Hayat Bilgisi Dersi “Benim E siz Yuvam ” temasındaki de erlerin geçti i konular her hafta 2 ders saati olmak üzere toplam 9 hafta (18 ders saati) uygulanmı tır.

Veri toplama aracı olarak, her iki gruba uygulama öncesi ve sonrası “Sosyal De erler Ölçe i (SDÖ)”, “Empatik E ilim Ölçe i (EEÖ)” ve “leti im Becerileri Ölçe i (BÖ)” uygulanmı , deney grubundaki ö rencilerin, “Drama Yönteminin Uygulanmasına li kin Ö renci Görü me Formu” görü leri alınmı tır.

Veri toplama araçlarından elde edilen veriler SPSS 16 paket programına girilmi ve bu verilere ait ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde de erleri betimlemeli istatistikle analiz edilmi tır. Ara tırma problemlerinin çözümü için ortak de i kenli çoklu varyans analizi (MANCOVA) kullanılmı tır. Ö renci ve ö retmen görü me formları betimsel analiz tekniklerinden frekans analizi kullanılarak de erlendirilmi tır.

Yapılan bu yarı deneysel çalı mada drama yönteminin uygulandı ı deney

grubu ile mevcut öretim programına göre derslerin i lendi i kontrol grubu öğrencilerinin sosyal de erler ölçe i ve ileti im becerileri ölçeklerinden aldıkları puanların ortalamaları arasında deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark oldu u belirlenmiştir. Ancak öğrencilerin empatik e ilim ölçe i puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmıştır.

Örenci görüşme formundan elde edilen verilere dayanılarak öğrenciler derslerin daha e lenceli oldu unu ve derslerde sıkılmadıklarını belirttiler ve yaklaşımın bütün öğrencilerin derse aktif katılımının sağlandığını ifade ettiler. Bu dü ünelere dayalı olarak öğrenciler aynı zamanda diğer derslerin ve ünitelerin de bili sel ve duyu sal sebeple drama yöntemiyle öğretilmesini istediler. Bu ara tırmadan elde edilen sonuçlar; öğrencilerin sosyal de erler ve ileti im becerileri puanlarının ortalamaları drama yönteminin daha etkili oldu u fikrini desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler

De er Algıları, Drama Yöntemi, İleti im Becerileri, Empatik E ilim Becerileri

**THE EFFECT OF DRAMA METHOD ON EMPATHY,
COMMUNICATIVE SKILLS AND VALUE SENSATIONS
OF THE 3RD GRADE STUDENTS**

Master's Thesis, Musa KAHRMAN

Primary Education Department, 2014

The Thesis Adviser: Associate Prof Dr. Sevda ÇETNKAYA

ABSTRACT

The aim of this study in which life science lesson is applied in 3rd grades about the subject "My sweet home" is to search whether there is statistically significant difference between the average scores obtained from the scale of communication skills, empathy attitude skills and value sensations in classes which are taught by drama method and the current program or not. Another aim of this study is to determine the opinions of students about creative drama method.

The study was designed in sub-experimental pattern model with pretest posttest control group. The sample was conducted with 80 students studying in 3rd grades consisting of two classes. 40 of these students were assigned as treatment group, and 40 of them were assigned as control group. The values in the unit "My sweet home" were taught in two hours in a week and in total 9 weeks (18 course hours) applied by the same teacher

As data collection tools; "Scale of Social Values" (SSV), "Scale of Attitude of Empathy (SAE)" and "Scale of Communication Skills (SCS)" were conducted in both groups before and after the application. Moreover, opinions of the students in the treatment group were obtained through open-ended interview forms called "Student Interview Form About the Application of Drama Techniques".

Data obtained from data collection tools were typed in SPSS program, and mean, standard deviation, percentage values and frequency of the data were analyzed with descriptive statistics. MANCOVA was used for the analysis of the research problems. The teacher and student interview forms were evaluated by using content and descriptive analysis techniques.

In this experimental study, statistically significant difference was seen between

the averages of social values scale and communication skills scores of the treatment group students to whom drama method was applied and the control group students to whom current teaching method was applied in favour of the treatment group. However, it was seen that there is no statistically significant difference between attitude of empathy scale scores of the students.

Based on the data obtained from the interview form the students stated that the classes were more fun, they were not bored during the classes and that the approach made all students join the class actively. Based on these feelings the students also wanted the classes and units to be taught using drama due to cognitive and sensory reasons. Results obtained from this research; students' social values and communication skills scores average support that the idea of drama method is more effective

Key Words

Value perceptions, Drama Method, Communication skill, Empathy skill

Ç İNDEK İLER

ÖNSÖZ	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
TABLolar VE EK LLER L STES	xv
KISALTMALAR L STES	xvi
G R	1
Ara tırmanın Amacı.....	7
Ara tırmanın Önemi	7
Ara tırmanın Sayılıtları.....	11
Ara tırmanın Sınırlılıkları.....	11
Tanımlar.....	12

B R NC BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE	14
1.1 Türk Milli E itiminin Amaçları	14
1.2 Hayat Bilgisi Ders Programının yapısı.....	15
1.3 Dramanın Tanımı	17
1.4 Dramanın Temel Kavramları	19
1.4.1 Dramatizasyon	19
1.4.2 Yaratıcılık	20
1.4.3 Dramatik Oyun.....	20
1.4.4 Rol Oynama	20
1.4.5 Yaratıcı drama.....	21
1.4.6 İletim	22
1.4.7 Do açlama	22
1.4.8 Etkile im	23
1.5 Yaratıcı Drama Yönteminin Uygulama Basamakları	24
1.5.1 Isınma,.....	24
1.5.2 Pantomim	25
1.5.3 Rol Oynama	26
1.5.4 Olu um ve De erlendirme	26

1.6 İletim.....	28
1.6.1 Kaynak	30
1.6.2 Mesaj.....	31
1.6.3 Gürültü	31
1.6.4 Kanal	32
1.6.5 Hedef (alıcı)	32
1.6.6 Dönüt.....	33
1.7 Empati	33
1.7.1 Empatinin Sınıflandırılması	36
1.8 Kişisel Nitelikler ve Değerler.....	37
1.8.1 Hayat Bilgisinde ve Sosyal Bilgiler Kitabındaki Bazı Değerler.....	38
1.8.2 Değerlerin Özellikleri	42
1.8.3 Değerlerin Sınıflandırılması.....	43
1.8.4 Değerlerin Kazandırılmasına Ne Zaman Başlanır?	44
1.8.5 Değerler Eritimi Nasıl Verilmelidir?.....	44
1.8.6 Değer Eritimi Yaklaşımları	45
1.9 İlgili Araştırmalar	51
1.9.1 Türkiye’de Yapılan Çalışmalar.....	51
1.9.2 Yurtdışında Yapılan Çalışmalar.....	61

KİMLİK BÖLÜMÜ

ARAŞTIRMA SORULARI VE HİPOTEZLER	65
2.1 Çalışmanın Amacı.....	65
2.2 Genel Araştırma Problemi ve Alt Problemleri	65
2.2.1 Birinci Genel Araştırma Problemi	65
2.2.2 İkinci Genel Araştırma Problemi	66
2.3 Genel Araştırma Hipotezi.....	66
2.3.1 Genel Araştırma Hipotezine Bağlı Alt Hipotezler	67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM	68
3.1 Araştırmanın Modeli	68
3.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi	68
3.3 Araştırma Deseni ve Uygulaması.....	69

3.4	Drama Yönteminin Uygulanması.....	70
3.4.1	Temanın kazanımlarının belirlenmesi ve materyallerin hazırlanması	70
3.4.2	Materyallerin hazırlanması	71
3.4.3	Ö retmenle Uygulama Öncesi Ön Görü me	71
3.4.4	Çalı ma Gruplarının Belirlenmesi, Ö rencilere Uygulama Hakkında Bilgi Verilmesi.....	72
3.5	Uygulama Süreci ve Drama Yöntemi	72
3.5.1	Isınma Çalı ması.....	72
3.5.2	Pandomim Çalı ması	72
3.5.3	Rol Oynama Çalı ması	73
3.5.4	Olu um Çalı ması	73
3.5.5	De erlendirme Çalı ması.....	73
3.6	Kontrol Grubunda Uygulama.....	73
3.7	Uygulamada Ara tırmacının Rolü.....	74
3.8	Veri Toplama Araçları	75
3.8.1	leti im Becerileri Envanteri	75
3.8.2	Drama Yöntemine li kin Açık Uçlu Ö renci Görü me Formu.....	76
3.8.3	Schwartz De erler Ölçe i.....	76
3.8.4	Empatik E ilim Ölçe i	78
3.9	De i kenler.....	78
3.9.1	Ba ımsız De i kenler	78
3.9.2	Ba ımlı De i kenler	78
3.10	Verilerin Analizi.....	79

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR	80	
4.1	Ara tırmanın Birinci Genel Problemi ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	82
4.2	Ö rencilerin Drama Yöntemine li kin Görü leri.....	86
SONUÇ ve TARTI MA	94	
ÖNER LER	98	
KAYNAKÇA	99	

EKLER

EK-1: EMPAT K E L M ÖLÇE	115
EK-2: LET M BECER LER ENVANTER	116
EK-3: SHWARTZ DE ERLER ÖLÇE	118
EK-4 : Ö RETMEN DRAMA UYGULAMA ETK NL KLER	120
EK-5: KONTROL GURUBU ÖRNEK DERS PLANI.....	146
EK-6: KAZANIMLAR.....	147
EK-7: DRAMA TEKNİKLERİNİN UYGULANMASINA ILI KIN Ö RENCİ GÖRÜ ME FORMU	148
EK-8: UYGULAMA ZN	150
EK-9: UYGULAMAYA L K N FOTO RAFLAR.....	151

TABLolar VE EK LLER L STES

Tablo 1: Hayat Bilgisi Ders Programının Yapısı	15
Tablo 2.(Temel İletişim Süreci, Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGAP],2007).....	30
Tablo 3 Empatinin Sınıflandırılması.....	36
Tablo 4: Örneklerdeki Öğrencilerin Dağılımı	69
Tablo 5: Ön test-Son test Kontrol Gruplu Desende Uygulama Süreci	69
Tablo 6: Deney ve Kontrol Grupları için ön ve son Test Puan Sonuçları	80
Tablo 7: Ortak Değişkenler Matris Etkilerinin Test Edilmesi.....	82
Tablo 8 : Bağımlı Değişkenlerin Etkilerinin Test Edilmesi (Levene's Test)	82
Tablo 9: Ortak Değişkenli Çoklu Varyans Analizi Sonuçları.....	83
Tablo 10: Ortak Değişkenli Varyans Analizi (ANCOVA) Sonuçları.....	83
Tablo 11: Grupların son-SDÖ Alt Boyutları Puanlarının karşılaştırılması.....	85
Tablo 12: Isınma Çalışması Sırasında Yapılanlara İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	86
Tablo 13: Pantomim Çalışması Sırasında Yapılanlara İlişkin Öğrenci Görüşleri	87
Tablo 14: Rol Oynama Çalışması Sırasında Yapılanlara İlişkin Öğrenci Görüşleri .	88
Tablo 15: Oluşum Çalışması Sırasında Yapılanlara İlişkin Öğrenci Görüşleri	88
Tablo 16: Değerlendirme Çalışması Sırasında Yapılanlara İlişkin Öğrenci Görüşleri	89
Tablo 17: Değerlendirme Çalışması Sırasında Yapılanlara İlişkin Öğrenci Görüşleri	90
Tablo 18 :Yaratıcı Drama Yöntemi ile İncelenen Derslerin Diğer Derslerden Farklarına İlişkin	91
Tablo 19:Öğrenci Görüşlerine Göre Yaratıcı Drama Yönteminin Olumlu ve Olumsuz Yönleri.....	92

KISALTMALAR LİSTESİ

EEÖ: Empati E ilim Ölçe i

SDÖ: Sosyal De erler Ölçe i

BÖ: İletim Becerileri Ölçe i

KG: Kontrol Grubu

DG: Deney Grubu

G R

İlk çağlardan günümüze birçok değişim meydana gelmiştir. İlk çağlarda, insanların yaşamlarını sürdürebilmek için avcı ve toplayıcı olmaları yeterliyken günümüzde; endüstride, sanayide ve teknolojiadaki hızlı değişimler, insanların hayatlarını sürdürebilmesi için gereken şartları da değiştirmiştir. Günümüzde çok basit işler için bile bir uzmanlık aranmakta ve belirli becerilerin kazanılması önem verilmektedir. Artık insanların iş bulabilmesi dolayısıyla da hayatını devam ettirebilmesi için gereken nitelikler karmaşık hale gelmektedir. Tüm bu durumlar göz önüne alındığında, bireysel olarak küreselleşen dünyaya ayak uydurabilmenin ve ülke olarak gelişmiş toplumlarla rekabet edebilmenin tek yolu eğitimdir.

Dünyamızda yaşanan bu değişime, sadece öğrencilik yıllarında bilgiyi elde eden değil, yaşam boyu öğrenen bilim ve bilgi okur-yazarlığına sahip ve kendini sürekli yenileyen bireyler ayak uydurabilmektedir (Çakıcı, 2008: 2). Bu değişimin farkında olan modern toplumlar; bilgiyi sorgulayan, araştıran, inceleyen, veri toplayabilen, bu verilerden bir sonuca ulaşabilen ve günümüz problemlerine çözüm önerileri getirebilen bir nesil yetiştirmeyi hedeflemektedir. (Tatar ve Kuru, 2006: 147)

Bu bağlamda, Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı 2004 yılında taslak olarak hazırladığı yeni öğretim programlarıyla, dünyadaki değişim ve gelişimlere uyum sağlayabilecek ve Türk toplumunun beklentilerine cevap verebilecek bireyler yetiştirmeyi hedeflemiştir, bir yıl süren pilot uygulamanın ardından 2005-2006 eğitim-öğretim yılında Türkiye genelindeki ilköğretim okullarında “yapılandırmacı öğrenme modeline dayalı” öğreneni merkeze alan programları uygulanmaya koymuştur.

Yapılandırmacı öğrenme kuramına dayalı yeni programda da;

Öğrencilerin öğrenme ortamına kendilerine özgü ön bilgi ve inançlarla geldikleri, öğrenmenin, toplumsal etkileşimle desteklendiği, anlamlı öğrenmenin, gerçek öğrenme etkinlikleri/görevleri sonucu gerçekleştiği, öğrenmenin, öğrenme ortamına olduğu kadar öğrencilerin ön bilgi, tutum ve amaçlarına da bağlı olduğu, öğrenmenin pasif bir süreç değil öğrencinin öğrenme sürecine katılımını gerektiren aktif, sürekli ve gelişimsel bir işlem olduğu ve insanların amaçları olan, kendi öğrenmelerini kontrol edebilen varlıklar olduğu (MEB, 2008: 300) vurgulanmıştır.

Yeni programlar gelenekselciliği terk ederek, yapılandırmacılık, çoklu zekâ, etkin öğrenme, beyin temelli öğrenme gibi yaklaşımları benimsemiş ve katı öğretmen merkezli bir anlayış yerine, öğrenci merkezli bir yaklaşıma göre tasarlanmıştır. Yapılandırmacı öğrenme anlayışı öğrenenlerin bilgiyi nasıl öğrendiklerine ilişkin bir kuram olarak gelişmeye başlamış ve zamanla öğrenenlerin bilgiyi nasıl yapılandırdıklarına ilişkin bir yaklaşım haline almıştır. Bu yaklaşımda temele alınan noktalar; öğrencinin bilgiyi araştırma, yorumlama ve analiz yapması ve bu süreç içinde düşünme alışkanlıklarını kazanması, geçmişteki yaşantıları ile yeni yaşantılarını birleştirmesidir. Öğrencinin bilgiyi tekrarlaması değil, bilgiyi transfer ederek yeniden yapılandırılması istenmektedir (MEB, 2010; 9).

Bireyde kendi kendine öğrenme bilgi, beceri ve istekleriyle olmaktadır. Yaşam boyu üretici olması sağlanmalıdır. Bilgi edinirken olduğu için, okul bilgiyi aktarmak yerine bilgiyi elde etme yolunu öğretmelidir. Derslerde yapılandırmacı yöntemler kullanılarak üst düzey düşünebilen, toplumsal değerleri kavrayan iletişim ve empati gibi becerilere sahip bireyler yetiştirmek mümkündür. İlkokulda Hayat Bilgisi dersinin temel amacı en genel anlamıyla öğrencileri hayata hazırlamak ve bireyin hayatında gerekli olacak bilgi becerilerle bireyi donatmaktır. İlköğretim kurumlarında bu amaca hizmet eden en önemli dersler Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgilerdir. Bu dersler günümüzde iyi ve sorumlu vatandaşlar yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşama ilgili temel bilgi, beceri ve tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır. (Erden, 1997:9). Böylece bireylerin okul dışında da başarılı olmaları sağlanabilir. Hayat Bilgisi bireyi yetiştirmede önemli bir sorumluluk taşımaktadır (Çakır, 2007; 16).

İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında öğrencilere akademik bilgi kazandırmak, onları çeşitli konularda etkinin yanı sıra çeşitli becerileri de geliştirmek amaçlanmıştır. Bu beceriler:

Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma,

Eleştirel düşünme,

Yaratıcı düşünme,

İletişim,

Problem çözme,

Araştırma,

Bilgi teknolojilerini kullanma,

Giri imcilik,

Karar verme,

Metinler arası okuma,

Ki isel ve sosyal de erlere önem vermedir (MEB, 2010; 14).

Hayat bilgisi dersinde kazandırılması dü ünülen becerilerden biri de ileti im becerisidir. leti im sayesinde insanlar zihinlerindeki kavram ve fikirleri ifade etme onları payla ma ve de erlendirme olana ı elde ederler. nsanlar arasındaki ili kilerin temelinde ileti im vardır. Ö renmek, anlamak, anlatmak, etkilemek, etkilenmek, payla mak ve sahip olmak için ileti im kurarız. Bunların dı ında temel ihtiyaçlarımızı kar ılamak için ileti im kurarız. Kısacası insan ili kilerinin temeli ileti ime dayanır. Bilgi, bili im ve ileti im hem bireyin hem de toplumun ya am sürecini derinden etkilemektedir. Temel bir üretim girdisi hâline gelen bilginin, giderek üretimin di er faktörlerinin yerini almasıyla, geçi in, imdiki sanayi toplumundan farklı bir topluma, temelini enformasyon ve ileti imin olu turdu u bilgi toplumuna do ru oldu unu göstermektedir (Çalı kan ve Karada 2010).

Ö retme ve ö renme süreçlerinde gerçekleştirilen tüm etkinlikler birer ileti im etkinli idir. Bu ortamlarda ö renci, ö retmen ve çevre ile sürekli etkile imde bulunur. Ö retmenin bili sel, duyu sal ve psikomotor tüm davranı ları ö rencileriyle payla ması bu etkile im ortamının olmasını sa lar. Bu tür bir ileti imde amaç daha önceden belirlenmi bir takım davranı ları geli tirmektir (Adıgüzel, 1993a).

Her bireyin çok güzel ileti im kurması beklenemez ancak kendi çevresinde mutlu olabilece i, derdini anlatabilece i kadar ileti im becerisine sahip olması gerekir. leti im becerisi kazanmamı bireyler çevreleriyle uyum kurmada zorlanır ve yanlış anlama ve anla ılmadan dolayı mutsuzluklar ve huzursuzluklar ortaya çıkar Unutulmaması gerekir ki toplum bir zincire benzer. Bir zincir, halkasının en zayıf oldu u yerden kopar. Zincirin kopmaması için onu olu turan her halkanın sapasa lam, güçlü olması gerekir (Saygın 2005).

Dikmen'e (2002a) göre nitelikleri her ne olursa olsun iki sistem (iki insan, iki hayvan, iki makine, bir insan bir hayvan, bir insan bir makine) arasındaki her türlü bilgi alı veri i ileti im olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla insan neredeyse

ya amının her anında ileti im kurmaktadır. Ki ilerarası ileti imde ki inin kar ısındaki ile empati kurabilmesi oldukça önemlidir. Empati kuran birey kar ısındaki bireye önemli oldu unu hissettirerek ona de er verdi ini gösterir. Empatik olmayan bir tepki ile kar ıla an ki i ise anla ılmadı ını dü ünür, gerginli i artar, savunmaya geçer ve sert tepkiler verebilir. Dolayısıyla empatinin ki iler üzerinde bireysel etkileri oldu u gibi ileti imin yönünü belirleme özelli i de vardır. Öyleyse sa lıklı ileti im kurmak için empati gereklidir. Roberts ve Strayer (1996), empati becerisi yüksek ve dü ük olan çocukları kar ıla tırdıkları ara tırmalarında, empatik becerisi yüksek olan çocukların empatik becerisi dü ük olan çocuklara göre i birli i ve yardım etme davranı larını göstermeye daha e ilimli olduklarını, arkada ları tarafından daha çok kabul edildiklerini bulmu lardır. Ara tırmacılar bu bulgularına dayanarak empatinin, arkada ili kilerinin düzenlenmesinde etkili bir role sahip oldu unu ileri sürmektedirler

2005 yılı Hayat Bilgisi dersi ö retim programı ile sadece yukarıda belirtilen ya am becerilerini de il, aynı zamanda ki isel niteliklerin ve de erlerin de geli tirilmesi amaçlanmı tır. Böylece bireylerin yalnızca çe itli becerileri kazanması de il, aynı zamanda olumlu ki isel niteliklere ve de erlere sahip olmaları; kısacası bireylerin her yönden geli meleri üzerinde durulmu tur. Kültürümüzün bir parçası olan de erler, çocuklara kazandırılmalıdır. Sa lam de erler üzerine kurulan toplumlar kolay kolay sarsılmazlar. De erlerin olu ması ve yerle mesi geli imin erken dönemlerinde ailede kazanılır, hayat boyu belli a amalarla devam eder. Çocuklarda temel de erleri geli tirmek ilk önce anne ve babaları daha sonra e itimcilerin görevidir.

Birçok ara tırmacı de eri, insanı harekete geçiren dü üncenin altında yatan temel inanç olarak ortaya koyar. Bu açıdan bakıldı ında davranı ları, büyük ölçüde insanın sahip oldu u de erlerin ekillendirdi i görülür. Böylece, de er; bireyin i birli i düzeyini, seçici algısını ve bilgiyi yorumlama gücünü etkiler, vizyon alanını belirler, alternatifler arasından seçim yapmasında, karar vermesinde, problem ve çatı maları çözümlemesinde temel bir araç olarak rol oynar (Schwartz, 1992'den aktaran Russell 2001).

Bu beceri ve de erleri kazandırabilece imiz yöntemler vardır. Bu yöntemler oyun oynama, empati kurdurma, resim yorumlatma, rol yaptırma gibi yöntemlerdir. Bu

yöntemlerden birisi de drama yöntemidir. Bu yöntem öğrencilerin aktif katılımının sağlandığı, karışık bireyle iletişime geçtiği, empati kurduğu, oyun oynadığı için eğitici, dikkat sürelerinin arttırıldığı en önemli aktif öğrenme yöntemlerinden biridir.

Eğitimde drama yöntemi, çocuk oyunlarından ve benzer etkinliklerden yola çıkarak gözlem yapma, doçuklama, rol oynama, dramatizasyon gibi tiyatro yada drama tekniklerinden yararlanarak bir grup çalışması içinde, çeşitli yaşam durumlarını canlandırma, olayları yeniden yaratıp irdeleme, bu yaşam durumlarından bilgilenme ve öğrenmeye geçme çalışmalarıdır. Drama insanın kendisini başkalarının yerine koyarak çok yönlü gelişimi bireyin eğitim ve öğretiminde aktif rol alması, kendini ifade edebilmesi, yaratıcı olması, yaşamı çok yönlü algılaması, bireyin eğitim ve öğrenme isteğini artırıcı bir eğitim yöntemidir(Güneysu, 1991, s 17).

Drama yöntemi; öğrencilerin duygularını, düşüncelerini geliştirir. Rollerini anlayıp, rollerin hayatla ilişkisinin kurulmasını sağlar. Bu etkinlikler, öğrencileri; günlük hayatta karşılaştıkları toplumsal olaylarla yüz yüze getirip onların deneyimini arttırarak; öğrencilere parablem çözme becerisi, iletişim becerisi ve empati becerisi gibi becerileri kazandırmı olur. Drama öğrencilerin sadece rol yapmasını,oyun oynayıp öğrenmesini değil aynı zamanda yorum yapıp çıkarımlarda bulunmasını sağlar. Mevcut 2005 MEB programında bulunmasına rağmen bu yöntemler kullanılmayıp, geleneksel yöntemlerle dersler eğitici içinde öğrenciler dersten sıkılır ve bir süre sonra dikkatleri dağılır. Bu yöntemler, öğrencileri, oyun oynayarak, öğrenerek, aktif öğrenme dünyasından alıp, onları ezber kalıpların içerisine hapseder. Öğrenciler; omuzlarına yüklenen bilgileri ezberlemeye başlar. Öğrenciler; olaylar olgular arası bağ kurma, olaylardan çıkarımlarda bulunma, iletişime geçme, ele tikel davranma gibi bazı becerileri kazanamazlar. Bu yöntemlerle öğrenmeden ziyade ezberleme gerçekleştiren bilgiler kullanılmadığından unutulur (Karadağ, 2005a).

Dramanın türlerinden birisi olan yaratıcı drama yöntemini ele alırsak farklı konuların ve kavramların öğretiminde katılımcıların ilgilerini geliştirmek, dikkatlerini yoğunlaştırmak, katılımcıları motive etmek, hayatımızdaki durumları imgeleme yolu ile irdeleyebilmelerini sağlamak, yaratıcı dramının amaçları arasındadır. (Adıgüzel, 1993b)

Bu bağlamda drama öğretimi yöntemi, davranış, değer ve becerilerin geliştirilmesinde çok önemli bir role sahiptir. Öğrencilerin katılımının sağlanması, fikir üretmesi beklenen düzeyleriyle dalga geçilmeyen, yargılamının daha sonraki amaçlara bırakılması öğrencinin kendi öğrenmesinde aktif rol aldığı okul ortamında, bireyler yaratıcı potansiyellerini geliştirmeye olanaklarına sahip olurlar (Özer, 1991).

Eğitimde drama çalışmalarının genel amacı, her alanda yaratıcı, kendine yetebilen, kendini tanıyan, çevresiyle iletişim kurabilen ve bunu geliştirebilen, ifade gücü geliştiren bireyler yetiştirmektir. Bu amaçların yanında yaratıcı drama; yaratıcılık ve estetik gelişim sağlamaya, eleştirel düşünme yeteneği, sosyal gelişim ve birlikte çalışmaya yeteneği kazandırma, çocukların etik değerlere fetmelerine olanak sağlamaya, kendine güven duymaya, tercih ve karar verme, dil ve iletişim becerilerini kazandırma, imge dünyasını geliştirme amacına dönüktür,(Adıgüzel, 2000, s. 5). Drama, eğitim ve öğretime 2005 yılında giren yapılandırmacı yaklaşımlardan birisidir. Ezbere dayalı bir eğitim çocuğun zihinsel gelişimini, araştırma yapabilmesini, diğer insanlarla olan iletişimini, paylaşmayı ve nihayet etkili öğrenmesini engeller.

Drama genel olarak çocuğun kendini özgürce ifade etmesi, hoşgörülü, demokratik, yaratıcı, kendine özgüveni olan bir kişilik geliştirmesi, bağımsız düşünebilmesi, kendini ve çevresini tanıması, işbirliği yapabilmesi, olaylara çok yönlü bakabilmesi açısından etkili bir öğretim yöntemidir. (San, 2002: 84).

Okul ortamında öğrencilerin yaratıcı dramayla iletişim becerileri ne kadar geliştirilebilir, öğrencilerin toplumsal değerleri (Sevgi, saygı, adalet, güç, barış, hoşgörü, yeniliğe açıklık, sabır, özdenetim, yardımseverlik, geleneksellik, uyum, güvenlik) hayatına ne kadar uyguladığı, eğitim açısından çok önemlidir.

Tüm bu nedenlerden dolayı 2005 Hayat bilgisi öğretim programında bulunan kazanımlar, öğrenilirken programda var olan kişisel nitelik ve değerleri, iletişim becerilerini, empati becerilerini, ne kadarının öğrencilere kazandırılabilmesinin denenmesi açısından, araştırma önemlidir.

Ara tırmanın Amacı

Bu çalı manın amacı; Drama ö retim yönteminin hayat bilgisi dersine uygulandı ı bu çalı mada, ilkokul 3. Sınıf hayat bilgisi dersi “ Benim E siz Yuvam” temasındaki konuların drama yöntemi ve mevcut programa göre ö retimin yapıldı ı sınıflardaki ö rencilerin ileti im becerileri, empatik e ilim becerileri, de er algıları ölçe inden aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadı ını belirlemektir.

Ara tırmanın Önemi

Günümüzde e itim sistemi ve ailelerin ö retmenlerden bekledi i görevler gün geçtikçe artmaktadır. Bunun yanında ö retmenlerin sınıflardaki etkinlikleri toplumun ihtiyaç duydu u nitelikte insan yeti tirmek için planlamaları buna göre uygulamalar yapmaları e itim sistemi ve yeti tirilen birey açısından çok önemlidir.

Ö retmenlerden beklenen artık bilgiyi ezberletmek de il, bilgiyi yorumlayan bilgileri organize eden, gerekti inde çıkarımlarda bulunan, sosyal yönü güçlü olan de erlerine ba lı bireyler yeti tirilmesidir. De i en dünyayla birlikte toplumların ihtiyacı olan, kendisini uygun bir dille ifade edebilen, kavga, gürültünün, iddetin az oldu u, toplumsal ba larının güçlü oldu u bireyler yeti tirmek e itim sistemimizin politikası haline gelmektedir. Bu bireylerin yeti tirilmesinde Ö retmen, e itim amaçları ile belirlenen birey davranı larının olu turulmasında çok önemli bir fonksiyona sahiptir. E itim amaçları ile belirlenen bu davranı lar, toplumun istedi i insan tipinin özelliklerini de yansıtır. stenen özellikteki insanı yeti tirme i i, ö retmenin önemli bir görevidir (Gözütok, 2006, 216).

nsan yeti tirmek, ona donanımlı bir e itim vermek ve bu insanın ileti im kurmasını, sosyalle mesini sa lamak, tüm bunları yaparken; toplumsal ve kültürel de erlerimizi ona aktararak onun toplumumuza faydalı bir insan olmasını sa lamak önce aile sonrada e itim kurumlarının görevi ve sorumlulu udur.

Di er bir deyi le bireylerin gelecekte nasıl bir ki ilik kazanaca ı, topluma faydalı bir birey olması bu de er ve becerileri ne kadar kazandı ına ba lıdır. De erler sadece aile ve okulda ö renilmez, de erler hayatın her bölümünde; televizyon, internet, arkada ortamı, di er ortamlarda bireylerin davranı larını gözlemleyerek

de erler olu turulur, Bundan dolayı küçük ya lardan itibaren okullarda ve ailede de erler e itimine önem verilmelidir.

De erlerimizin, neslimize kazandırılması toplum ve aile açısından çok önemlidir. Bu de erlere sahip olmayan insanlar sa lıksız ve güvensiz ili kiler kurar, kurulan bu güvensiz ili kiler toplumda kaygı ve olumsuzlukları artırır. Bu ortamda büyüyen çocukların zorlukları ve engelleri a abilmeleri, sa lıklı mutlu, üretken bireyler olabilmeleri, onların duygusal zekâlarının geli mesine ve de erlere ba lıdır (Kansu, 2002).

De erler küçük ya lardan itibaren anne ve babanın model alınmasıyla aktarılmı olur. Kazandırılması dü ünülen de erlere sahip olan ailelerin çocuklarının da o de erleri modelleme yoluyla anne babadan aldıkları görülmü tür.

Yaparak ya ayarak ö retim yöntemlerinden birisi olan drama yöntemi çocuklara de erler kazandırılırken, kar ıdaki ki iyle empati kurma, empati kurarken bireylerle ileti im becerisini geli tirme. Bunun sonucunda çocukların oyun yoluyla e lendirmi , ya antı yoluyla bilgileri, de erleri zihinlerine kazımı , empati yoluyla di er insanları anlayabilme ona göre davranma becerisini geli tirmi , ki ilerinin bir birleriyle ileti im kazalarına son vermi , ileti im becerilerini geli tirmi oluruz.

(Dökmen, 2002). Empati kuran bireyler toplumumuzdaki ileti im kazalarını da en aza indirmi olur. Bu kazalar; yanlış anlama, dinlemeden yargıya varma, a ız kavgası etme, gibi ileti imdeki temel problemlerdir. Bu problemlerin çözümünde çocuklara küçük ya lardan itibaren empati kurma ve ileti im becerisini geli tirme etkinlikleri yaptırılırsa önümüzdeki nesil anlayı lı, problemleri kaba kuvvetle de il, kar ısındaki ki inin yerine kendisini koyarak dü ünüp olaylara farklı pencerelerden bakarak olayların, durumların, birçok yerine temas ederek bu olayları problemleri uygun bir ekilde çözen bireyler yeti mi olacaktır.

Drama yöntemi, gerçek hayattan olayları sınıfa getirebilmekte ve ö rencilerin kendilerine gerçek hayatta faydalı olacak bilgiyi elde etmelerini sa lamaktadır. Ö retmenden ziyade ö renci aktif olmakta ve bu durum ö rencilerin bir eyler yapabildiklerini görmelerini sa layarak onların kendilerine olan güven duygularını geli tirir, oyunsu süreçlerle empati ve ileti im becerilerini geli tirir.

Bu ara tırmayla daha küçük ya lardan itibaren empati, ileti im kurmayı ve geli tirmeyi, de erleri oyunsu süreçlerden olu an drama yöntemiyle içselle tiren, kendine güvenen, kendisini ifade eden, toplum tarafından sevilen ve de erlere saygılı insanların yeti mesinin sa lanması için bu çalı ma önemlidir

Dü ünçe ve duygu alı -veri i olarak tanımlanan ileti im ve ili kiler a ının düzenlenmesi ve sa lıklı olarak sürdürülmesinde; anlayı ve kabul ifade eden “empatik yakla ım”ın önemi her geçen gün daha da iyi anla ılmaktadır. (Ersanlı, 1993)

Empati bireyin kendisini kar ısındakinin yerine koyarak dü ünmesi ve onun yerinde ben olsaydım neler olurdu? Sorusunu kendisine sorması empati olarak yorumlanabilir. Empati ço u ileti im problemlerinin ya anmasına engel oldu u gibi ya anan çatı maların da en aza indirilmesi, çözümlenmesine imkân sa lamaktadır. leti im engellerinden biri olan ki ilerarası çatı ma günümüzde sıkça rastlanılan bir durumdur. Genelde insanlara olumsuz tutum besleyen, çatı maya uygun ki ilik yapısına sahip ki ilerinin ileti im çatı malarına girme e ilimlerinin daha yüksek oldu u, empati kurma düzeylerinin ise daha dü ük olabilece i belirtilmektedir (Dökmen, 2004).

Çocukların dili en rahat kullandıkları yer hiç üphesiz oyunlardır. Drama ile çocuklar ileti im becerilerini oyunsu süreçlerle geli tirebilirler. Yapararak ya ayarak ö renmenin faydaları dü ünüldü ünde, ö renmeyi kolayla tırması, etkin ve anlamlı ö renmeye olanak sa laması, soyut kavramların somutla tırmasını sa ladı ndan dramanın bir türü olan yaratıcı drama çalı malarının e itim alanında kullanılmasına ihtiyaç vardır. Geleneksel e itim sisteminde çocukların dikkatlerini canlı tutmak zordur. Çocukların dikkat algıları normal bir ders saati boyunca aynı kalmaz. Çocukların dikkati bir ders süresinde 15 dakikadır. Bu süre a tı nda dikkatler da ılarak çocuk pasif alıcı durumuna dü er. Çocuk; yaratıcı drama sürecinde, oyun içerisinde aktiftir ve ya ayarak, oynayarak ö renir. Çocu un do al, fiziksel, zihinsel ve ruhsal geli iminin sa lanması ve kapasitesinin içerisinde yeni kavramların ö retilmesinde drama etkili bir yöntemdir. (San 1991a)

Yaratıcı drama sürecinde ö rencilerin birçok özelli i geli ir.(Scher, 1975) göre “Yaratıcı drama bireylere; kendini ifade etme, hayal gücünün geli imi ve sanatsal farkındalık, sosyal farkındalık, bili sel farkındalık, konu ma akıcılı ı, kendini tanıma,

öz saygı geli tirme, kendine güven ve kendini disipline etme gibi özellikler kazanmasına yardım etmektedir. Ayrıca, yaratıcı drama bireyin, di er bireylerle i birli i yaparak ö renme, planlı dü ünmenin geli imi ve organize edilmesi gibi özelliklerinin geli imine de yardımcı olmaktadır. Bunlara ek olarak fiziksel koordinasyonun geli mesini sa lamakta, çocukların, gerçek hayattaki problemlerin farkına varmasına yardım etmekte, ahlak e itimine katkıda bulunmaktadır. Böylece duygusal olgunla maları için bireyleri daha sonraki ya amlarına da hazırlamaktadır. Bununla birlikte, insanın bireysel ve toplumsal sorunlar üzerinde dü ünmesine yardım etmenin bir yolu da yaratıcı dramadan geçer. Yaratıcı drama araçlı ıyla olaylar ve durumlarla bunların arasındaki ba lantılar kolayca ö renilebilir. Yaratıcı dramada insanlar, bilgi ve ya antıları üzerine hayal ettikleri bir dünyayı yaratırlar. Di er taraftan, sosyal bir süreç olan drama, ileti im kurmayı gerektirir.”

Birey ya amında ö rendi i bilgileri unutmaması ve hayatına uygulayabilmesi için bilgilerin kalıcılı mını arttırmak gerekir bilgilerin kalıcılı mını arttırmak için ö rencilerin oyunla tırılmı isteyerek katılabilecekleri, kendilerini ifade edebilecekleri aktif ö renme yöntemlerine ihtiyaçları vardır. Sınıf ortamında kullanılan bu yöntemler genel olarak ö renci merkezli ö retim yöntemleri olarak adlandırılır. Ö retmen merkezli ö retim yönteminde ö retmen kendisini yapılan tüm aktivitelerin oda nda, bilginin kayna ı ve bilgi deposu, bilgiyi sunmaya çalı an kaynaktır, ö renci ise bu bilgileri oldu u gibi alan pasif dinleyici konumundadır. Ö renci merkezli yakla ımda ise ö renciler; derse ve yapılan etkinliklere aktif bir ekilde katılan, bilgiye ö retmen rehberli inde kendisi ula an, ö renci ön ö renmelerinin ve ya antılarının dikkate alındı ı ve kendi ö renmelerinden kendilerinin sorumlu oldu u konumdadır (Bilgin ve Bahar, 2008: 21).

Ö renci merkezli yöntemler, ö rencilerin ö renme i ine aktif bir ekilde katıldı ndan bilgilerin kalıcılı mının ve hayata uygulama olanaklarının geleneksel yöntemlere göre daha iyi oldu u görülmektedir. Bu yöntemler; drama, beyin fırtınası, dü ünçe geli tirme grupları, takım oyun turnuva teknikleri gibi ö rencilerin ö renme sürecine aktif olarak katılımının sa landı ı yapılandırmacı ö retim yakla ımları, ö rencilerin sevdi i yöntemlerdir. Bu yöntemler iyi kullanıldı nda ö rencilerden farklı ve özgün fikirler ortaya çıkmaktadır. Özgün fikirler toplumumuzun ilerleyebilmesi için olması gerekenlerin ba ındadır.

Yapılandırmacılık dedi imizde ö rencinin bilginin ipuçlarını kullanarak bilgiye ulaşması, ula tı ı bu bilgileri yeniden yapılandırması, bilgiyi kavrayaca ı, hatırlayaca ı kendi emasını olu turması sürecidir. Ö renci bu sistemin içerisinde aktif olarak rol alır, aktif olarak rol aldı ı ve bilgileri kendisi ara tırarak yeniden

olu turdu u için ö renilen bilgilerin kalıcılı ı sa lanır. Drama, tüm e itim kademelerinde ve her ya ta insana uygulanarak kendini gerçekle tirecek nesilleri yeti tirebilir (Okvuran, 1995). Tüm bu nedenlerden dolayı yaratıcı drama ö retim yöntemi ileti im, empati becerileri ve de er algılarını birlikte geli tirecek yöntem olması bakımından önemlidir.

Ara tırmanın Sayıtları

Deney ve kontrol guruplarındaki ö rencilerin ö renmeye kar ı ilgileri aynıdır.

Kontrol altına alınamayan de i kenler deney ve kontrol guruplarını aynı oranda etkilemi tir.

Deney ve kontrol gurubundaki ö rencilerin do ru ve içten yanıtlar verdikleri varsayılmaktadır.

Deney ve kontrol guruplarına uygulanan de erler ölçe i, çocuklar için empati becerisi ölçe i ve ileti im becerileri ölçe inden aldıkları puanların belirlenen de er, beceriler ölçmek için yeterli olaca ı varsayılmaktadır.

Hayat bilgisi dersinde i lenen temadaki hazırlanan drama etkinlikleri yeterli olmaktadır.

Ö retmenlerin mesleki beceri ve ön bilgileri, de er ve tutumları e it oldu u kabul edilmektedir

Ara tırmanın Sınırlılıkları

Bu ara tırma;

1. Hatay ili Dört Yol ilçesindeki bir okulda ö renim gören 3.Sınıf ö rencilerinden olu an 2 ube ile sınırlıdır.

2. İkokul Hayat Bilgisi "Benim E siz Yuvam" temasındaki seçilen konularla sınırlıdır.

3. Ara tırma yukarıdaki belirtilen alandaki konuların yaratıcı drama yöntemi ile uygulanan toplam 18 ders saati ile sınırlandırılmı tır.

Tanımlar

Drama: Drama Yunanca “dran” kelimesinden türemi tir ve yapmak, etmek anlamına gelmektedir. Tiyatro bilimi içinde bu kavram soyutlanmı , özetlenmi eylem anlamını ta ımaktadır. Türkçede yer alan “drama” sözcü ü Fransızcadaki “drame” kelimesine dayanmaktadır ve Fransızcada burjuva tiyatrosu anlamına sahiptir. Ülkemizde ise daha çok halk dilinde acıklı oyun olarak algılanmı tir. Dramayı, insanın insanla do rudan giri ti i etkile im olarak tanımlamak mümkündür (San, 2006b: s.46-47)

Yaratıcı Drama: Do açlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalı ması içinde, bireylerin bir ya antıyı, bir olayı, bir dü ünceyi, kimi zaman bir soyut kavramı ya da bir davranı ı, eski bili sel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve ya antıların gözden geçirildi i “oyunsu” süreçlerde anlamlandırılması, canlandırılmasıdır. (San, 2002:81).

Dramatizasyon; Duygu ve dü üncelerin, bir öykünün, bir olayın, çe itli ya am durumlarının tiyatro etkinliklerinden yararlanılarak oyun veya oyunlar geli tirilerek canlandırılmasına denir. Yaratıcı dramatizasyonun kapsamında; öykü olu turma, bilinen bir masalı veya öyküyü kendi tarzında ve kendi sözcükleriyle canlandırma, iirlere, arkılara hareket verme, izlenen bir oyuna katılma gibi çocukların aktif olarak yer alabilecekleri etkinlikler vardır. (Karada , 2004 a).

Do açlama: “Belli bir hazırlık üzerine kurulan, genellikle grup dinami inden yararlanılarak olu turulan rol oynamalar, oyunlar ve benzeri süreçlerdir.Do açlama, ö renciye sosyal olaylardaki gerçe e uygun davranı ları canlandırması için fırsat verdi i gibi, gerçek ya amda kar ıla aca ı durumlara da hazırlıklı olması açısından geni olanaklar sunar. Do açlama insanın davranı larında önemli bir yönlendirici ögedir. Birbirini tanımayan iki insanın birbiri ile kar ıla tıklarındaki davranı ları bir tür do açlama olarak görülebilir. Bundan dolayı do açlama, anında ortaya çıkan bir durum olmaktan çok, belli kural ve kalıplara göre de i en, de i tirilebilen duygu, davranı lar, olu umlardır. Anında yaratılırmı gibi görünse de belli bir hazırlı ın olması gerekir. Çocukların oyun oynamaları da bir tür do açlamadır. Çocuklar ilk ba larda hareket ederken ve konu urken akıcı olmayabilirler. Zamanla grubu tanırlar,

kendilerine ve di erlerine güvenleri artar, dü üncelerini sözlerle, hareketlerle rahat bir eilde ifade ederler. (Bayram, 1999.)

De er, belirli bir durumu bir di erine tercih etme e ilimi olarak tanımlanmaktadır. De erler, davranı lara kaynaklık eden ve onları yargılamaya yarayan anlayı lardır. De erler ayrıca, bireylerin neyi önemli gördüklerini tanımlayarak istekleri, tercihleri, arzu edilen ve edilmeyen durumları gösterir .(Erdem, 2003)

Empati, “Ba kalarının dü ünce ve duygularının ve bunların muhtemel anlamlarının objektif bir eilde farkında olma; kar ısındakinin duygu ve dü üncelerini temsili olarak ya ama. Kendini ba kasının yerine koyma; acıları, sevinçleri payla ma gibi ifadelerde kastedilen ey. Bu haliyle hem bili sel hem de duygusal bir süreçtir ve ki inin kendini kar ısındakinin durumunda hayal etmesiyle, kendi benzer deneyimlerini hatırlamasıyla gerçekle ir. Empati ayrıca bu duygu ve dü ünce payla ımına uygun tepkileri de üretir (zor durumda olanlara yardım etmek gibi)”(Budak 2000).

leti im, Bir ki i ya da ki iler kümesinin ba ka bir ki iye veya ki iler kümesine dü ünce içeri ini aktarmasıdır. Bu dü ünce içeri i do ruluk veya yanlı lık bakımından bir tutumun, duygunun, dile in soylu-soysuz, güzel-çirkin, iyi kötü gibi çe itli normatif kavramlar bakımından de erlendirme konusu olan semantik bütünün dile getirili i olabilir. Bu aktarımın do al aracı dildir. Bu tanım ı ı nda ileti im; bilgi, fikir, duygu ve dü ünceleri kapsayan anlamların, semboller yardımıyla insanlar arasında kar ılıklı olarak aktarıldı ı süreçtir (Çalı kan ve Karada 2010).

Mevcut programın uygulandı ı kontrol gurubu, ö retmen kılavuz kitabının temel alınarak ö retimin yapıldı ı sınıftır.

Deney Gurubu, Yaratıcı drama ö retim yönteminin uygulandı ı sınıftır.

B R NC BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1 Türk Milli E itiminin Amaçları

Türk Milli E itiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçili ine ba lı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel de erlerini benimseyen, koruyan ve geli tiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalı an, insan haklarına ve Anayasanın ba langıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine kar ı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranı haline getirmi yurtta lar olarak yeti tirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sa lıklı ekilde geli mi bir ki ili e ve karaktere, hür ve bilimsel dü ünme gücüne, geni bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, ki ilik ve te ebbüse de er veren, topluma kar ı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli ki iler olarak yeti tirmek;

3. lgi, istidat ve kabiliyetlerini geli tirerek gerekli bilgi, beceri, davranı lar ve birlikte i görme alı kanlı ı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutlulu una katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sa lamak; Böylece bir yandan Türk vatanda larının ve Türk toplumunun refah ve mutlulu unu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini ça da uygarlı ın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir orta ı yapmaktır. Bu hedeflerin ilkokul da gerçekleştirilebilece i derslerden birisi de hayat bilgisi dersidir. Hayat bilgisi dersinin hedefi yukarıda verilen amaçların gerçekleştirilebilmesi ve bireyin hayatında mutlu olabilmesi için gereken bilgi, beceri ve ki isel nitelik ve de erlerle donatıp hayata hazır olmasını sa lamaktır. (http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_eri_imtar:10.07.2014)

Tablo 1: Hayat Bilgisi Ders Programının Yapısı

	<i>Okul Heyecanım</i>	
Birey, Toplum Do a	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Ya am becerileri</i> • <i>Ki isel nitelikler</i> • <i>Ara disiplinler</i> • <i>Di er derslerle ili kiler</i> 	Birey, Toplum, Do a
<i>Benim E siz Yuvam</i>	<i>Birey-Toplum-Do a</i>	<i>Dün, Bugün, Yarın</i>

1.2 Hayat Bilgisi Ders Programının yapısı

Hayat bilgisi dersinin programını inceleyecek olursak; tablo 1 de görüldü ü gibi 2005 Hayat Bilgisi Dersi Ö retim Programı'nda birey, toplum ve do a olmak üzere üç ö renme alanı bulunmaktadır. Ö renme alanları belirlenirken insanın öncelikle bir birey oldu u, fiziksel ve sosyal bir çevrede ya adı ı gerçe inden hareket edilmi tir. De i im kavramı da bu üç ö renme alanını ku atan "genel bir boyut" olarak ele alınmı tir. Gerçek ya amda hem birey, toplum, do a ili kisi, hem de bu ö renme alanlarının de i im kavramı ile olan ili kisi birbirinden ayılamayacak kadar iç içe geçmi tir. Bunları birbirinden yapay olarak ayırmak gerçek ya amla çeli ecektir. Oysa Hayat Bilgisi dersi, hayatın bilgisidir ve hayatın kendisini yansıtmalıdır. Bu noktadan hareketle her temada "birey, toplum, do a" ve "de i im" boyutları birlikte ele alınmı tir. (<http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx> eri im tar.16.07.2014)

Temalar

2005 Hayat Bilgisi Dersi Ö retim Programı'nda, daha önceki Hayat Bilgisi dersi ö retim programlarında benimsenen "toplu ö retim" ilkesi gere ince, bu üç ö renme alanının toplu olarak ö retilebilece i üç tema belirlenmi tir.

Bu temalar;

- 1- "Okul Heyecanım",
- 2- "Benim E siz Yuvam" ve
- 3- "Dün, Bugün, Yarın" olarak adlandırılmı tir.

Birinci, ikinci ve üçüncü sınıf boyunca aynı adlandırma ile devam eden temalar, sarmal bir yapıda hazırlanmı tir. Böylece kazanımların peki tirilmesi, önceki ö renme temellerinin üzerine yenilerinin eklenmesi, çocukların ihtiyaçlarına,

yeteneklerine ve gelişim düzeylerine uygun içerik belirlenmesi ve uygulanması sağlanmıştır. (<http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx> erişim tarihi:16.07.2014)

Okul Heyecanım teması; öğrencinin aile ortamından farklı olan okul ortamına uyumunu sağlamayı ve okul sevgisini oluşturmaya amaçlanmaktadır. Bu temada, okulu da yaşamın bir parçası olarak gören bir anlayışla, okul ve çevresine yönelik bir içerik çerçevesinde çocuğa çeşitli beceri ve kişisel nitelikler kazandırılmaya çalışılmıştır

Benim E siz. Yuvam temasında; öğrencilerin kendilerinin olduğu kadar ailelerinin, yuvalarının, yaşadıkları yerleşim biriminin ve ülkelerinin de olduğu bir dünya olduğunu öğretilmektedir. Bu temada öğrencilerin ailelerinden gelen değerlere önem verilmesi, onlara rehberlik edecek bilgi, beceri ve kişisel niteliklere yer verilmektedir. (<http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx> erişim tarihi:16.07.2014)

Dün, Bugün, Yarın temasında; Sosyal Bilgiler ve Fen ve Teknoloji derslerine alt yapı hazırlayacak bilgi, beceri ve kişisel nitelikler vurgulanmıştır. Bu temada kazanımlar incelendiğinde, temanın adına uygun bir biçimde "değişim" kavramının önemli bir boyut olarak ele alındığı gözlemlenmektedir.

Kazanımlar; 2005 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda kazanımlar bilgi, beceri, tutum ve değerleri ifade eder şekilde hazırlanmıştır. Öğrencilerin yaşamlarını anlamlı ve nitelikli kılabilmek için kazanımlar, yaşam ile birebir ilişkilendirilmiştir. Kazanımlar hazırlanırken konu bütünlüğünden çok, beceriler, kişisel nitelikler, temalar, ara disiplinler ve Atatürkçülük başlıcaları temel alınmıştır.

Beceriler; 2005 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda her bir becerinin amaçları detaylı olarak belirtilmiştir. Ancak, program ve kılavuz kitabının başlangıç bölümünde belirtilen bu amaçlardan, sadece öğrencilerin buldukları gelişim düzeyine uygun olanlar program kazanımlarında yer almıştır. Bu noktadan hareketle, her temanın sonunda öğrencilerin de yaşama ve gelişim özelliklerine uygun olan beceri amaçlarını kazanmalarını beklenmektedir.

Yenilenen ilköğretim birinci kademe programlarında amaçlarıdaki beceriler, ortak beceriler olarak kabul edilmiştir:

1-Eleştirel düşünme becerisi.

2-Yaratıcı düşünme becerisi,

- 3- İletim becerisi,
- 4- Araştırma - sorgulama becerisi,
- 5- Problem çözme becerisi,
- 6- Bilgi teknolojilerini kullanma becerisi,
- 7- Girişimcilik becerisi,
- 8- Karar verme becerisi,
- 9- Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisi.

(<http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx> erişim tarihi: 16.07.2014)

Hayat bilgisi dersinde kullanılan yöntem ve tekniklerden bazıları şöyledir. Anlatım, sunu, soru cevap, gezi gözlem, örnek olay, drama ve dramatizasyon, kavram haritası, tartışma, gösterip yaptırma görüş geliştirme, araştırma inceleme, problem çözme, beyin fırtınası gibi bu yöntemler yapılandırmacı öğretim yaklaşımıyla 2005 yılında programımıza girmiştir. Bu öğretim tekniklerinden birisi olan drama hayat bilgisi dersine uygulandıında, belirlenen beceri ve kişisel nitelik değerleri kazandırıp geliştirecek bir öğretim yöntemidir.

1.3 Dramanın Tanımı

Drama içinde oyun olan insanın birbiriyle veya doğayla ya da başka nesnelere etkileşerek yaşadıkları içsel ve dışsal değişimler ve onların yaşam durumlarını geniş geniş ölçüde içeren etkinliklerdir. (Adıgüzel, 2012: 11). Eğitimde drama, eğitim sistemimizde çok uzun yıllardan bu yana, çocukların öykünme (taklit) güçlerine dayanan doğal bir öğrenme yolu olarak bilinen dramatizasyon yöntemi ile benzerlik göstermektedir (Çoruh, 1950). İlköğretimde drama aynı zamanda bir oyundur. Ders konuları oyun ekline dönüştürülerek öğrencilerde konuların kalıcılığının sağlanması kolaylaşır. Ders konularının oyun eklinde verilmesi ile birlikte öğrenciler sınav ve denemeyi öğrenir, hayal kurar, cesaret kazanır, kendisini ifade becerisi kazanır, yeni bir olguyu ortaya çıkarır, güçlerini geliştirir ve rahatlamaya çalışır. Drama çocuklarda oynusu süreçlerle kazanıldıından çocuklarda konuların ve davranışların kalıcılığının sağlanması, çocuklar davranışlarını oyunlarda gizlemeden ortaya koyarlar.

Drama çalışmalarını çocukların gizli kalan davranışlarını ortaya çıkartır. Drama ayrıca çocuklarda öğrenilen bilgilerin kalıcılığını da sağlar. İnsanlar yaparak yaşayarak öğrendiklerini daha geç unuturlar. Yapılan araştırmalar, insanlar

okuduklarının %10 unu, i ittiklerinin, %20 sini, gördüklerinin %30 unu, görüp, i ittiklerinin %50 sini, söylediklerinin 70 ini ve yapıp söylediklerinin %90 ını hatırladıklarını göstermektedir (Üstünda , 1994)

Çoruh yayımladı ı “Okullarda Dramatizasyon” adlı eserinde çocukların aktif, yaratıcı olmaları gerekti ini bunu ise çocukların vücudunu harekete geçirerek i in içerisinde yer almalarıyla olaca ını belirtmi tir (Çoruh, 2006: 20).

Okullarda ö rencileri aktif bir ekilde konulara katmak istiyorsak aktif ö renme yöntemlerini kullanmamız gerekir. Aktif ö renme yöntemlerinin arasında drama yöntemi ö rencilerin “mı gibi davrandı ı”, rol aldı ı, empati kurdu u, sıkılmadan derste oyun oynuyormu çasına ö renme i inin içerisine katılarak davranı larını istedik yönde de i tirdi i, ö renciler ö renme i inin içerisinde olduklarından, e lendikleri, bilgileri, de erleri kavradıkları, farklı fikirlerin ortaya çıktı ı bir süreçtir.

Dramada gerçek dünya ile kurgusal dünya arasında bir etkile im vardır. Katılımcı tarafından drama, gerçekmi gibi duyumsanmakta ve gerçek duygular ya anmaktadır. Bu açıdan bakıldı ında, dramada gerçekle kurgu iç içedir. Katılımcılar gerçe in içinden kurgusal durumların içine girip çıkmaktadır. Drama çalı malarına katılan bireyler, drama sürecinde durumları, olayları, ili kileri, amaçları, figürleri ke federek yeniden yapılandırarak ö renmektedirler. Katılımcılar gerçek dünyadaki bilgi ve deneyimlerini dramada “mı gibi” yaparak hayalî bir dünya yaratmak için kullanmakta ve dramada tasarladıkları durumları ve rolleri tanımlarken olayları ve ili kileri incelemeyi ö renmektedirler (Öztürk, 2000).

1.4 Dramanın Temel Kavramları

1.4.1 Dramatizasyon

Dramatizasyon; duygu ve dü üncelerin, bir öykünün, bir olayın, çe itli ya am durumlarının tiyatro etkinliklerinden yararlanılarak oyun veya oyunlar geli tirilerek canlandırılmasına denir.

Yaratıcı dramatizasyonun kapsamında; öykü olu turma, bilinen bir masalı veya öyküyü kendi tarzında ve kendi sözcükleriyle canlandırma, iirlere, arkılara hareket verme, izlenen bir oyuna katılma gibi çocukların aktif olarak yer alabilecekleri etkinlikler vardır (Karada , 2004b)

Dramatizasyon; duygu veya dü üncelerin, bir öykünün, bir olayın, çe itli ya am durumlarının tiyatro tekniklerinden yararlanarak oyun veya oyunlar geli tirerek canlandırılmasına denir (Karada , 2004c).

Dramatizasyon, drama ile en çok karı tırılan kavramlardan birisidir. Bu durum, özellikle ö retim ilke ve yöntemleri alanlarında dramatizasyon, bir ö retim yöntemi olarak yer verilmesinin etkisi bulunmaktadır. Günümüzde sahneye koyma, oyunla tırma veya bir durumu gerçekte oldu undan daha heyecan verici ya da kötü göstermek olarak açıklanabilecek olan dramatizasyon, daha çok yazılı bir metne dayalı olarak bir konunun, öykünün, masalın ya da bir durumun canlandırılması anlamında kullanılır (Adıgüzel, 2012: 438).

Dramatizasyon ba ta çocuklar olmak üzere bireylerin öykünme, devinim, dille ifade gibi güçlerine dayanan, do al, kültürel ve toplumsal tüm olayların, imgelerin daha yo un oldu u bir ortamda canlandırıldı ı bir ö renme yoludur. Dramatizasyon çocukların ya amında geni ölçüde yer alır. Çocukların oynadıkları oyunların hemen hepsi kendi kendine bir geli imi olan ve öykünmeye özgü özelli i nedeniyle dramatizasyonu destekler (Adıgüzel, 2012: 20). Bir teknik olarak dramatizasyon, ö rencinin anlama ve anlatma becerileri ile ki ili nin geli imine çok katkı sa lar.

Çocuklar çevrelerinde gördükleri olguları, ki ileri öykünme yoluyla eylemle tirir, oyunla tırırlar. Bu oyunla tırma, dinledikleri bir metin için de geçerlidir. Çe itli karakterleri oynayan çocuklar kendileri olmaktan çıkıp, ba ka ki iliklere bürünürler.

Dramatizasyon, canlandırıldı ki ilerin duygularıyla, onların çe itli sorumluluklarıyla özde le erek çocukların deneyimlerini zenginleştirir, öğrenmeye olanak sağlar. Dramatizasyon, dramatize edilen bir konunun eylemlerle temsil edilmesinde bedensel, zihinsel, duyu sal, sosyal, kültürel tüm özellikleri aktif hale getirir. Sözlü anlatımın gelişmesinde önemli rol oynar, yeni sözcükler öğrenirler, düzgün konuşmaya, jest ve mimikleri, sözlerin anlamına göre hareketlendirmeye alırlar. Dramatizasyon bu etkinliğe katılan çocuklara içten gelen, eğlendirici ya antılar kazandırmalarına olanaklar sağlar, çocuklar kendinden farklı duyguları daha rahat anlayabilirler (Adıgüzel, 2012: 21).

1.4.2 Yaratıcılık

Yaratıcılık, tüm insanlarda var olan, ki ilerin doğuştan getirdikleri bir güç, bir özelliktir. Yaratıcılık öğrenilmez, ancak uygun koşulları sağlandığında geliştirilebilir. Ancak ki iden ki iye farklılık gösteren bu özellik kısaca şöyle tanımlanır: önceden birbirleriyle ilgili kisi olmayan malzeme ve dü ünceler arasında ilişki kurabilme, algılama, bilinen den bilinmeyene doğru dü ünceleri yeniden düzenleyebilmedir. Yaratıcılık, çözülmesi gereken soruna, ki inin çe itli a amalardan geçerek kendine özgü bir çözüm yolu bulmasıdır. Dramanın, bu yaratıcı gücün ortaya çıkmasında önemli rolü vardır (Dirim 2002).

1.4.3 Dramatik Oyun

Oyun kendi yararı için yapılır. Oyunda ilgi oda ı neye ulaşacağından çok nasıl ulaşacağıdır. Oyun -mı gibi yapma özelliği taşıır ve dışarıdan yüklenmiş kurallardan ba ımsızdır. Hayal kurma ile kar ıla tı ında çocu un aktif katılımı söz konusudur. Her çocu a göre oyunun teknikleri değişir, bireyseldir. Oyun çocu un kendini her yönden ifade ettiği doğal bir yoldur. Oyunun bir şey üretmek gibi bir amacı yoktur. Simgesel bir etkinlik olan oyunda belirgin bir özellik öykünme ve haz almadır (Adıgüzel, 1993c).

1.4.4 Rol Oynama

Rol oynama yöntemi; dü ünce, durum, problem olay vb. nin bir grubun tümü tarafından ya da grup önünde gruptan seçilen üyelerce dramatize edilmesine dayanan bir öğrenim yöntemidir (Çebi, 1985: 32).

Rol yapma çok küçük ya lardan ba lar; taklit etme, de i ik sesler çıkarma, do ayı taklit etme gibi daha küçük ya larda ba lar. İkokul ça ndaki çocukların arkada larının veya bir toplulu un önünde konu ma dilinin geli iminde de önemli bir katkı sa lar ö renciler heyecanlarını yenerler topluluk kar ısında nasıl konu ulaca ını ö renir ve çekingenlikten sıyrılıp içlerinden geldi i gibi davranırlar kendi duygularından sıyrılıp rolünü yaptıkları ki inin veya olgunun yerine geçerler. Böylece empati kurma becerileri geli ir. Empati kuran bireyler davranı larını da bu ekilde ayarlayabilir Ö renciler, bir role büründüklerinde belli bir durumu ortaya koyarlar. Oynamak, ö rencilerin olabildi ince yaratıcı ve hareketli olacakları güvenli bir ortamda bir role bürünmeleri anlamına gelir. Ders sırasında rol oynama etkinli i yapan ö rencilerle ö retmenlik ya da doktorculuk oynayan çocuklar arasında birçok benzerlik vardır. Her ikisi de kendi gerçeklerini yaratır, gerçek dünya ile ilgili bilgileri denerler ve insanlarla ileti im kurma yeteneklerini geli tirirler (Ladousse, 1987; Akt: Çelen, 2008).

Ö rencilerin rol oynamaları kendilerine güvenlerini geli tirir ve cesaretlerini güçlendirir. Dramada bir teknik olarak rol oynama, do açlama sırasında imgelemeyle ya da açıkça, bir kimli i, bir ba kasını ya da ba kalarının i levlerini ya da yerini kabullenme, ki ili i üstlenme, canlandırma etkinli idir. Rol oynama do açlama tekni i ile birlikte e zamanlı olarak kullanılır ancak her rol oynama bir do açlamayı içermeyebilir. Rol oynama, tiyatro ve dramayla ilgili tüm etkinliklerde temel bir tekniktir. Yaratıcı drama çalı malarında uygulandı nda (teknik zaman zaman ba ka tekniklerle birlikte de uygulanabilir) katılımcıların gerçek dünya ile ilgili deneyimlerini arttırıp, insanlarla ileti im kurma becerisinin geli tirilmesinde etkilidir. Bir katılımcı için (çocuk, ergen, yeti kin) ba kasının rolünü üstlenmek ve rolün gere ini yerine getirmek, onda açık ya da örtük olarak pek çok davranı ın geli mesini sa lar (Adıgüzel, 2012: 420-421).

1.4.5 Yaratıcı drama

Yaratıcı drama; bir grupla ve grup üyelerinin ya antılarından yola çıkarak, bir amacın, dü üncenin, do açlama, rol oynama (rol alma) vd. tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır. Bu canlandırma süreçleri, deneyimli bir lider/e itmen e li inde yürütülürken kendili indenli e (spontaniteye), imdi ve burada ilkesine, -mı gibi yapmaya dayalıdır ve yaratıcı drama, oyunun genel özelliklerinden do rudan

yararlanır (Adıgüzel, 2012: 55-56).

“San (1991) ’ın tanımı ise şöyledir: “Yaratıcı drama, do açlama, rol oynama, vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin bir ya antıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman bir soyut kavramı ya da bir davranışı, eski bilimsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve ya antıların gözden geçirildiği “oyunsu” süreçlerde anlamlandırması, canlandırmasıdır.

1.4.6 İletim

İletim, bir kişi ya da kişiler kümesinin başka bir kişiye veya kişilere kümesine düşünce içeriğini aktarmasıdır. Bu tanım içinde iletişim; bilgi, fikir, duygu ve düşünceleri kapsayan anlamların, semboller yardımıyla insanlar arasında karşılıklı olarak aktarıldığı süreçtir (Çalıkan ve Karadağ 2010)

Drama etkinlikleri sırasında farklı sözcükler, diyalekt ve aksanlarla karşılaşırlar. Zamanla ses tonlarını ayarlamayı, konuşma hızlarını, vurgulamayı sözcüklerin doğru söylenişini öğrenirler. Çocuklar ayrıca bedenlerini, başlarını, ellerini ve kollarını, gözlerini kullanarak iletişim kurulabileceğini keşfederler. Drama iletişim kurmanın yanı sıra duygu, düşünce ve istekleri ifade yeteneğini kazandırır (Dirim 2002).

1.4.7 Do açlama

Do açlama, kalıpları önceden belirlenmeksizin herhangi bir şey ya da durumla ilgili olarak derin anlatım araçlarını kullanmaktır. Özgür yaratma eylemi olarak da tanımlanabilecek do açlama, kullanıldığı alana bağlı olarak biçimsel derinlik gösterir (Öztürk, 2007).

Do açlama, grubun bir konuyu, kavramı bir temayı, herhangi bir fotoğrafı, bir tabloyu vb. canlandırmasıdır (Çakırhan ve diğeri: 2004, 29). Do açlama; iki kişinin veya grubun ana konuya bağlı olarak konularını kendilerince derinleştirir. Do açlama çocukların iki insanın birbirleriyle karşılaştıklarında konularını kelimeler cümleler do açlamaya örnek verilebilir. Do açlamada bireyler konularını, rolleri olayın veya durumun gelişimine göre kendisi belirleyip oynar. Do açlamanın kendi özgü kuralları vardır. Örneğin; rol yaparken, do açlama yapabilmek için ton

duygusuna sahip olmak gerekir. Çünkü do açlama, alanı geni olsa bile kendi çerisinde sınırları vardır. Do açlama dendi inde akla her gelenin yapılaca ı anlamına da gelmez. Dramada do açlama ise, di er alanlardan farklı olarak dramatik kurgunun bile enlerini kullanır. Buna göre: Do açlama yapılacak konu ne olursa olsun bir olay örgüsü olu turulmalıdır. Do açlamada konu olmadan hadi do açlama yapalım diyerek belirli bir amaca ula ılamaz. Olay örgüsü içinde ili kiler a ı ortaya çıkarılmalıdır. Ba ka bir deyi le rol ki ileri belirlenmelidir. Olayda geçecek ki ilerin birbirleriyle nasıl bir ileti im içerisinde olaca ı belirlenip ki iler seçilmelidir. Olay ve ki iler bir ya da birden fazla ortam (yer) kullanılmalıdır. Yani olayın geçti i yer ya da yerler belirgin olmalıdır.

Olay örgüsünün olumlu ya da olumsuz dramatik gerilimi (çatı ması) ve yeni durumlara olanak sa layıcı yapısının olması gerekir. Olay örgüsünün ne zaman olu tu u ise özel durumlar dı nda yansıtılması zorunlu de ildir (Öztürk, 2007).

Drama çalı malarındaki do açlamada, süreç ile ürün iç içedir, birbirinden kolayca ayırt edilemez. Do açlama sürecinde ortaya konulan canlandırmalar sözler roller ba kası tarafından yeniden aynı canlandırmanın yapılması istense yapılamaz, yenilenemez. Bunun yanı sıra oyunun kaydından ya da raporla tırılmasından sonra oyun yeniden oynanabilir. O da sadece do açlamadan yola çıkılarak olu turulmu estetik bir bütün olur. Ba ka bir deyi le yapılandırılmı do açlama olur (Adıgüzel, 1993d).

1.4.8 Etkile im

Dramada ö renciler, ileti im kurarken birbirlerinden etkilenirler. Duygular dü ünceler davranı lar drama sürecinde kar ılıklı olarak payla ılınca bireyler birbirlerinden güç alırlar ve cesaretlenirler. Payla ılan duygu, dü ünçe ve fikirler ö rencilerde konuların daha iyi anla ılmasında ve davranı de i ikli ine yardımcı olur. Bir gurup etkinli ine dayalı olarak yapılan yaratıcı drama çalı malarında katılımcılar kar ılıklı olarak birbirlerini tüm oyun ve canlandırma süreçlerinde etkilerler. Etkile imin olmadı ı bir yaratıcı drama oturumu dü ünülemez. Yaratıcı drama çalı malarına ba lanan ilk andan itibaren ya anılan süreç katılımcıyı gurupla bir etkile ime götürür özetle iki olayın birbirlerini etkilemesi söz konusudur. (Adıgüzel 2012; 29-30)

1.5 Yaratıcı Drama Yönteminin Uygulama Basamakları

Yaratıcı drama çalı malarında ne niçin ne zaman, nasıl nerede, kim kime gibi sorulara verilecek yanıtlar drama sürecinde izlenecek a amaları olu turur

Drama yöntemi grup sayısı, ö retilecek konu, ki ilerın yeteneklerine göre de i mekle birlikte drama çalı malarında belli bir sıra izlenir. Temel bir drama çalı masında olması gereken bazı a amalar unlardır:

1. Isınma,
2. Pantomim
3. Rol oynama
4. Olu um ve de erlendirmedir

1.5.1 Isınma,

Drama çalı malarında ısınma a aması katılımcıların bedeninin hazır olması için yapılan birtakım hazırlık çalı malarıdır.

Yaratıcı drama çalı malarında katılımcıların dikkatlerinin toplanması odaklanmanın sa lanabilmesi için ısınma a amasının yapılması gerekir bir bakıma ısınma a aması dramada bir açılı a amasıdır. Bu a amada bedenin hareket etti i spor, dans, harekete dayalı etkinlikler olu turur. Drama çalı malarında liderler olabildi ince aktif olarak katılmalıdırlar liderler katılımcılara yol gösterir. Çe itli yöntemlerle duyuları kullanma, gözlem yetisini geli tirme, bedensel ve dokunsal çalı maların yapılması, tanı ma, etkile im kurma, güven kazanma ve uyum sa lama gibi özellikleri katılımcı bireylere kazandıran, bedenini ve beynini duyumsama ile ilgili çalı maların yapıldı ı a amadır. Bu a amada belirlenmi kurallar vardır ve liderin yönlendirmesi söz konusudur (San, 2003).

Isınma çalı maları kendini tanıma, gruptaki di er bireyleri tanıma, ileti im kurma, ikili ileti imden daha çok ki ili ileti im ve etkile ime geçme, grup dinami inin donması, anıların anlatılması, öykü anlatma gibi sözellendirme ve etkile im çalı maları, oyun a amasına geçme biçiminde ilerlemektedir (San, 1996)

Isınma çalı malarında katılımcıda:

Oyuna katılmaya isteklili inin arttırılması,

Grubun birbirine ısınması,

Grubun oyunlara ısınma,

Grubun dramaya ısınmasının sa lanması,

Grubun rahatlaması sa lanmalıdır.

1.5.2 Pantomim

Yaratıcı dramada pantomim a aması belirli kurallar çerçevesinde özgür bir ekilde oyunlar kurulur ve herkes anlataca ı cümle kelime kavram yâda olayı el kol hareketleri jest mimiklerle anlatır. Bu a amada yaratıcılık ve imgelem boyutları i in içine girmektedir (San, 2001). Bu a ama, grubun ileti im ve etkile imini sa lama, imgelem geli tirme, duyguları geli tirme, pantomim yoluyla ifade etme becerisini geli tirme ile be duyuyu geli tirmeye yönelik çalı maları içermektedir (Okvuran, 2000). Lider, grubun özelliklerine uygun olan oyunları seçmelidir. Sözcük da arcı nı, duyuları ya da dikkati geli tirici, öykünmeye dayalı yarı maları içeren oyunlara bu a amada yer verilebilir. Bu oyunlar sırasında nesnelere de kullanılabilir (Üstünda , 1996).

Saptanan temayı i lemede olu turulan dramatik anları çözmek için gerekli olan stratejilerin (tekniklerin) kullanımı daha çok bu a amada gerçekleştirilir. Bu a amadaki canlandırmalar bireysel olabilece i gibi küçük ya da büyük gruplar yoluyla da olabilir. Canlandırmalar sonucunda ortaya çıkan olu umlar üzerine bir sonraki a amaya devam edilebilir (Adıgüzel, 2007a).

Bu a amada katılımcıdan

Grubun ileti iminin ve etkile iminin sa lanması,

imgelemi geli tirmesi,

Görme, i itme, dokunma vb. duyularını geli tirmesi,

Pantomim yoluyla ifade becerisini geli tirmesi.

1.5.3 Rol Oynama

Yaratıcı dramada çerçevesi çizilmiş bir süreç olup, belirlenen bir konudan ya da temadan yola çıkılarak, hedeflenen amaca doğru adım adım yol alınmaktadır. Rol oynama amacı bireysel ve grup yaratıcılığının ön plâna çıktığı bir amaçtır (San, 1996). Rol oynama: Masal, öykü, şiir, tablo, fotoğraf, gazete haberi, herhangi bir fikir, bir hayal durumundan yola çıkılarak canlandırma yapılabilir. Bu amaçta bireylerin olayı, kurguyu kendilerine göre yeniden oluşturmaları ve kendilerine göre oynamaları verilen durumları kendilerine göre deyişirmeleri yeni bakış açılarıyla o konuyu zenginleştirmeleri de burada rol oynayan bireye kalmıştır. Doğaçlamalarda, ayrıntılar önceden belirlenmediği için katılımcıların kendi birikimleri ve özgünlük vardır (Okvuran, 2000).

Rol oynama içerisine doğaçlamayı, da alır herhangi bir metne bağlı olarak yapılan dramalar rol oynamaya girer ancak metine bağlı olmadan, içten geldiği gibi ve aniden gelişen durum olarak ifade edildiği durumlara da doğaçlama denir. Bu amaçta bireylerin kendilerini rahatça ortaya koyması, bireysel olarak keyif alması söz konusudur. Rol oynama ve doğaçlamalar drama çalışmalarının bel kemiğini oluşturmaktadır (Üstündağ, 1995).

Bu amaçta katılımcıdan beklenen

Oyun yoluyla kendini ifade edebilmesi,

Verilen rolü benimsemesi,

Doğaçlama yapmaktan zevk alması, eğlenmesi,

Yaratıcı düşünebilmesi,

Hazır bir yapıttan yola çıkarak doğaçlama yapabilmesi,

Kendi uydurdukları öykülerden doğaçlama kurma, durumlar yaratma, canlandırma yetilerini geliştirmesi.

1.5.4 Oluşum ve Değerlendirme

Yaratıcı dramada belirlenen kazanımlar üzerine ya da ortaya çıkan oluşumlar üzerine tartışmalar bu amaçta yapılır. Kazandırılması hedeflenen kazanımların kazanıma dönüşümünü ve kazanımların gelecek yaşantılara etkisinin olup olmayacağı, tüm drama ya antı ve süreçlerinin nasıl algılandığı, anlaşıldığına yönelik duygu ve düşüncelerin paylaşılması bu amaçta söz konusudur (Adıgüzel,

2007b).

Drama çalı malarının katılımcılar üzerindeki sonucu çalı ma bittikten bir süre sonra dikkate de er hale gelmektedir. Katılımcılar ve lider kendilerini de erlendirmektedirler (Adıgüzel, 2006a).

De erlendirme çalı maları çe itli yazılı formlar ekinde gerçe klerle tirilebilir. Bu yazılı formlar ba arı ölçmeye yönelik bir i leve sahip olmamalıdır (Adıgüzel, 2006 b). Bu a amadaki amaç katılımcıları içinde buldukları ortamdan çıkartarak gerçe e döndürmektir. Böylece birey ya adı ı süreci daha iyi gözlem ve analiz etme imkânı bulabilecektir. Bir ba ka amaç da çocu u rahatlatmak ve olayın tamamlandı nı hissettirmektir (Aral ve di . 2000). Dramada de erlendirme a aması da oldukça önemlidir. Lider uygun buldu u ya da katılımcılardan istek geldi i takdirde de erlendirme yapmalıdır (Üstünda , 1998).

Drama a amalarının bir ya da birkaçından sonra de erlendirmeye yer verilmelidir. Lider” Neler ya adınız?”, “Neler hissettiniz?”, “Nereden haz aldınız? “Nerede zorluk çektiniz?”, “Daha ba ka neler yapılabilir?” gibi sorularla tartı mayı ba latabilir (Aral ve di . 1997).

Bu a amada drama katılımcısından beklenen ·

Çocukların dramayı de erlendirme yetisinin geli tirilmesi,

Etkile imi sa laması,

Payla ımda bulunması,

Yapıcı, olumlu ele iriyi yapabilmesi,

Drama çalı masından, olumlu duygularla ayrılma.

Ya antılarını ifade edebilmesi

1.6 İletişim

Hayat bilgisi programında kazandırılması düşünülen becerilerden biri de iletişim becerisidir. İletişim becerisi hayat bilgisi öğretim programında aşağıdaki alt boyutlardan oluşmaktadır.

İletişim becerisi

- 1-Dinleme
- 2-Duygularını ve düşüncelerini yazılı, sözlü veya beden diliyle ifade etme
- 3-Geri bildirim alma-verme
- 4- İletişim araçlarını kullanma
- 5-Davranışsal incelikler sergileme
- 6-Tartışma
- 7-Başlantı kurma
- 8-Açık fikirli olma
- 9- İnkâr etme

Hayatımızın her alanında var olan iletişim bireylerin sosyalleşebilmesi, kendisini anlatıp, anlaşılabilmesi, canlı olmasının getirdiği bir süreçtir. İletişimin çok değişik tanımları olmasına rağmen başlıca birkaç tanımını yapmak istersek;

İletişim, insanlar arasında sözel ve sözel olmayan konularlardır ve iletişim sözcüğü kişiler arasında düşünce - duygusal veri ini dile getiren bir terim olarak kullanılmıtır. İletişim, canlı cansız bütün varlıkların arasında kurulan her türlü alı veri olup aynı zamanda iletişimin nasıl bir sürece uyduğunu, sebep ve sonuçlarının neler olduğunu anlatan bir bilim dalıdır. İletişimin kökeninde, insanın diğer insanlar ve çevre içinde güven hissetmesi arzusunun yattığı söylenmektedir. Bu anlamıyla iletişim, insanın bilgi edinerek ve bu bilgiye göre tutum ve davranışlarıyla tepki vermesidir. (Büyükalan, 2004:187)

İletişim insanların hem kendileriyle hem diğer bireylerle ve çevreyle etkileşime girmesi sonucu oluşur. İletişim, bir kişi ya da kişiler kümesinin başka bir kişiye veya kişiler kümesine düşünce içeriğini aktarmasıdır. Bu düşünce içeriği doğrudan veya yanlılık bakımından bir tutumun, duygunun, dileğin soylu-soysuz, güzel-çirkin, iyi kötü gibi çeşitli normatif kavramlar bakımından değerlendirme konusu olan semantik

bütünün dile getirilmesi olabilir. Bu aktarımın doğal aracı dildir. Bu tanım 11'inde ileti im; bilgi, fikir, duygu ve düşünceleri kapsayan anlamların, semboller yardımıyla insanlar arasında karşılıklı olarak aktarıldığı süreçtir (Çalıkan ve Karadağ, 2010).

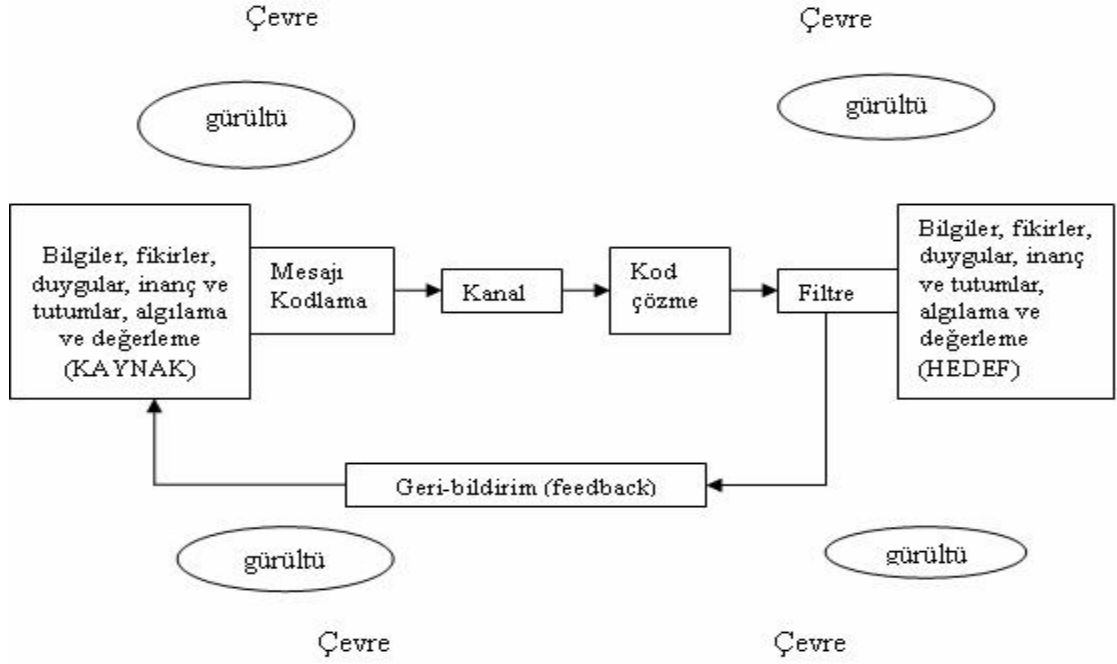
İleti im kısaca, “bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma süreci” olarak tanımlanabilir. Genel anlamda, ileti imin gerçekleşmesi için gerekli olan şey iki sistemin var olmasıdır. Nitelikleri ne olursa olsun, iki sistem arasındaki bilgi alışverişine “ileti im” denilebilir. İleti imde, bilgi akışı iki yönlü olmalıdır.

Sibernetikte, karşılıklı bilgi alışverişine “komünikasyon ya da ileti im” denirken bir bilgi kaynağından tek yönlü bilgi iletimine “enformasyon”, adı verilir (Dökmen, 1998,19).

İleti im, bir kişiden diğerine duyguların, düşüncelerin içerdiği anlamların iletilmesidir. Anlamı iletme ise ihtiyaçlardan kaynaklanır İleti im, toplumsal yaşamın vazgeçilmez aracıdır. Bu nedenle ileti im bir zorunluluktur. Zira günlük yaşamda her şey, bir mesajdır. Bir davranış tarzıdır, anlamlıdır. İleti im de bir anlam iletimi sürecidir (Tutar, 2003: 43).

Bu tanımlara bakılacak olursa ileti im bir kişiyi, topluluk veya çevreyle bilgi paylaşımıdır. İnsanlar var olduklarından beri birbirleriyle doğayla ileti im halindedir. Bu durum canlı olmamızın bir sonucudur. Her canlı kendisini ifade edebilmek için diğer canlılarla ileti im kurar. İleti im dinamik(canlı) bir süreçtir sürekli değişir. Böylece bir ileti im süreci meydana gelir ileti im süreci;

1. Gönderici (kaynak),
2. Gönderici ve alıcının algılama ve değerlendirme biçimi (kod),
3. Mesaj,
4. Kanal (ileti im aracı),
5. Alıcı veya hedef (mesajın iletilmek istendiği taraf),
6. Geri dönüş(feed back),
7. Gürültü (mesajın iletilmesini engelleyen her tür bozucu çevresel faktörler) dir.

Tablo 2.(Temel İletim Süreci, Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGAP],2007)

(MEGAP, 2007) ye göre, iletişim süreci, kaynağın bir mesajı anlaşılır biçimde kodlayarak, alıcıya göndermesiyle başlamaktadır ve iletişim sürecinde kaynak iletmek istediği mesajı, önce hedef tarafından algılanabilir ve anlaşılabilir özelliklere dönüştürür; yani kodlar, kodladığı mesajı bir araç (sözel ve görsel) veya kanal aracılığıyla gönderir, mesajı alan hedef, gönderilen mesajın kodunu açar, onu algılar; yani yorumlar ve bu yorumuna göre tepkisini kodlayıp geri gönderir (geri-bildirim), kaynak, hedefin tepkisine göre, kendi amacının, karşısındakinin algılamasıyla aynı olup olmadığını kontrol etme imkânına sahip olur bununla birlikte iletişimin etkinliğini, iletişim sürecinin etkinliğini belirler.

1.6.1 Kaynak

İletimin olabilmesi için bir kaynağın olması gerekir. Kaynak, başkası ile paylaşacak bir duyguya, fikre, bilgiye sahip olan kişidir. Kaynak sahip olduğu bu bilgiyi karşısındaki ile paylaşmak isterse onu bir mesaj haline getirmek için söz, yazı, jest, mimik gibi semboller kullanarak kodlar. Kaynak kafasındaki düşünceyi karşısındakinin çözebileceği koddan oluşan bir mesaj halinde ona sunmak zorundadır. Kaynağın zihinsel yapısı, geçmişi, yaşı, psikolojik durumu, iletişim

becerisi, ilgileri, ihtiyaçları, tutum ve de erleri, aldığı e itim bu kodlama i lemini etkiler (Demirel, 2002; Akt: Acar, 2009:8).

Kaynak ileti imi ba latan, payla acak bir bilgi, duygu, dü üncesi olan ki idir. Bu payla ma i ini ise duygusunu dü üncesini belirli kodlamalar yaparak mesaj haline getirir. Ö retim sürecini ele alırsak ö retme i inde ileti im ö elerine benzetecek olursak kaynak ö retmendir. Ö retmen sınıfında aktaraca ı payla aca ı bilgileri uygun ekilde ö rencilerin anlayabilece i bir dilde kodlamazsa ö retmen ö rencilerin seviyesine inememi ve payla aca ı bilgileri do ru olarak kodlayamadı ndan dolayı anlatmak istedi ini anlatamamı olacaktır.

Kaynak; sahip oldu u bilgi, beceri veya onunla ilgili davranı ları alıcı ile payla mak isterse, onu önce hareket, yazı, formül, tablo, çizim, ekil, resim, renk, jest, özellikle jest ve mimik gibi bir dizi sembole veya harekete çevirerek kodlamalıdır. Kodlama olamadan bilgilerin bir kimseden di erine iletilmesi mümkün olmamaktadır. Bu sebeple birçok ileti im ö esini aynı anda kullanarak isteklendirme ve ö retme kapasitesini artırmaya çalı malıdır (Çalı kan ve Karada , 2010).

1.6.2 Mesaj

leti im sürecinde mesaj içerik demektir iletmek istenen payla ılmak istenen dü ünce duygu, bilgidir. Yine ö retim ortamını dü ünecek olursak ö retmen kaynak oldu una göre ö renciye aktaraca ı bilgi konu, kazanımlar, de erler, mesajı olu turacaktır. Kodlanan bilginin aldığı fiziki ekle (sözlü veya sözsüz) mesaj denir. Bir ba ka anlatımla mesaj, kayna ın alıcısı ile payla mak istedi i dü ünce, duygu ve davranı ları temsil eden semboller ya da i aretler örüntüsüdür. Kayna ın, alıcıda amaçladı ı davranı de i imini olu turabilmesi için mesajını alıcının anlayabilece i sembollerden olu turması gerekmektedir(Çalı kan ve Karada , 2010).

1.6.3 Gürültü

leti im sürecinde, ileti imi aksatan veya bozan çeldirici uyarıcılar devreye girebilmektedir. Bireyler, ö renciler yeni bir uyarıcıyla kar ıla abilirler ve dikkatleri bu yeni uyarıcı üzerine odakla abilir. Bireylerin ilgi ve ihtiyaçları çevreden gelen uyarıcılara duyu organlarını etkisi altına alabilirler. Bunlar çeldirici uyarıcılar olarak tanımlanabilir. Bu çeldiriciler çevresel uyarıcılar olabilir. Bu çeldiriciler sınıf ortamını

dü ünecek olursak ö retmenin çok yava sesle konu ma veya ö retim ortamının çok so uk olması veya ö retmenin anahtarlık, u urcak, tespah vb. ile oynaması olabilir. Bütün bu olumsuzlukları ortadan kaldırabilmenin yolu, ö retmenin beden sinyallerini iyi kullanabilmesi, uygun yöntem ve teknik seçmesi ve mesajlarını anla ılır araç ve gereçlerle göndermesi ve ortak ya antı alanı olu turabilmesiyle mümkün olabilmektedir (Çalı kan ve Karada , 2010).

1.6.4 Kanal

Kanal, ileti im sürecinde kayna ın amaçları do rultusunda alıcıya gönderdi i mesajların iletildi i yoldur. Yine ö retim ortamını dü ünecek olursak ö retmen; kanal ö retmenin anlattı ı fikirler duygu dü ünceler konular; mesaj, bu mesajı ö rencilere uygun yöntem teknikleri seçmesi ise kanaldır. Ö rencilerin istenilen davranı ları geli tirebilmeleri için seçilen ö retim yöntem teknikler bütününe kanal denir. . Burada kaynak yani ö retmen çok iyi yöntem ve teknik bilgisine sahip olmalı ve görsel ve i itsel araçların fonksiyonlarını ve kullanımlarını çok iyi bilmelidir (Çalı kan ve Karada , 2010).

1.6.5 Hedef (alıcı)

Bir ileti im sürecinde kayna ın gönderdi i mesajlara hedef olan ki i ya da ki ilerdir. leti imin do ası bir mesajın birisi ya da birileri tarafından alınmasını kapsamaktadır” (Ergin ve Birol, 2000 Akt: Üstünda , 2006,24). Alıcı“Kaynaktan gelen mesajın iletici araç ve yöntemleri takip ederek ula tı ı ki idir. Kaynak bir birey, bir insan grubu ya da bir kurum olabilir.” (Bolatkıran, 2006: 16) Ö retim sürecini göz önüne alırsak ö renci hedef (alıcı)konumundadır. Ö retmen tarafından kodlanan bilgiler ö rencinin ön bilgilerine göre yorumlanır ve bir kod açma i lemi yapılır burada önemli olan ö retmenin mesajı ö rencinin çözebilece i ekilde kodlaması ve ö rencinin ön bilgilerini canlandırması gerekir. Çe itli kanallarla alıcıya iletilen mesaj, duyu organları tarafından alınır, beyne gönderilir ve önceden sahip olunan bilgi, duygu ve becerilerle kar ıla tırılarak yorumlanır. Dolayısıyla kod çözme, alıcının, mesajı yorumlayıp anlamlı bilgilere dönü türme sürecini içerir. Alıcının kodlanan mesajları çözebilmesi ve anlamlandırabilmesi ve tepkide bulunmasında önemli faktörlerden bir tanesi de kayna ın, gönderdi i mesajları alıcının özelliklerini göz önünde bulundurarak yapması, amaçlanan hedeflere ula mayı kolayla tıracaktır(Çalı kan ve

Karada , 2010).

1.6.6 Dönüt

Dönüt kaynaktan gelen mesajın alıcıda kod çözme i lemleri tamamlandıktan sonra alıcıya tepki vermesidir. Ö retim ortamını dü ünecek olursak ö retmen ve ö renciler sürekli olarak birbirleriyle mesaj alı veri inde bulunurlar. Kar ılıklı olarak hem ö retmenden ö renciye hem de ö renciden ö retmene gelen mesajlara verilen tepkilere dönüt denmektedir. leti im sürecinde geri bildirim çok önemlidir. Geri bildirim ö rencilerin jest ve mimiklerinden algılanabilir. ayet ö retmen bu tepkilerini ö rencilerin bedensel tepkilerinden algılayamıyorsa de erlendirmeleri anında yöntem ve teknikleri kullanarak yapabilir (Çalı kan ve Karada , 2010).

Ö rencilerden alınan geri bildirimler sadece sınavlar yoluyla de il, yüz ifadeleri, beden dili, tartı malara katılma gibi durumlarla da alınabilmektedir. Geri bildirim yalnızca, ö retimin ba arısı hakkında bir fikir vermekle kalmaz aynı zamanda bir sonraki a ama hakkında ö retmene neler yapılabilece i veya yapması gerekti i hakkında ipuçları da verir. Mesaj ö rencilere ula madı nda genellikle ö renciler suçlanır. Ancak gerçek sorunun ö retimin uygun bir ekilde tasarlanması olabilece i unutulmamalıdır (Çalı kan ve Karada , 2010).

1.7 Empati

Ö rencilere etkili vatanda olabilmeleri için gerekli bilgi, beceri ve de erlerin kazandırıldı ı en önemli derslerden birisi Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi dersidir. Sosyal Bilgiler dersi ö rencilerin toplum içinde rollerini yapan, ba kalarıyla iyi ili kiler kuran, i birli i içinde çalı abilen, çevresine uyum sa layabilen iyi ve mutlu birer vatanda olarak yeti mesini amaçlamaktadır. (Öztürk ve Otluo lu, 2002, s.40)

nsanlar hayatları boyunca hep ileti im halindedirler. Bu ileti imlerin olumlu sonuçlanmasında kendini ve ba kalarını anlaması önemli olmaktadır. leti im ile zihinlerdeki duygu, dü ünçe, fikir ve kavramlar açı a çıkmakta, payla ılmakta, de erlendirilmektedir. Etkili ileti imin kurulmasında empati çok önemli bir yere sahip olmaktadır. Günlük ya amda empati insanları birbirine yakla tırmakta ve ileti imi kolayla tırmaktadır. Empati ile kar ısındaki bireyin duygu, his ve ihtiyaçların göz önüne alınmakta ve ileti im olumlu sonuçlanmaktadır. Empati ile ö renciler

anladıklarını, kendilerine de verildiklerini hissetmektedirler. Empati kurabilen öğrencilerde yardım etme davranışı kendiliğinden oluşmakta, arkadaşlıklarını olumlu yönde geliştirmekte, saldırganlık duyguları azalmakta, doğadaki canlılara merhamet duygusu gelişmektedir. Empati kavramını açıklayacak olursak empatinin iki kökeni bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Almanca “*einflühlung*” terimidir. Almancada “*einflühlung*” kelimesi bir başkasının yerine geçebilme kabiliyeti anlamına gelmektedir. Bu kavramı ilk kullananlardan birisi olan Alman psikolog Theodor Lipps, “*einflühlung*”u şöyle tanımlamıştır: Bir insanın kendisini karşısındaki bir nesneye yansıtması, kendini onun içinde hissetmesi, bu yolla o nesneyi kendi içine alarak anlaması sürecine “*einflühlung*” adı verilir (Dökmen Ü, 2005:135).

Leutz (1987,15)’a göre empati, “hem bir başkasının gerçeğini ve onun içinde bulunduğu durumu bir bütünlük içinde kavrayabilmeyi hem de bunun sonucu olarak empatiyi yapan kişinin bilinçaltısının genişlemesini sağlar”(Akt: Alkaya, 2004; 19). Etkili bir iletişim kurmanın temeli, empatidir. Empati kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakmasıyla, O kişinin duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlar, hisseder ve bu durumu ona iletir, buna empati süreci de diyebiliriz.

Empati yapan kişi kendini karşısındaki kişinin yerine koyar, .

Empati kuran kişi karşısındaki kişinin duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlar,

Empati kuran kişi zihninde oluşan empatik anlayışı, karşısındaki kişiye iletir.

Empatinin artması saldırganlığı azaltır.

Dökmen(1997) Empati tanımının üç temel özden oluştuğunu ifade eder. Bir insanın karşısındaki bir kişi ile empati kurabilmesi için gerekli olan bu özellikleri şöyle sıralayabiliriz:

a) Empati kurmak isteyen birey kendisini karşısındakinin yerine koymalı, olaylara onun bakış açısıyla bakmalıdır. Başka bir deyişle, empati kurmak isteyen birey, karşısındaki kişinin fenomenolojinin alanına girmesi gerekir. Fenomenolojik alan dediğimizde aklımıza ne gelir? Psikolojideki fenomenolojik yaklaşım göre her insanın bir fenomenolojik bir alanı vardır. Her insan gerek kendisini gerekse çevresini, kendine özgü bir biçimde algılar; bu algısal yapı öznedir. (sübjektiftir); kişiye

özgüdür. Yani her insan dünyaya, kendine özgü bir bakı tarzıyla bakar. E er bir insanı anlamak istiyorsak, dünyaya onun bakı tarzıyla bakmalıyız, olayları onun gibi algılamaya ve ya amaya çalı malıyız. Bunu gerçekle tirmek için de duyguda lık kurmak istedi imiz ki inin rolüne girmeli, onun yerine geçerek adeta olaylar onun gözlüklerinin içinden bakmalıyız.

b) Empati kurmak için, kar ımızdaki ki inin duygularının ve dü üncelerini do ru olarak anlamamız gerekir. Kar ımızdakinin yalnızca duygularını ya da yalnızca dü üncelerini anlamı olmak yeterli olmaz. Empatiyi tanımlarken bu noktayı vurguladı ımızda, empatinin iki temel bile eninden söz etmi oluyoruz. Bunlar, empatinin bili sel ve duyu sal bile enleridir. Kar ımızdakinin rolüne girerek onun ne dü ündü ünü anlamamız bili sel bir nitelik(bili sel rol alma/bili sel perspektif alma), kar ımızdakinin hissettiklerinin aynısını hissetmemiz ise duygusal nitelikli bir etkinliktir (duygusal rol alma/duygusal perspektif alma). Bili sel rol alma, duygusal rol almanın ön artı sayılabilir.

c) Empati tanımındaki son ö e ise, empati kuran ki inin zihninde olu an empatik anlayı ın, kar ıdaki ki iye iletilmesi davranı ıdır. Kar ımızdaki ki inin duygularını ve dü üncelerini tam olarak anlasak bile, e er anladı ımızı ona ifade etmezsek duyguda lık kurma sürecini tamamlamı sayılmayız. Örne in, bir dostumuz üzülme ktedir. Kendimizi onun yerine koyup, neler ya amakta oldu unu anlarız. Onun duygularını içimizde hissederiz. Sıra, bu durumu ona ifade etmeye geldi inde ise hiçbir ey yokmu gibi gülümseyerek “takma kafanı” diyebiliriz. E er böyle yaparsak, yüzümüzdeki ifadeyle ve söyledi imiz sözle içimizdeki duygular arasında çeli ki var demektir. Böyle yaptı ımızda, do ru duyguda lık kurmu fakat bunu kar ıdakine yeterince iletmemi oluruz (Dökmen, 1996:136-138).

Dökmen’e göre empati kuran ki i hem sıkıntı duyan ki iyi rahatlatmak, hem de sıkıntılı ki iyi gözlerken duydu u kendi sıkıntısını gidermek için yardım davranı ında bulunabilmektedir. Empatik ileti im, sadece kendisiyle empati kurulana yararlı olmayıp empati kuran ki i içinde önemli olmaktadır. Empatik becerileri ve e ilimleri yüksek olan, bu yüzden de di er insanlara yardım eden ki iler çevreleri tarafından daha çok sevilme ktedir (Dökmen, 2004).

Taklit bir çocu un davranı ına biçim vermede önemli rol oynayan bir süreçtir.

Tüm insanlarda ve özellikle de çocuklarda güçlü bir bakalarını taklit etme eğilimi vardır. Gözleme ve taklit etme yolu ile öğrenme sürekli devam eden bir süreç olarak kabul edilmektedir. Bu kavramlar Bandura'nın "Sosyal Öğrenme Kuramının" da temelini oluşturmaktadır (Kudat, M. E. ve Kaıtçıbaşı, Ç, 2000).

1.7.1 Empatinin Sınıflandırılması

Dökmen (1988), yaptığı çalışmalarda amaçlı empati sınıflamasını ortaya koymuştur. Amaçlı empati sınıflaması, onlar basamağı, ben basamağı, sen basamağı, basamağı olmak üzere 3 basamaktan oluşmaktadır.

Tablo 3 Empatinin Sınıflandırılması

Sen Basamağı:	Senin sorunların karşısında sen ne düşünüyor ve ne hissediyorsun.
Ben Basamağı:	Senin sorunların karşısında ben ne düşünüyor ve ne hissediyorum.
Onlar Basamağı:	Senin sorunların karşısında onlar (toplum) ne düşünüyor ve ne hissediyor.

Bu basamakların her birisi kendi içerisinde "düşünce" ve "duygu" olmak üzere iki alt basamaktan oluşmaktadır. Dökmen, yukarıda sıralanan üç temel empati basamağını kapsayacak şekilde on alt basamak haline getirmiştir. Bunları şekilde sıralanabilir; senin problemin karşısında bakaları ne düşünür?, ne hisseder?, ele tiri, akıl verme, tehis, bende de var, benim duygularım, destekleme, soruna eilme, tekrarlama, derin duyguları anlamadır.

Sen basamağında ki i karşısındaki ki iye empati yaptırır. ki inin kendi sorunları için düşünmesi sağlanır

Ben basamağında ki i kendisini karşıdaki ki inin yerine koyar karşıdaki ki inin gözlemleriyle olaylara durumlara bakar

Onlar basamağında toplum o ki i hakkındaki görüşü kanısı nasıl olur? ekinde olur. Ülkemizde yapılan araştırmalara göre;

(Dökmen, 1988; Okvuran, 1993) bakıldığında empatik beceri eğitiminin genellikle yetenekli çocuklara verildiği görülmektedir. Ancak pek çok kişisel, duygusal ve sosyal yetenekli çocukluk döneminde empatinin çalışılması oldukça önemlidir. Böyle bir çalışmada, Yılmaz (2003) Empatik eğitim programının ilköğretim 4.sınıf öğrencilerinin empatik beceri düzeylerine olan etkisini incelemiştir. Yılmaz ölçümleri sonucunda empatik becerileri düşük olan öğrenciler arasından seçtiği bir grup ilköğretim okulu dördüncü sınıf öğrencisine kendisinin oluşturduğu bir empatik beceri eğitimi vermiştir. Yılmaz oluşturduğu empatik beceri eğitimi haftada bir defa 8 oturum olarak uygulamıştır. Yapılan analizler sonucunda ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerine verilen empatik beceri eğitiminin bu yaş grubu çocukların empatik becerilerini artırdığı görülmüştür. Yılmaz, empatik beceriyi artırmayı amaçlayan bu tür bir çalışmanın diğer yaş gruplarıyla özellikle okul öncesi dönemdeki çocuklarla çalışılması gerekliliğini vurgulamıştır.

Bu çalışmaların yola çıkılarak empati becerisinin daha küçük yaşlardan itibaren çocuklarda geliştirilmelidir diyebiliriz.

1.8 Kişisel Nitelikler ve Değerler

Milli Eğitimin genel amaçlarına uygun vasıflı öğrencilerin yetiştirilmesi noktasında sorumluluğu olan derslerden biri de Hayat Bilgisidir. Hayat Bilgisi programının vizyonu öğrenmekten keyif alan, kendisiyle, toplumsal çevresiyle ve doğayla barışık, Kendini, milletini, vatanını ve doğayı tanıyan, koruyan ve geliştiren, Gündelik yaşamda gereksinim duyulan temel bilgilere, yaşam becerilerine ve çağın gerektirdiği donanıma sahip, Değerlere dinamik bir biçimde uyum sağlayabilecek kadar esnek, Mutlu bireyler yetiştirmek hedeflenmektedir (MEB, 2006 a) Ülkemizde direkt olarak oluşturulmuş değer eğitim programı yer almamasına rağmen ilköğretim programı yenilenerek 2004-2005 öğretim yılında pilot uygulaması yapılan ve 2005-2006 öğretim yılında uygulamaya geçilen programda değerlerden bahsedilerek karakter eğitime yönelik niteliklerden bahsedilmiştir. Yeni ilköğretim programında özellikle Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretim programı kitabında değerlerle ilgili kısımlar yer almaktadır. (MEB, 2006b). Hayat Bilgisi programında öğrencilerin değerlerini geliştirmeyi hedefleyen “özsaygı, özgüven, toplumsallık, sabır, hoşgörü, sevgi, barış, yardımseverlik, doğruluk, dürüstlük, adalet, vatanseverlik, kültürel değerleri koruma ve geliştirme” gibi kişisel nitelikler yer almaktadır (MEB, 2006c).

1.8.1 Hayat Bilgisinde ve Sosyal Bilgiler Kitabındaki Bazı Değerler

İlköğretim Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Dersleri Programlarındaki bazı değerler şöyle tanımlanmaktadır:

1. Adalet: Adalet, hakkın gözetilmesi ve yerine getirilmesi anlamına gelir. Adalet, haklarının haklarına saygıyı kabul etmeyi içeren anlayışlı ve adil olma anlamına da gelmektedir (Öztürk, 2009: 525).

2. Barış : Barış kelimesi genel anlamda dümanlığın olmaması anlamında kabul görülür. Sorunları fark etme, çözüm yollarını fark etme, karışıklı sorunlarda sorun çözme becerilerini kullanma, milli ve dini bayramları kutlama, toplumsal paylaşımlarla yasama, dayanışma içerisinde olma, benzerlik ve farklılıkların doğaldığını bilmedir (MEB, 2005a: 45).

3. Dayanışma: Bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karışıklı paylaşılması, tesanüt (Türk Dil Kurumu). İnsan, doğası gereği toplumsal bir varlıktır. Yalnız yaşamı mümkün değildir. Birlikte yaşamın gereği olan dayanışma ile insanlar yardımlaşır, birlikte iş yapmayı öğrenirler. Dayanışma sayesinde insanlar daha çabuk ve daha çok iş yapabilir. Atalarımız bu konuda "Bir elin nesi var, iki elin sesi var" diyerek, birlik, beraberlik ve dayanışmanın önemini vurgulamışlardır.

4. Doğruluk: Etik davranışların farkında olma, trafikteki doğru ve yanlış davranışları ayırt etme, ilişkilerinde olumlu değerleri gözetme, yanlış davranışların farkında olma, yanlışlık içermeyen davranışlar sergileme, onaysız davranmadır (MEB, 2005a: 45).

5. Dürüstlük: Dürüstlük kendimizle ve haklarıyla doğru sözlü olmayı ifade eder. Dürüst birey aldatmayan, yalan söylemeyen ya da çalmayan kişidir. Dürüst birey hakasına ve kendisine saygı duyar (DeRoche ve diğerleri, 1999, Akt; Öztürk, 2009: 515).

6. Hoşgörü: Birinin sahip olduğu haklarının inanç ve ya antısını anlamak, saygı duymak ve kabullenme yeteneğidir. Hoşgörü çelişki, hak nazlık ve önyargılarıyla başa çıkma yoludur. Bu kişiler ve gruplar arasında kültürel ve yaşam

stillerindeki farklılıklarla ilgilidir (DeRoche ve di erleri, 1999, Akt; Öztürk, 2009: 519).

7. Kültürel De erleri Koruma ve Geli tirme: Türk Bayra ı'nı ve stiklal Mar ı'nı bir de er olarak kabul etme, milli bayramları kutlama, dini bayramları kutlama, ya adı ı yerle im birimini bir yuva olarak kabul etme, ülkesini bir yuva olarak kabul etme, cumhuriyetimizi korumak, güçlendirmek ve geli tirmek için çaba gösterme, müzeleri ve tarihi mekânları koruma ve geli tirmedir. (MEB, 2005a: 46)

8. Özgüven: Güçlü ve zayıf yönlerini tanıma, ailesini tanıma ve onlarla i birli i yapma, kurallara neden gerek duyuldu unu bilme, hatalardan ders çıkarma, gerekti inde büyüklerinden yardım alma, ailede alınan kararlara katılma, etik davranı ların güven artırıcı oldu unu bilme, etkili “hayır” deme, zaman içinde, duygu ve dü üncelerinde meydana gelen de i ikliklerle ilgili çıkarımda bulunma, kendisini ve ailesini ilgilendiren kararlarda görü ünü bildirme, haksızlı a u radı ında, bunu sorgulama, do adaki kar ılıklı ba ımlılı ı kavramadır. (MEB, 2005a: 43).

9. Özsaygı: Kendini ve duygularını fark etme, ki isel bakımını yapma, kendi farklılı ını fark etme, geçmi ini ö renme, kendisiyle barı ık olma, etik de erleri bilme ve hayatında bunlara önem verme, görev ve sorumluluklarını bilme ve yardımla ma, kuralların gereklili ini bilme, hata yapabilece ini kabul etme, ki isel e yalarını özenli kullanma, büyüdükçe de i ti ini fark etme, kendisinin ve arkada larının de erli oldu unu kabul etmedir. (MEB, 2005a: 43).

10. Sabır: Oyun oynarken uygun davranı larda bulunma, e lenmek için uygun zamanı bekleme, etkili dinleme, isteklerinierteleme, amaç belirleme, hata yapmanın do al oldu unu kabul etme, duygularını kontrol etmedir (MEB, 2005a: 44).

11. Saygı: Oyun oynarken uygun davranı larda bulunma, e lenmek için uygun zamanı bekleme, etkili dinleme, isteklerini erteleme, amaç belirleme, hata yapmanın do al oldu unu kabul etme, duygularını kontrol etmedir (MEB, 2005a: 44).

12. Sevgi: Kendini sevme, ailesini ve akrabalarını sevme, arkada larını ve ba kalarını sevme, arkada larıyla ili kilerinde sevgi duygusunu temel alarak onlarla iyi ili kiler geli tirme, okulda kar ıla tı ı ki ilere ve durumlara sevgiyle yakla ma, ba kalarıyla farklılıklarının do al oldu unu kabul etme, milli ve dini bayramlarda

sevgi duygusunu açığa vurma, yasadışı yerleşim birimini ve vatanını sevmek, ülkesini sevmek, insanları sevmek, doğayı sevmektir (MEB, 2005a: 44).

13. Sorumluluk: Sorumluluk, karakterin en önemli özelliklerinden biridir. Sorumlu olan kişi kendi üzerine düşen görevleri ve sorumlulukları zamanında ve istenilen şekilde istenilen biçimde yerine getirmek zorundadır. Sorumluluk duygusu ya küçük ya da doğuştan olarak var olan çevre dolayısıyla insanın içinde yer alır veya daha sonradan verilen eğitimle yaratılır. Sorumsuz insan sürekli baskıları tarafından güdülen insandır. Sorumlu insan ise, yapılması gereken bir işi zamanında yapabilmek için inisiyatifini ele alıp kendiliğinden harekete geçebilen insandır. Sorumluluk, varoluşçu felsefe anlayışının en önemli özelliklerinden biridir. (wikipedia sorumluluk nedir tarih:10.07.2013)

14. Toplumsallık: Beslenmek için gerekli araç ve gereçleri kullanma, görgü kurallarını uygulama, arkadaş edinme ve onlara duygularını söyleme, kurallara uymanın sonuçlarını kavrama, baskılarının etkilerini izin alınarak kullanma, arkadaşlarıyla oyun oynamak ve eğlenmek için gerekeni yapma, grup bilincini oluşturma ve grubunun çıkarlarını koruma, arkadaşlarına cesaret vermedir (MEB, 2005a: 43).

15. Vatandaşlık: Halkın refahı ve iyiliği için sorumluluklarını kabul eden insan topluluğunun bir üyesi olması anlamına gelmektedir (DeRoche ve diğerleri, 1999, Akt; Öztürk, 2009: 522).

16. Yardımseverlik: Baskılarını gözetmektir. Baskılarına yardım etmek için harcanan çaba ve zamandır. Bunlara çevrenin, hayvanların ve insanların ihtiyaçları da eklenir (DeRoche ve diğerleri, 1999, Akt; Öztürk, 2009: 512).

17. Yenilik ve Açıklık: Bilgi edinebilmek için uygun sorular sorma, resimli kaynaklardan yararlanma, geçmişten günümüze olan yenilikleri ve değişiklikleri araştırma, geleceği hayal etme ve tasarlama, yeni fikirler üretme, işbirliği yapma, problem çözme, karar alınırken görüş bildirme ve karar sürecine katılma, amaç belirleme, yenilikleri deneme cesareti gösterme, yenilikleri denemekten zevk alma, teknolojik bir ürün tasarlamadır (MEB, 2005a: 46). Değer konusunda çeşitli tanımlar mevcuttur. Bu tanımlardan bir kaçını özetleyecek olursak

De er, bir sosyal grubun veya toplumun kendi varlık, birlik, i leyi ve devamını sa lamak ve sürdürmek için üyelerinin ço unlu u tarafından do ru ve gerekli oldukları kabul edilen; onların ortak duygu, dü ünçe, amaç ve menfaatini yansıtan genelle tirilmi temel ahlaki ilke veya inançlara denir. Kısacası de er, belirli bir durumu bir di erine tercih etme e ilimi olarak tanımlanmaktadır. De erler, davranı lara kaynaklık eden ve onları yargılamaya yarayan anlayı lardır. De erler ayrıca, bireylerin neyi önemli gördüklerini tanımlayarak istekleri, tercihleri, arzu edilen ve edilmeyen durumları gösterir. Bunun yanında de erler, ta ıdıkları manaya göre kendi aralarında sınırlanırlar (Dilmaç, 2007, 12). De er, bireyin isteyen, gereksinim duyan, amaç belirleyen bir varlık olarak, nesne ile ba lantısında beliren bir eydir (Akarsu, 1994; Akt. Çavdar, 2009). Genellikle de erlerin, ihtiyaçlar, ki ilik tipleri, güdüleyiciler, amaçlar, araçlar, tutumlar ve ilgiler olarak dü ünüldü ü görülür. De er konusu, toplumsal veya bireysel açıdan ele alınabildi i gibi kültürler açısından da ele alınabilir. Bu nedenle, de erin tüm bilim dallarında kabul edilen bir tanımına ulaşmak yerine bir takım de er tanımlarını vermek daha i levsel olabilir (Bacanlı, 2002, 205). De er ise bir insanda bulunması gereken vicdani, insani, ahlaki kuralların huyların, aileden, çevreden ö renilen insan dan insana aktarılan bilgi beceri ve davranı lar bütünüdür.

Örnek verecek olursak, saygı de erini ele alalım;Çocukların yeme e ba larken büyüklerini beklemesi, konu urken ba kasının sözünü kesmemesi, büyüklerine gereken ihtimamı göstermesidir.

De erler toplumumuzda önemli bir yere sahiptir. Ecdadımızdan kalan bu de erler bizi biz yapan temel dinamiklerdir. Bu de erler olmad ında milletimiz yaprakları dökülmü bir çınar gibi kalacaktır. Bu de erlere ne kadar önem verirsek çocuklarımıza küçük ya lardan itibaren farklı yöntemlerle onlarda karakter olu turacak bizi biz yapan bu de erleri davranı haline getirebilirsek ülkemizin gelece i o kadar parlak olacaktır. Her yanı ı ıl ı ldayan yapraklarında bin bir böce in ku un kendisinden faydalandı ı herkese yararlı bir toplum olacaktır.

De erler ö renilir ve insan hayatına yön verir. De erlerin ya anması insanın duygusal yönünün güçlenmesini mutlu olmasını sa lar. Böylece insan kendisini daha iyi tanır. Kendini tanıyabilen insan hayattaki mutlulu u yakalar ve kendini gerçekle tirir. Bütün de erler duygusal zekâmızı etkiler. (Bahçe, 2010. sf. 14)

1.8.2 De erlerin Özellikleri

lkö retim programında ise de erin tanımı bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, i leyi ve devamını sa lamak ve sürdürmek için üyelerinin ço unlu u tarafından do ru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak dü ünçe, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır.

(MEB, 2010)'daki de erlerin özellikleri u ekilde vurgulanmaktadır.

1. De erler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birle tirici olgulardır.
2. Toplumun sosyal ihtiyaçlarını kar ıladı na ve bireylerin iyili i için oldu una inanılan ölçütlerdir.
3. Sadece bilinç de il, duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır.
4. De erler bireyin bilincince yer alan ve davranı ı yönlendiren güdülerdir.
5. De erlerin normlardan farkı normlardan daha genel ve soyut bir nitelik a masıdır. De er normu da içerir (www. meb. gov. tr, 2013).

De erlerin neyi ifade etti ini anlayabilmek için de erler üzerine çalı malar yapan Schwartz ve Bilsky'nin belirledi i de er özelliklerini gözden geçirmek gerekir.

1. De er inançtır. Ancak tümüyle nesnel duygulardan arınımı , fikir niteli i ta ımazlar. Etkinlik kazandıklarında duygularla iç içe geçerler.
2. De erler bireyin amaçlarıyla ve bu amaçlara ula mada etkili olan davranı biçimleriyle (hak bilirlilik, yardımseverlik) ili kilidirler.
3. De erler özgül eylem ve durumların üzerindedirler. Örne in itaatkârlık de eri evde, i te, okulda ve tanımadı ımız ili kilerin tümünde geçerlidir.
4. De erler davranı ların, insanların ve olayların seçilmesini ya da de i imini yönlendiren standartlar olarak i lev görürler.
5. De erler ta ıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanırlar. Bu sıralama de er önceliklerini belirleyen bir sistem olu turur.
6. De erler de i ime açık yapılardır. Zaman içinde etkile im ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçları kar ılamak için de er önceliklerinde de i iklikler olabilir.

De erlerin insan davranı larını ve tutumlarını yönlendiren genel standartlar oldu u anla ılmaktadır. De er kendi içinde hiyerar i olu turur ve etkile im sonucunda de i ime u rarlar (Baydar, 2009).

1.8.3 De erlerin Sınıflandırılması

De erleri ayıran en önemli içerik, de erlerin ifade ettiği amaç tipleridir, 60 tan fazla ülkeden farklı gruplarla yapılan çalı madan elde ettiği sonuçlar, insanların 10 belirleyici de er arasından ayırım yaptığı iddiasını desteklemektir Schwartz, (1992, s. 440). Bu de erleri temel amaçları açısından özetlemek gerekirse:

Güç: Sosyal statü, kaynaklar ve insanlar üzerinde hâkimiyet;

Ba arı: sosyal ölçütlere göre kişisel ba arı;

Hedonizm (Hazcılık): Memnuniyet, duygusal sevinç;

Uyarılma: Heyecan, meydan okuma ve yenilik

Öz-Yönelim: düşünce ve hareket özgürlüğü

Evrensellik: bütün insanların ve doğanın iyiliği (refahı) için anlama, tolerans ve ilgi gösterme

Yardımseverlik: insanların refahını koruma ve arttırma, yakın olma

Gelenek: Kültürel veya dini geleneklere ve fikirlere saygı ve bağlılık

Uyum: Diğerlerine veya sosyal beklentilere zarar verebilecek eylem ve dürtüleri engelleme

Güvenlik: toplumun, ilişkilerin ve kişinin kendisinin güvenliği ve istikrarıdır.

Ça lar'a Göre ise De erler şu şekilde Sınıflandırılabilir (2005, s. 306):

Ekonomik de erler: Nesnel olguların diğerlerine göre değerini ölçer. Ucuz, pahalı

Ahlaki de erler: İnsan davranışlarını iyi kötü ölçene göre sınıflayan ve sosyal ilişkilerde iyiyi ifade eden de erlerdir. Dürüstlük, bencillik vb.

Toplumsal de erler: Nesnelere veya olayların toplumca önem arz eden özellikleridir.

Mantıkî de erler: Kurulan mantıksal yapılarda ve mantık dilinde doğru olan de erlerdir. Estetik de erler: Güzeli ifade eden de erlerdir.

1.8.4 De erlerin Kazandırılmasına Ne Zaman Ba lanır?

De erlerin bireylere her zaman kazandırılabilir ama ilk be ya ki ilik geli imi açısından kritik dönemdir. Bu ilk be ya ta çocuklar herhangi bir anaokuluna veya ilkokula gitmedikleri için kre lerde ve ailelerin yanında bu ki ilik özelliklerini kazanacaklardır. Aile tarafından verilen, örnek olunan her davranış bu ya larda çocuklarda ki ilik geli imi açısından çok önemli olacaktır. Okul ça ına kadar aile yanında alınan de erler e itiminin sürdürülebilmesi çocu un gelecek ya amı için önemli bir süreçtir. Bundan dolayıdır ki, aileleri çocuklarını gönderecekleri okulları seçerken sadece okulun akademi ba arlarına de il aynı zamanda okulun e itime yönelik tutumlarına, e itim felsefesine, de erler sistemine bakmaktadırlar (Taylor, 1996).

De erler ailelerin ö rencilere örnek olup onlara ya antı sa layarak çocuklarında bir kimlik ki ilik boyutu haline getirebilirler. Ancak de er e itiminin olmazsa olmaz bir önko ulu vardır. Bu önko ul ö rencilerin ya amlarında önemli olan de er yargılarını seçmeleridir. De erler e itimi baskıcı bir ortamda yapıldı ı takdirde, bir dayatma, baskı ve ko ullandırmaya dönü mekten ileri gitmez ve de erler kazandırılmaz. De er e itiminde model olmak, de erleri ya ayarak kazanmak çok önemlidir. Ö retmenlerin ki ili i, model olma özelli i, bu a amada belirleyici bir özellik ta ır (Ça lar, 2005).

1.8.5 De erler E itimi Nasıl Verilmelidir?

De erler e itiminde asıl önemli olan de erin veya konunun ya antı haline dönü üp ö rencilerde ki ilik haline gelmesidir. Ya amlarında bu bilgileri, kazanımları, davranı ları kullanmaları önemlidir. Bunun yanında önemli bir süreçte de erler e itiminin nasıl verilece ine ili kin sorunun yanıtıdır. Nasıl sorusunun tek bir yanıtı yoktur. De erler e itiminde farklı ko ul ve durumlarda uygulanabilecek yöntem ve teknikler vardır (Do anay, 2006). De erlerin ö renilmesi gelenekçi e itim süreçlerinde daha ziyade rol ö renmesi ekinde bir sosyal ö renmedir (Güngör, 1998). Ancak de erler e itimi özgürlük ortamında verilirse, de erler e itimi kimlik olu turma e itimine dönü ebilir (Ca lar, 2005).

De erler ö retiminde hiçbir zaman zorlama söz konusu olmamalıdır. Bir ki inin, bir ba ka ki iye herhangi bir de eri seçmeye zorlayamayaca ı gibi, kendi de erlerini

de kabullendirme yönünde zorlama yapamaz. Bir ö retmen de er kazanımını sa larken, ö rencilere inandı ı de erler takdim edilebilir, inanma sebeplerini açıklayarak daha sonra ö rencilerin de erleri seçmelerini bekleyebilir (Tozlu, 1992).

1.8.6 De er E itimi Yakla ımları

De er ö retiminde bazı yakla ımlar vardır. Bu yakla ımların kullanılması de erlerin kendisi kadar önemlidir. Neyi ö retti iniz kadar nasıl ö retti iniz de önemlidir.

De erler ve de erler ile ilgili literatüre baktı ımızda, de erler ö retimi ile ilgi farklı yakla ımların oldu u görülmektedir.

Bu yakla ımlar;

1. De erlerin Do rudan Ö retimi Yakla ımı,
2. De erleri Belirginle tirme Yakla ımı,
3. De er Analiz Yakla ımı,
4. Bütüncül Yakla ım, Kolhberg'in Adil Topluluk Okulları,
5. De erler E itiminde Gizilgüç: Örtük Programı ve
6. Karakter E itimi.

1.8.6.1 De erlerin Do rudan Ö retimi Yakla ımı

Do rudan ö retim yakla ımı, sıkça kullanılan ö retmen merkezli bir yakla ımdır. Bu ö retim yakla ım, anlatım, gösteriler, alı tırma- tekrar yapma, didaktik soru sorma gibi yöntemleri içermektedir. Tümdengelimci bir yapıya sahip olan do rudan ö retim stratejileri, bilginin verilmesinde etkilidir. Bu yakla ım, tümdengelimce bir mantı a sahip oldu u için, önce kural veya genellemeler sunulur, daha sonra verilen örneklerle bu kural ve genellemeler desteklenir (Ta pınar ve Atıcı, 2002).

Bu yakla ımda ö retmen merkezde ö renci alıcı durumundadır. Ö retmen verece i de erleri bilgiler, kurallar olarak ö renciye sunar sonra ise bu kuralları ö renciye örneklerle açıklar bundan dolayı sunu yöntemine yakın olan do rudan ö retim yakla ımı de erlerin ö retiminde geleneksel bir yapıya sahiptir. Ö renciye kazandırılacak hedefler, hedeflere ula tırılacak etkinlikler için ayrılan zaman bellidir. Ö rencinin performansı izlenir ve ö renciye anında dönüt verilerek ö renci

yönlendirilir. Bu yaklaşımda öğrenci katılımı önemli bir fonksiyona sahiptir (Senemolu, 1997).

Etkinlik olarak öğretmenlerden eğitimde, okunabilir hikâyeler bazen de fabllar, masallar, çocuklara ahlaki mesajlar veren kısa hikâyeler kullanılır (Wiley, 1998). Bu yaklaşımda, yetkinler de erler öğretimi yaparken çeşitli formal ya da informal yollar kullanarak de erler öğretimi süreci gerçekleştirilir. Eğitimciler, davranış öğretirler. Zaten bu yöntemler belirli amaçla tanımlanmış, iyi karakteri gösteren pozitif davranışlardır (Canter, 1992'den Akt: Wiley, 1998). De erler eğitiminin verimli olabilmesi için izlenilen politikaları ve yöntemleri vardır. Aynı sınıflar içinde geçerlidir. Sürekli takip edilen yöntemler öğrencilerin iyi davranış alışkanlıkları kazanmalarına yardımcı olur. Prosedürler(yöntemler), evrensel de erlerin göstergesidirler. Öğrencilerin, net beklentilere ve yüksek standartlara ihtiyaçları vardır. Bunlar genellikle yazılı olarak belirtilirler. Öğretmen, öğrencilere davranış kuralları ve erdemler arasında bağlantı kurabilmeleri için yardım eder (Wiley, 1998).

Bu yaklaşımda çocuklar yaşamlarında yer alan kendilerinden büyük ve önemli kişilerin davranışlarını gözlemleyerek taklit etme yoluyla kendi hayatlarında uygulamaya çalışırlar. Eğer çocuklar bu de erleri kazanırken aile üyelerinin de er yargılarıyla paralellik gösteriyorsa kazanım ve uyum daha kolay olacaktır. Bu yaklaşımda de erler öğretimi sürecinde kullanılan materyal ve programlar somutlaştırılarak de er öğretimi gerçekleştirilir (Welton and Mallan, 1981).

De erlerin öğretiminde iki temel yaklaşım vardır.

- 1- Telkin yaklaşımı
- 2- Davranış değiştirme yöntemi

1- Telkin yaklaşımı; Öğretmenler ve yetkinler tarafından öğrencilere tekrar ettirme yoluyla neyi öğrenip neyi öğrenmeleri gerektiğini ifade eden öğrenme yöntemi sürecidir (Akyüz, 1993)

Telkin yaklaşımında öğrenci neyi öğrenip neyi öğrenemeyeceğini sorgulamaz sadece büyükler tarafından telkin edilen öğretilen davranışları öğrenir

Superka'ya göre de erlerin öğretiminde öğretimden önce öğrenme yaklaşımı olan telkin yaklaşımı için sistematik durumlarda kullanılan öğretim modeli geliştirilmelidir.

Sepek tarafından geli tirilen telkin yoluyla ö retimin basamakları a a ıdaki gibi verilmi tir.

- a. Telkin yakla ımı olabilecek de erleri belirleme.
- b. De er seviyelerini belirleme.
- c. Davranı sal amaçları belirleme
- d. Uygun metotları seçme
- e. Metotları uygulama
- f. Sonuçları de erlendirme (Superka, 1976 Akt: Whitney, 1986)

1.8.6.2 Davranı De i tirme Yöntemi

B. F. Skinner tarafından operant ko ullanmadan esinlenerek bireylerin davranı larını de i tirmek/ ekillendirmek için kullanılan bir yöntemdir (Wattenberg, 1977).

Bu yöntem de erler ö retim yakla ımlarından do rudan ö retim yakla ımında kullanılan bir yöntemdir. Ö retilmesi istenilen de erlerle tutarlı bir davranı göstermesi için bireylere, amacın belirlenmesi, ölçütün belirlenmesi, uygulanacak yöntemi seçme, seçilen yöntemin uygulanması, seçilen yöntemin de erlendirilmesi ve gerekti inde de tekrar etme ekinde be basamak i lem uygulanır (Sarı, 2007a).

1.8.6.3 De erleri Belirginle tirme Yakla ımı

Bu yakla ımda genel olarak bireyin kendi hayatında hangi de erlerin önemli oldu unun farkına varmasını sa lamaktır. Bu yakla ımda telkin yolunda oldu u gibi ba kası tarafından verilen de erler sorgulanmadan alınmaz tam tersi birey kendisi için önemli olan de eri belirleyip ve bundan sonra o de erlerin geli tirilmesi çalı ması uygulanır. De erlerin belirginle tirilmesi, hangi de ere sahip olman gerekti ini vurgulamaz, ö renci, hangi de ere sahip olması gerekti ini dü ünerek ö rencinin kendisi için önemli olan de erin kazandırılması esas alınır. Bu de erleme süreci bireyin ba kalarının de erlerini zorla kabul ettirmeye maruz kalmaksızın kendi de erlerini netle tirilmesine imkân sa lamaktadır. Bu yakla ımda ö renciler, ya amlarındaki de erleri seçerken kendilerinin tercih yapmalarını esas alır. Burada de erleri do rudan ö retim yakla ımı yerine ö retmenler ö rencilerin kendi de erler pozisyonlarını belirlemeleri sürecinde yardımda bulunurlar (Ek i, 2003 a).

Raths, Harmin ve Simon (1978) göre, de erlerin belirginle mesi yakla ımı, bir de erin kazanımının ba arıya ula ılabilmesi için üç farklı basama ın yer alması gerekti ini ileri sürmektedirler.

Seçmek:

1. Çocukların özgürce de erleri seçmesi için cesaretlendirme.
2. De erleri belirginle tirilirken alternatif seçenekler olu turulurken bireye yardımcı olmak.
3. Belirginle tirilen alternatiflerin her birinin de erlendirmelerinde yardımcı olmak

Ödüllendirmek:

1. Yapmış oldu u seçimle ilgili olarak mutlu ve tatmin olma süreci.
2. Seçmiş olduklarının ba kaları tarafından onaylanması için fırsat verme.

Davranmak:

1. Seçilen de erlerle ya anılan de er yargıları arasında tutarlı davranmayı özendirme.
2. Çocukların ya amlarındaki bu davranı ları sonradan tekrar göstermeleri için yardımcı olmak.

1.8.6.4 De er Analiz Yakla ımı

De er analiz yakla ımı, Amerikan Sosyal Bilgiler Ulusal Kurulu tarafından geli tirilmi bir de erler e itim yakla ımıdır. Bu ö retim yakla ımının amacı, öğrencilere, kar ıla tıkları de erlerle ilgili sorunlar hakkında karar verebilmek için bilimsel ara tırma ve mantıksal dü ünme sürecini kullanabilmelerine yardımcı olmaktır (Sarı, 2007b).

De er sorunlarıyla ba ba a kalan bireyler duygularını olaya dâhil etmeden mantıklı olarak bilimsel olarak hangi de ere sahip olması gerekti ine karar verir

Combs ve Meux (1971) göre de erler analiz yakla ımı için üç madde sıralar.

1. Öğrencilerin mantıklı kararlar alabilmeleri için yardımcı olunması gerekir.
2. Öğrencilerin yetenek ve e ilimlerini geli tirmek için, mantıklı de er karar mekanizmalarını olu turmak gerekir.
3. Grupta kendi aralarında ve di er üyeler arasındaki de er çatı malarını nasıl

çözülece ini ö retilmelidir.

Bir ba ka De er analiz yakla ımında kullanılan de er ö retim süreci sekiz a ama olarak belirlemi tir(Welton ve Mallan, 1999; Akt: Do anay, 2006).

1. De er sorunu belirleme.
2. Kar ıla ılan de er sorunu aç ı a kavu turma.
3. Sorun hakkında bilgi ve kanıtlar toplama
4. Bilgi ve kanıtların uygunlu unu ve do rulu unu de erlendirme.
5. Olası çözüm yollarını belirleme.
6. Çözüm yollarının her birinin olası do rularını belirleme ve de erlendirme.
7. Seçenekler arasından birini seçme.
8. Seçilen öneri do rultusunda davranımda bulunma

Bu de er ö retimi yakla ımında ki i kendi de erini kendisi seçer seçerken mantıksal dü ünme süreçlerini kullanarak buna kendisi karar verir.

1.8.6.5 Bütüncül Yakla ım: Kohlberg'in Adil Topluluk Okulları

Bu Kohlberg in ahlak e itimi anlay ında temel de erleri irdelemek, toplumsal etkile imi sa lamak, mantıksal çözümlenme ve akıl yürütmeyi güdülemek, sorumlulu u e it olarak payla tırmak, demokratik bir ortamda rol almayı sa lamak amaç olarak belirlenmi tir. Bu de er ö retimi yakla ımda önemli olan dü ünme ve muhakeme yapabilme gücünü kazandırarak ö retimi gerçekle tirmektir. Ö retmenin yargısı uyulması gereken tek ölçüt olmak yerine, farklı görü ler sunulacaktır. Bu e itim sürecinde ö rencilerin, bazı ahlaki yargıların di erlerinden daha yeterli oldu u yargısına, farklı yargı nedenleri inceleyerek kendi akıl yürütmeleri sonucu ula maları söz konusudur (Çileli, 1986 ve Whitney, 1986).

Bu yakla ımın de er e itimine/ahlak e itimine ili kin boyutlarını iki ana çerçevede toplanm ıdır;

1. Okul de erlerin aktarılmasını içerd i için, ahlaki konuları içeren tartı malarla de erlerin geçerliliklerinin irdelenmesine olanak sa lamak, çocukların ahlaki yargı dengelerinin bir üst evre yapı özellikleri ile kar ıla malarına olanak vererek, sarsılmasını sa lamak.

2. Okul yapısını çocukların, karar alma ve yürütme sürecine katılabilecekleri

do rultuda demokratikle tirmek, çocuklara demokrasinin prensiplerini ö renirken paralel uygulamalara olanak sa lamak (Çileli, 1986).

Adil topluluk okullarında, de erlerin kazanımında etkili oldu unu, hırsızlık, farklı görü lere kar ı ho görülü olma ve iddet gibi istenmeyen olaylarda azalma meydana geldi ini fakat bu okullarda çocukların ahlaki düzeylerini tartı malardan ahlaki düzeyi daha fazla yükseltilemedi i görülmü tür (Power, Higgins ve Kohlberg 1989; Power, 1992: Akt; Sarı, 2007c).

1.8.6.6 De erler E itiminde Örtük Program

E itimde yazılı olmayan kazandırılması gereken davranı de erler örtük programı olu turur, de erlerin kazanım sürecinde etkili olan örtük program etkisini gösterebilmesi için, örtük programın farkında olan ö retmen, idareciler bu sürecin farkında olması gerekir. Örtük programını savunan bilim adamları ö rencilerin de erlerinin, ancak pek azını resmi programla ö rendiklerini ileri sürerler. Bu nedenle de de erlerin kazanımından ba ımsız bir ders ya da konu ekinde verilmesi sürecine kar ı çıkmaktadırlar. Onlara göre de erler e itiminde örtük programın i levlerinin daha fazla oldu u dü ünülmektedir. Örtük programın ö renciler üzerindeki etkisi resmi programdan oldukça fazla oldu u görülmektedir (Yüksel, 2004; Do anay, 2006).

1.8.6.7 Karakter E itimi

Bir toplumun gelece inin iyi yeti mi ve karakter sahibi insanlara ba lı oldu u tartı ma götürmez bir gerçektir ve insanların kazandırılması dü ünülen de erleri kendi kendilerine sahip olmaları çok mümkün de ildir. Bundan dolayıdır ki ö renim ça ına gelmi her bireyin uygun ahlaki kararlar ve davranı lar sergilemesine yardımcı olacak de erler ve becerilerle donatılması okulların temel hedefleri arasındadır.(Ek i, 2003b) Bu ba lamda baktı ımızda karakter kavramını, moral ya amın bili sel, duygusal ve davranı sal boyutlarını kapsama, ahlaki de erleri anlama ve onlar hakkında hassasiyet ta ıma olarak tanımlanmaktadır (Ek i 2003c). Karakter e itimi boyutunu ise, örtük ya da açık program aracılı ıyla, yeti en yeni nesillere temel insani de erleri kazandırma, sorumluluk sahibi olabilme, de erlere kar ı duyarlılık ve onların davranı a dönü türme konusunda yardımcı olma gayretin olarak tanımlayabiliriz (Ek i, 2003d)

1.9 İlgili Ara tırmalar

1.9.1 Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Dökmen Ü (1986). “Yüz ifadeleri Konusunda Verilen E itimin Duygusal Yüz ifadelerini Te his Becerisi ve İletim Çatı malarına Girme E ilimi Üzerindeki Etkisi” adlı çalışmasında yüz ifadelerinin belirlenme becerilerini arttırmak amacıyla eğitimde psikolojik hizmetler öğrenimi gören öğrencilere sekiz oturumdan oluşan yüz ifadelerini tanıma eğitimi verilmiştir. Verilen eğitim sonrasında bu eğitime katılan kişilerde yüz ifadelerini tanıma becerilerinin arttığı ve çatı mae ilimlerinin azaldığı saptanmıştır. Bu çalışma ülkemizde iletişim becerileri konusunda yapılan ilk çalışma olarak kabul edilmektedir.

Üstünda (1988) yaptığı ara tırmada, ilkö retim 2. sınıf Hayat Bilgisi dersinde drama yöntemiyle öğrenilen derslerin öğrenme üzerindeki etkisini incelemiştir. Ön test son test kontrol gruplu deneysel model kullanılan bu ara tırma; Türk Eğitim Derneği Vakfı ilk kısmında 1987-1988 öğretim yılının birinci yarısında yapılmıştır. İkinci sınıf sınıfları arasından, Hayat Bilgisi dersi “Çevremizde Sonbahar” ünitesi ön test puanları ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmayan ve seçkisi olarak belirlenen iki sınıftaki öğrenciler, örneklem grubunu oluşturmuştur. Ara tırmada veri toplamak için “Baraj Testi” hazırlanmıştır, bu test uygulama öncesi ve sonrasında her iki gruba da uygulanmıştır. Deney grubu olarak belirlenen sınıfta derslerin öğrenilmesi sırasında drama yöntemi kullanılmış, kontrol grubunda ise herhangi bir de iklilik yapılmadan öğretim sürdürülmüştür. Verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasında ise her iki sınıfın ön test ve son testten aldıkları puanların ortalamalarına bakılmıştır. Ara tırmanın sonunda deney grubunda gerçekleştirilen öğretimin daha etkili olduğu görülmüştür. Drama a rlıklı yöntem, “Çevremizde Sonbahar” ünitesinin öğretilmesinde geleneksel yöntemle göre daha başarılı sonuçlara yol açmıştır.

Okvuran (1993), “Yaratıcı Drama Eğitiminin Empatik Beceri ve Empatik Eğitim Düzeyleri Üzerine Etkisi” adlı çalışmasında, drama-empati ilişkisini incelemiştir, dramanın empatik beceri ve empatik eğitimi artırıp artırmadığına bakmıştır. Ara tırma, AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi 2. ve 3. sınıf öğrencilerinden tesadüfi yolla seçilen 15’i deney ve 20’si kontrol grubundan olmak üzere toplam 35 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Ara tırmada, deneklerin empatik becerilerini ölçmek için “Empatik Beceri Formu” ve empatik eğitimlerini ölçmek için “Empatik Eğitim

Ölçe i” uygulanmı tır. Ara tırma süresince deney grubuna 14 haftalık drama e itimi verilmi tır. Ara tırma sonunda, yaratıcı drama e itimi almanın deneklerin empatik beceri ve e ilim düzeylerinde anlamlı bir fark yaratmadı ı görülmü tür. Okvuran, bu durumu program süresinin kısa olu una ba lamı tır.

Öztürk (1996), “Okul Öncesi Dönem (5-6 Ya Grubu) Müzik E itiminde Dramanın Kullanımının Etkilili i” konulu yüksek lisans tezinde, erken çocukluk dönemi müzik e itiminin tarihçesi, okul öncesi dönem müzik e itimi ve önemi, erken çocukluk e itim programında yaratıcı drama ve önemi, okul öncesi dönem müzik e itiminde dramanın önemi gibi konulara de inilmi tır. Ara tırmacı, drama ile müzik e itimi yapan grubun, drama ile uygulama yapılan çocuklarda dinleme, ritim ve arkı söyleme konusunda daha istekli oldu unu gözlemledi ini belirtmi tır.

Çebi (1996), ö ritim amaçlı yaratıcı drama yöntemiyle imgesel dil becerisinin algısal düzlemde nasıl geli tirilece ini göstermeyi amaçlamı tır. Ara tırmanın evrenini, lise mezunu olup, üniversite sınavlarına hazırlanan ö rencilerle üniversite ö rencileri olu turmaktadır. Ara tırmanın örneklemini ise birbirini izleyen be ayrı uygulamada 6 ile 18 ki i arasında de i en gruplar olu turmaktadır. Haftada bir gün iki er saatlik bir biçimde, belirli sürelerle birbiri ardına 5 uygulamadan meydana gelmektedir. Grupların ön test ve son testten aldıkları puanların aritmetik ortalama, standart sapma ve varyans analizleri yapılmı tır. Ön test ve son test puanları arasındaki anlamlı farklılı ın Ö ritim Amaçlı Yaratıcı Drama yönteminin, geleneksel yöntemler kar ısındaki etkinli inin göstergesi olarak kabul edilmi tır.

Üstünda , (1998). “Vatandaşlık ve İnsan Hakları E itimi Dersinin Ö retiminde Yaratıcı Dramanın Erdi iye ve Derse Yönelik Ö renci Tutumlarına Etkisi” adlı doktora tezinde lkö ritim sekizinci sınıf dersi olan Vatandaşlık ve İnsan Hakları E itimi Dersinde yer alan “Hürriyetçi Demokrasimizde Temel Hak ve Ö devlerimiz” ünitesinin ö retiminde, yaratıcı dramanın ö rencilerin eri ilerine ve derse yönelik tutumlarına etkileri ara tırılmı tır. Ara tırma sonucunda elde edilen sonuçlara bakıldı ında; yaratıcı dramanın uygulandı ı deney grubu ile düz anlatım yönteminin uygulandı ı kontrol grubu arasında toplam eri i puanları açısından deney gurubu lehine anlamlı bir fark bulundu undan, yaratıcı dramayla ö ritim daha etkili oldu u sonucuna ula ılmı tır. Deney ve kontrol grupların derse yönelik tutumları açısından yaratıcı dramanın uygulandı ı deney grubunun son tutum puanları ile düz anlatım

yönteminin uygulandı ı kontrol grubunun son tutum puanları arasında deney gurubu lehine anlamlı bir fark ortaya çıktı ndan, yaratıcı dramayla ö retim ö rencilerin tutumları açısından da daha etkili oldu u sonucuna ula ılmı tır.

Koç 1999 da yaptı ı çalı mada, 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinin ö retiminde drama yönteminin etkilili ini ara tırmı tır. Ön test son test kontrol gruplu deneysel model kullanılan ara tırmada, 1996-1997 ö retim yılında Bolu ili Dörtdivan ilçesi Cumhuriyet İkö retim Okulu 4. sınıf ö rencileri deney grubu, Do ancılar İkö retim Okulu 4. sınıf ö rencileri ise kontrol grubu olarak belirlenmi tir. Ara tırmada “Ba arı Testi”, veri toplama aracı olarak kullanılmı tır. Ara tırmada sonuç olarak Sosyal Bilgiler dersi ö retiminde drama yönteminin geleneksel yöntemle göre ö rencilerin ba arısını artırmada daha etkili oldu u bulunmu tur.

Kaf (1999) yaptı ı çalı mada, ilkö retim 3. sınıf Hayat Bilgisi dersinde bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında drama yönteminin etkilili ini ara tırmı tır. Ara tırmada ön test son test kontrol gruplu deneysel model kullanılmı , ara tırmanın çalı ma grubunu 1997-1998 ö retim yılında Ankara ili Seyhan ilçesi Özel Bilen Okulu’ndaki üçüncü sınıflardan, ki isel bilgi formuna dayanarak amaçlı örneklem yoluyla belirlenen, üç ube olu turmu tur. Dört hafta süren çalı malar boyunca 20 ö renciden olu an deney grubunda dersler dramayla; 17 ö renciden olu an kontrol grubunda ise geleneksel yöntemlerle i lenmi tir. “Sosyal Beceriler Gözlem Formu”, iki haftalık gözlemler sonunda ara tırmacı tarafından doldurulmu tur. Toplanan verilerin analizi, kovaryans analizi ile yapılmı tır. Yapılan analizler sonucunda drama yönteminin, Hayat Bilgisi dersinde ö rencilere bazı sosyal becerileri kazandırmada geleneksel yöntemle göre daha etkili oldu u görülmü tür.

Özdemir (2003), “Yaratıcı Drama Dersinin Duygusal Zekâ Geli imine Etkisi” konulu yüksek lisans tezinde, duygusal zekâ ve bile enlerine yaratıcı dramanın a ama ve hedeflerine, dramada kullanılan tekniklere de inilmi tir. Ara tırmaya katılan kontrol grubu (29 kız ve 3 erkek) ve deney grubu (29 kız ve 3 erkek) ö rencilerine “Duygusal Zekâ De erlendirmesi Ölçe i”, ön test ve son test modeli uygulanmı ; son testte, deney grubunun duygusal zekâ puanında, kontrol gurubuna göre anlamlı farklılık bulunmu tur

Kayhan (2004), yaratıcı dramaya göre hazırlanan ö retim etkinliklerinin ö rencilerin matematik başarılarına, öğrenilen bilgilerin kalıcılığına ve matematiğe yönelik tutumlarına etkisini araştırmak amacıyla yaptığı deneysel çalışmada ilkö retim 3. sınıf matematik dersi ölçüler ünitesinin “uzunluk ölçüleri” konusunu ele almıştır. Çalışma grubunu iki 3. sınıf grubundaki öğrenciler oluşturmuştur. Belirlenen konunun öğretilmesinde deney grubunda yaratıcı drama, kontrol grubunda ise geleneksel öğretim yöntemi uygulanmıştır. Erişimi ölçmek için çoktan seçmeli ölçme aracı, matematik dersine yönelik tutumu belirlemek için ise tutum anketi kullanılmıştır. Ayrıca öğrenilen bilgilerin hatırlanma durumunu belirlemek amacıyla son testlerin uygulandığı günden 1 ay sonra her iki sınıfa da kalıcılık testi uygulanmıştır. Çalışmanın sonunda, deney ve kontrol gruplarının erişim puanları ve kalıcılık puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Ayrıca yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Yalım (2005), “İlkö retim Dördüncü Sınıf Fen Bilgisi Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi ile Öğretiminin Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi” adlı çalışmada ön-test ve son-test kontrol gruplu modele göre desenlenmiş ve deneysel olarak gerçekleştirilmiştir. Fen Bilgisi dersinde yürütülen bu çalışmada, üniteye başlamadan önce iki hafta boyunca deney grubu öğrencilerine yaratıcı drama yöntemi ile fen bilgisi dersi işlenerek, örnek çalışma yapılmıştır. Kontrol grubunda ise böyle bir çalışma yapılmamıştır. Uygulama başladıktan sonra kontrol grubunda geleneksel yöntemlerle, deney grubunda ise yaratıcı drama yöntemi ile bir öğretim gerçekleştirilmiştir. Uygulamanın bitiminde her iki gruba da ünite başarı testi, son test olarak uygulanarak öğrenme düzeyleri ölçülmüştür. Çalışma sonucunda ilkö retim dördüncü sınıf Fen Bilgisi dersinde yaratıcı drama yöntemiyle öğretim yapılan deney grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları ile geleneksel yöntem ile öğretim yapılan kontrol grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Soner (2005), “İlkö retim Matematik Dersi Kesirli Sayılarda Toplama Çıkarma İşleminde Drama Yöntemi ile Yapılan Öğretimin Etkililiği” adlı çalışmada ilkö retim 3. sınıf matematik dersinde kesirli sayılarda toplama ve çıkarma işlemlerinin öğretiminde drama yönteminin kullanımının bilişsel, duygusal erişime ve

kalıcılığına etkisini incelemiştir. Deneysel modele uygun olarak yapılan ara tırmada seçilen konu ara tırma süresince kontrol grubunu oluşturan 31 öğrenciye geleneksel öğretim yöntemleri ile deney grubunu oluşturan 27 öğrenciye ise drama yöntemi kullanılarak ilenmiştir. Ara tırma sonucunda drama yöntemi ile öğretim yapılan grubun kavrama ve uygulama düzeyleri puan ortalaması ile geleneksel öğretimin yapıldığı grubun puan ortalaması deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Ayrıca deney grubunun toplam puan ortalaması, toplam kalıcılık ortalaması ve toplam tutum puan ortalaması ile kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Karada (2005b), ara tırmasında “Eğitim Yönetimi Ve Öğretim Yöntemleri İlişkisi Kapsamında Drama Yönteminin Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada drama yöntemi ile geleneksel yöntemin bilişsel alan basamağına göre öğrenci başarılarına ve drama yönteminin öğrencilerin derslere karşı tutumlarına yönelik etkilerini saptamaya çalışmıştır. Yapılan ara tırma kapsamında ilköğretim üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersinin “23 Nisan Ulusal Egemenlik Ve Çocuk Bayramı” ünitesi seçilmiştir. Seçilen ünite kontrol grubuna geleneksel öğretim yöntemi, deney grubuna ise drama yöntemi kullanılarak ilenmiştir. Ara tırmada drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubunu oluşturan öğrenci gruplarının ünite sonunda uygulanan başarı testinin bilgi basamağındaki başarı düzeylerinin birbirine yakın olduğu görülmüştür. Drama yönteminin uygulandığı sınıfta bulunan öğrenciler, kavrama ve uygulama basamağında geleneksel yöntemin uygulandığı sınıfta bulunan öğrencilerden başarı düzeyleri arasında önemli bir farkın olduğu saptanmıştır.

Zayımoğlu (2006) “İlköğretim 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Coğrafya ve Dünyamız” Ünitesinde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Öğrenci Başarı ve Tutumlarına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, yaratıcı dramanın uygulamasında; uygulamanın yapıldığı deney grubu ile düz anlatım yönteminin uygulandığı kontrol grupları arasında bilişsel alanın bilgi düzeyine yönelik anlamlı bir farklılık bulunduğundan, yaratıcı drama ile öğretiminin daha etkili olduğu vurgulanmıştır.

Erdoğan (2006) çalışmanın amacını, depresif belirtileri olan 8. sınıf öğrencileri ile yapılan yaratıcı drama çalışmalarının, bu öğrencilerin depresif belirtileri ve öz kavramları üzerine olan etkilerini saptamak olarak belirtmiştir. Çalışmalarıyla 14-

15 arasında olan 250 ö renci dahil edilmiştir. Tüm ö rencilere Çocuk Depresyon Ölçeği (ÇDÖ) uygulanmıştır. ÇDÖ den 16 ve yukarı puan alan 36 ö renci iki deney grubuna ayrılmıştır. 18 ö renci deney grubu, 18 ö renci kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Çalışmada, başlangıçta deney ve kontrol grubu arasında depresif belirtiler ($p=0.85$) ve öz kavram seviyeleri ($p=0.08$) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yok iken, yaratıcı drama eğitiminden sonra deney grubunun ÇDÖ puanları anlamlı olarak düştü erken ($p=0.00$), PHÇÖKÖ ($p=0.00$) puanları anlamlı olarak yükseldi ve gözlemlenmiştir. Kontrol grubunun ise ÇDÖ ($P>0.05$) ve PHÇÖKÖ ($P>0.05$) ön ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Karada ve Çalıkan (2006) yaptıkları çalışmada ilköğretim birinci kademesinde drama yönteminin öğrencilerin tutumlarına olan etkisini belirlemeye çalışmışlardır. Çalışma 3. Sınıf öğrencileriyle yapılan deneysel bir çalışmadır. Uygulamaya Milli Eğitim Programıyla eş zamanlı olarak başlanmıştır. Uygulama ünitesi olarak daha önce belirlenen 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ünitesinin hedef ve davranışlara dikkatlice uyularak, 3/A sınıfına (deney grubuna) Drama Yöntemi kullanılarak, kontrol grubunu oluşturan 3/B sınıfında ise Geleneksel Yöntemler ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca araştırmada öğrencilerin akademik başarılarını belirlemek için başarı testi ve Hayat Bilgisi dersine yönelik tutumlarını belirlemek için ise tutum ölçeği uygulanmıştır. Çalışmada, drama yönteminin öğrencilerin Hayat Bilgisi dersine yönelik tutumlarında artış yönünde de etkilerine neden olduğu saptanmıştır. Buna ilaveten öğrencilerin Hayat Bilgisi dersine yönelik tutumları arasında Drama yöntemi ile geleneksel yöntem arasında Drama Yöntemi lehinde farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Hatipoğlu (2006), “İlköğretim 5. Sınıf Matematik Ders Konularının Öğretiminde Drama Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi” adlı deneysel olarak gerçekleştirilen araştırmada ilköğretim 5. sınıf öğrencilerine Matematik dersinde “Hayatımızdaki Sayılar” ve “Geometrik şekiller” ünitelerinin öğretilmesinde, drama yöntemi kullanmanın, Matematik başarısına etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada deney grubuna “Hayatımızdaki Sayılar” ve “Geometrik şekiller” ünitelerinin öğretimi için, drama yoluyla yapılan öğretim etkinlikleri uygulanırken, kontrol grubunda geleneksel yolla öğretim uygulamaları yapılmıştır. Bu araştırmada; drama yöntemi kullanılan deney grubu ile geleneksel yöntemin kullanıldığı kontrol grubunun,

“Hayatımızdaki Sayılar” ve “Geometrik şekiller” ünitelerinden seçilen 10 kazanımla ilgili olarak hazırlanan ölçme araçlarıyla başarı düzeyleri karşılaştırılmış ; 10 kazanım için kullanılan 10 tane Matematik başarı testinin 8’inde deney grubu ile kontrol grubunun Matematik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. “Hayatımızdaki Sayılar” ünitesi içerisinde yer alan 4. kazanım ve “Geometrik şekiller” ünitesinde yer alan 7. kazanımı içeren Matematik başarı testlerinde deney grubu ve kontrol grubu arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aykaç (2008) sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisini incelemiştir. Araştırmada nitel ve nicel yöntem birlikte kullanılmıştır. Nitel yöntem olarak öğrenci değerlendirme formundaki veriler içerik analizi türlerinden frekans analizini kullanarak elde edilmiştir. İçerik analizinde başarıyı destekleyen kelimelerin frekans ve yüzdelerini çıkararak gruplamalar yapılmış, yorumlanmıştır. Nicel yöntem olarak ise gerçek deneme modellerinden ön test, son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasının öğrenci başarısı üzerinde önemli sayılabilecek etkisi olduğunu ve öğrenci değerlendirme formundan içerik analizi yoluyla elde edilen verilerin de bu sonucu desteklediğini belirtmiştir.

Selmanolu (2009) ilköğretim 5. sınıf Türkçe dersi yaratıcı dramanın öğrenci başarısına etkisini inceleyen yüksek lisans tezinde Araştırmancının verilerini toplamak için araştırmacı tarafından geliştirilen “Türkçe Başarı Testi” uygulanmıştır. Türkçe dersinde, geleneksel yöntemlere göre yaratıcı drama yönteminin etkililiğini incelemeye yönelik deneysel bir çalışmaya kullanılmış ve deney grubundaki öğrencilerin ön-test ve son-testteki akademik başarıları cinsiyete göre incelendiğinde anlamlı fark göstermemiştir. Son-testteki akademik başarıları cinsiyet de ikenine göre incelendiğinde ise kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre son-testte daha başarılı oldukları sonucuna varılmıştır. Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubundaki öğrencilerin ön- test ve son-test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu sonucuna varılmıştır.

Bilek (2009). “ İlköğretim Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Dramatizasyon Yönteminin Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Uyumlarına ve Akademik Başarılarına Etkisi” adlı yüksek lisans tezinde, dramatizasyon yönteminin hayat bilgisi dersinde

kullanılmasının ö rencilerin sosyal duygusal uyumlarına ve akademik başarılarına olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır.

Karacil (2009) ilkö retim birinci kademedeki yaratıcı drama yönteminin öğrencinin akademik başarısına etkisini incelemiştir. Çalışmanın deneysel yöntemi kapsamında 25 öğrenci kontrol grubu, 25 öğrenci deney grubu olarak belirlenip, ön test uygulanmıştır. Kontrol grubunda seçilen ünite, geleneksel yöntem kullanılarak anlatılmıştır. Aynı ünite deney grubunda ise yaratıcı drama yöntemi ile anlatılmıştır. Ünite bittikten sonra öğrencilere son test uygulanmıştır. Elde edilen bulguların, yaratıcı drama ile öğrencinin akademik başarısını arttırmada daha etkili olduğunu gösterdiğini belirtmiştir.

Tuncel (2009) ilkö retim altıncı sınıf fen ve teknoloji dersinde maddenin tanecikli yapısı ünitesinin yaratıcı drama ile öğrencinin akademik başarısına etkisini incelemiştir. Araştırmada ön test-son test deseni kullanılmıştır. Uygulama öncesi grupların konular ile ilgili ön bilgi düzeylerini ölçmek için ön test olarak uygulanan başarı testi, uygulama sonrasında grupların başarı düzeylerini karşılaştırmak için son test olarak uygulanmıştır, ayrıca öğrencilerin, yaratıcı drama yöntemi ile yapılan öğretimden ne derece faydalandıklarını tespit etmek ve onların görüşlerini yansıtmak için yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan bir anket uygulanmıştır. Kullanılan anketin yanı sıra öğrenciler ile birebir mülakatlar yapılmıştır. Ele alınan konuların yaratıcı drama yöntemi ile yapılan öğretim, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylı ders kitabının talimatlarına göre yapılan öğretime göre öğrenci başarısı üzerine etkisi daha fazla olduğunu ortaya koymuştur.

Göncüoğlu (2010). “6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesinin Öğretiminde Drama ve Birlikli Öğretim Yöntemlerinin Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi” adlı yüksek lisans tezinde, Sosyal Bilgiler dersi demokrasi konularının öğretiminde birlikli öğrenme ve drama yönteminin öğrenci başarısını arttırmada doğrudan anlatım yöntemine göre drama yönteminin daha etkili olduğunu sonucuna varılmıştır.

Naci (2011) ilkö retim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisini incelemiştir. Araştırmada nitel ve nicel yöntemleri bir arada kullanmıştır. Nitel yöntem açısından açık uçlu

sorulardan olu an de erlendirme formundaki veriler içerik analiz türlerinden frekans analizi kullanarak elde etmi tir. çerik analizinde çalı ma grubunun uygulama sonucunun ba arısını etkileyen sözcükler her soru için kar ıla tırmalı bir ekilde farklı iki okul türü için ayrı ayrı ele alınmı , sözcüklerin frekans ve yüzdeleri hesaplayarak yorumlamı tır. Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılmasının ö renci ba arısı üzerinde anlamlı bir düzeyde etkili oldu u sonucuna varmı tır. Nitel ara tırma yöntemi ile de erlendirme formundan elde edilen sonuçların, nicel ara tırma yöntemi sonucunda elde edilen verileri destekler nitelikte oldu unu belirtmi tir.

Çakır (2012) geleneksel ö retim yöntemleri ile dramatizasyon yönteminin ilkö retim 2. sınıf matematik dersinde, ö rencilerin akademik ba arı ve kavramların kalıcılık düzeylerine etkisini kar ıla tırmı tır. Ara tırma, deney kontrol gruplu, ön test, son test uygulamalı deneysel desendir. Denk kontrol gruplu, ön test, son test yarı deneysel desenli (çalı ma gruplarını olu turan ikinci sınıfta bulunan tüm ö renciler denekleri olu turdu u için) model kullanmı tır. Elde edilen sonuçlarda uygulama öncesinde gruplar arasında anlamlı bir fark bulmamı tır. Bu durum, uygulama öncesinde üç gurubun da benzer özellikte oldu unu göstermektedir. Uygulama sonrasında elde edilen verilerin kar ıla tırılması sonucunda ise üç grubun ula tı ı akademik ba arı ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulmamı tır. Üç gurubun ula tı ı kalıcılık düzeyi ortalamaları incelendi inde anlamlı bir fark bulmamı tır. Bunun yanında, deney grubunun ön test ve son test ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunmu tur. Ancak deney gurubunun son test ve zleme Testi ortalamaları kar ıla tırılmı ve anlamlı bir fark bulmamı tır.

Suba ı (2012) drama yönteminin ilkö retim yedinci sınıf fen ve teknoloji dersi durgun elektrik konusunda akademik ba arı ve ö renmenin kalıcılı na etkisini incelemi tir. Yarı deneysel olarak gerçekleştirilen çalı manın deseni deneme modellerinden ön test son test kontrol gruplu model olu turmu tur. Ara tırmadan elde edilen veriler; farklı gruplar arasında de erlendirmeler için Independent sample t-testi, aynı grup içindeki ikili kar ıla tırmalarda Paired samples t-testi kullanmı tır. Analiz sonuçlarına göre; son test ve zleme Testinde deney grubunun daha ba arılı oldu u gözlemleni tir. Drama yöntemi kullanımının ö rencilerin hem akademik ba arıları hem de ö renmenin kalıcılı ı üzerinde olumlu bir etkisi oldu unu bulmu tur.

Akku (2013) İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin Hayat Bilgisi dersi fen kavramlarının öğretiminde drama yönteminin kullanılmasının, öğrenmedeki başarı ve kalıcılığı etkisini belirlemeyi amaçlayan baskın statülü birbirini izleyen karma modelde bir ara tırmadır. Ara tırmada nicel veriler için başarı testleri ve nitel veriler için gözlem tekniği kullanılmıştır. Ara tırma grubu 2011-2012 eğitim-öğretim yılında 35 birinci sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür, 20 ders saati (20 hafta) sürmüştür. Nicel verilerin analizi için Hayat Bilgisi dersinde Büyüyorum Değiliyorum Başarı Testi (BDBT), Dünya Dönüyor Başarı Testi (DDBT), Canlıların Sesleri ve Hareketleri Başarı Testi (CSHBT), Su Damlacığının Gizemli Yolculuğu Başarı Testi (SDGYBT)'nden elde edilen veriler ile nitel veriler için gözlem tekniğinden elde edilen veriler kullanılmıştır. Sonuç olarak Drama yöntemiyle fen kavramlarını öğrenmedeki başarı ve kalıcılık düzeylerinde yüksek gelire sahip öğrencilerin, düşük gelirli öğrencilere göre anlamlı bir şekilde daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Hayat Bilgisi dersi fen kavramlarının drama yöntemiyle öğretiminde öğrencilerin başarı düzeylerinin artmasında önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Zengin (2014), Yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının, ilkokul Dördüncü sınıf sosyal bilgiler öğretim programındaki değerlere etkisini belirlemeye çalışmıştır. Yaratıcı drama yöntemi kullanılarak sosyal bilgiler 4. Sınıf programında yer alan “ho görü”, “duygu ve düşüncelere saygı” değerlerinin öğretimini gerçekleştirmeye çalışmıştır. Bu çalışmada ön test-son test kontrol gruplu desen kullanılmış, deneysel çalışmayla elde edilen bilgiler nitel verilerle desteklenmiştir. Ara tırmada biri deney, diğeri kontrol grubu olmak üzere iki grup oluşturulmuştur. Her iki gruba ön test ve son test olarak “ho görü e ilim ölçesi” uygulanmıştır. Çalışmalarda, ara tırmacı tarafından geliştirilen, 4 haftalık yaratıcı drama programı uygulanmıştır. Çalışma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında muhtemelen bir ilkokulda 22 öğrenci ile yürütülmüştür. Ara tırmanın veri toplama sürecinde yapılan odak grup görüşmeleri video kamera ile kayıt altına alınmıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerin her ders sonrasında yazdığı günlükler incelenmiştir. Ara tırma sonucunda drama ağırlıklı yürütülen etkinliklerin öğrencilerin e ilimlerini arttırmada geleneksel öğretim yöntemlerine göre daha etkili olduğu görülmüştür. Yaratıcı drama etkinliklerine katılan öğrencilerin ho görü ile duygu ve düşüncelere saygı değerlerini ve bu değerlerle ilgili davranışları öğrendikleri belirlenmiştir. Yaratıcı drama yönteminin değer öğretiminde başarıları tespit edilmiştir.

1.9.2 Yurt dı ında Yapılan alı malar

Davis (1978) Yaratıcı drama ile ilgili olarak literatürü incelemi ve bu inceleme sonucunda yeti kinlerin drama sürecine katılımları sonucunda kazandıkları davranı ları ve tutumları sıralamı tır. Bunları; kendine güveni artırmak, i birli inde bulunmak, ileti im becerileri kazanmak, kendini anlatmak ve rahatlamak ile ba arı duygusunu ya amak olarak tanımlamı tır.

Drama yöntemiyle ilgili yapılan bütün yerel ve yabancı kaynaklardaki çalı malar drama yönteminin ö retim konusundaki etkilili ini ortaya koymu tur drama yönteminin duyguda lık becerisini ve ileti im becerilerine olan katkısı ö rencilerin kendilerini ifade edebilmeleri ve de er algılarındaki de i iklikler drama yönteminin ö retimde kullanılmasının çok yararlı olaca ı sonucuna varılmı tır.

Hwang'ın (1987), “5. Sınıf Çocukların Sanat Sınıfı Motivasyonlarında Müzik ve Hareketin Yaratıcı Etkinli i(Drama ve Hayal Gücü)” adlı tezinde ara tırmanın amacı, 5. sınıf çocuklarının yaratıcı dü ünçe ve sanatsal yaratıcılıkları üzerine olu turulan hayali bir sanat programında müzik motivasyonu ve hareketlerin yeterliliklerini belirleyerek karar vermektir. Hareket motivasyonu uygulaması, ö rencilerin fikirlerini yaratıcı hareket veya drama yoluyla, müzik motivasyon uygulaması ise fon müzi i e li indeki ö retimsel tasvir alı tırması yoluyla harekete geçirmek için tasarlanmı tır. Bu iki sanat motivasyonu geleneksel bir ö retim metodu ile kar ıla tırılmı ; bunu bir motivasyon olarak sözlü sorgulamayla yapmı lardır. Denk olmayan bir kontrol grubu tasarımının dört yaratıcı dü ünme de i kenleri ve iki sanatsal yaratıcılık de i kenleri üzerindeki uygulamalarının etkilerini belirlemek için, ortak de i iklik tek de i kenli analiz ile birlikte kullanılmı tır. ki ba ımsız çalı ma aynı tarzda, fakat konuları ve sanat derslerini de i tirerek bu ara tırmaya katılmı tır. Her iki çalı mada da üç uygulama(hareket, müzik ve sözlü olmayan isteklendirme) yapılmı ; daha önce hiç bu uygulamalarla kar ıla mamı üç tane 5. sınıfa tesadüfen uygulanmı tır. Üç motivasyonun da sanatsal özgünlük ve sanatsal incelik üzerinde farklı hiçbir etkisi bulunmamı tır (Akt: Akyüzler, 2007: 14).

Courtney (1989), yaratıcı dramanın kültür üzerindeki etkilerini tartı mı tır. Bu alı manın sonucunda, yaratıcı dramanın kültürle ilgili özelliklerini belirlemi , drama ö retiminin sorunları ve bu sorunlarla ilgili önlemleri özetlemi tir. Buna göre

dramanın kültür üzerindeki etkin kimli ini bulmak, arabuluculuk, kendisini ba kalarının yerine koymak, benzetmeler yapmak, sembollerle ileti im kurmak ve roller üstlenmek olarak belirlenmi tir.

Rosenberg (1989) 6 hafta süren yaratıcı drama atölyesine katılan 23 ö renciyle Reuters do açlama yöntemi adında bir çalı ma yürütmü tür. Bu çalı mada, gazete haberleri, görü meler ve gözlemler yoluyla olu turulan bir örnek olay kullanılmı tir. Çalı ma sonucunda ö rencilerin; sözcük da arcı ı, imgelem yetene i ve dramatik davranı lar da bulunma gibi davranı lar kazandı ı saptanmı tir.

Wachsman (1990), “ İkokul Müfredatının Merkezinde Müzik, Hareket ve Drama” adlı yüksek lisans tezinde, kaliteyi, test edilmi çocuk müzi i, hareket ve drama kaynaklarını bütünle mi edilmi bir ö renme formatında de erlendirmek istemi tir. Bu amaçla, ara tırmaya dayalı gösterge tabanlı bir holistik felsefe geli tirmeye, anaokulu ö retmenlerinin üçüncü sınıf durumlarında ula ılabilir yapıda etkinlikler sa lamaya çalı mı tir. Tezin içeri inde, sınıf ö retmenlerinin çocukların ö renme ba lantıları kurmalarına en çok neyin yardımcı olaca ına dayalı bir yakla ım ve çocukların ö renmenin nasıl uygun veya anlamlı oldu unu anlamalarına yardım eden bir format olu turmalarının ola an oldu u savunulmu tur. Bu projede müzik, hareket ve drama etkinlikleri temasla olarak, projenin yönlendirildi i ya grubunu ba da tırmak için, basitten karma ı a do ru düzenlenmi içerik alanları olarak organize edilmi lerdir (Akt: Akyüzler, 2007: 17).

Netten (1995) Fransa’da ilkokul ikinci sınıfa devam eden kız ve erkek ö renciler üzerinde bir ara tırma yapmı tir. Netten etkinlik olarak drama oyunları, hikâye anlatma, görü me ve rol oynama tekniklerini kullanmı tir. Yapılan uygulamaların sonucunda ö rencilerin ileti im becerilerinde, yaptıkları hataları

Düzeltilme davranı larında ve konu ma becerilerinde geli me oldu unu belirlemi tir (Akt: Kocayörük 2000). Yassa (1997), yaratıcı dramanın ortaokul ö rencilerinin sosyal geli imlerine etkisini konu alan ara tırmasında, gözlem ve görü me yoluyla topladı ı verileri bireysel ve gruba ili kin sonuçlar ba lı ı altında sınıflamı ve bu ba lıklara uygun olarak çözümlemi tir. Buna göre, yaratıcı dramanın bireye olan katkıları kendine güven duyma, hakkını arayan birey olma, kendi duygularını kontrol etme ile tanımlanırken, gruba olan katkıları farklı dü ünceleri

görme, bakmalarının nasıl hissettiğini anlama olarak tanımlanmış ve bunların dışında demokratik, esnek, hoşgörülü olma, eleştirel düşünme kendini ifade etme, duygularını etkili biçimde açıklama davranışlarını da diğer başlıklar altında belirtmiştir.

Freeman Gregory, Sullivan Kathleen ve Fulton C. Ray tarafından (2003) yılında yapılan araştırmaların konusu; Sosyal becerilerin, kişisel düşünme yeteneğinin kazandırılmasında ve problem davranışların çözümü üzerinde yaratıcı drama yöntemi kullanılmasının sonuçlarıdır. Bu deneyimler 3. ve 4. sınıf öğrencilerine uygulanarak araştırılmıştır. Çalışmada şu hususlara değinilmiştir; Son yıllarda okullar bilgi ve beceri kazandırmanın yanı sıra sosyal, duygusal ve davranış bozukluklarına da eğilim gibi bir misyonu üstlenmek zorunda kalmışlardır. Araştırmanın sonunda yaratıcı dramanın duygusal kontrolü sağlama ve sosyal rolleri analiz etmede etkili olduğu, sosyal beceriler kazanma ve kişisel düşünme gücü üzerinde de olumlu etkileri olduğu saptanmıştır.

Shand (2008) Yaratıcı drama yöntemine göre hazırlanan bir programın İngilizce öğrenenlere etkisini araştırmak için yaptığı çalışmada üçüncü, altıncı ve yedinci sınıflardan oluşan bir örneklem grubu belirlemiştir. Katılımcıların tepkileri ön test, son test, gözlem ve öğrenci ve öğretmenlere uygulanan görüşme formları ile ölçülmüştür. Çalışmanın sonuçları yaratıcı dramanın, üçüncü sınıf öğrencilerinin İngilizce konumaya yönelik kaygılarını kayda değer bir ölçüde azalttığı, onların güven ve motivasyonlarını arttırdığını göstermektedir. Ayrıca altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerini de olumlu yönde etkilemiştir fakat katılımcıların İngilizce konumaya yönelik kaygı, güven ve motivasyonlarında çok az bir değişim gözlenmiştir.

Baraldi (2009) yaptığı nitel çalışmada ilköğretimde drama yönteminin dil edinimine etkisini araştırmıştır. Bu çalışmada örneklem olarak 4. ve 5. sınıf öğrencilerinden oluşan 27 kişilik karma bir sınıf kullanılmıştır. Uygulama altı hafta sürmüştür. Bu süre boyunca ekonomi ünitesini öğretmek için on tane drama yapısı kullanılmıştır. Tüm katılımcılarla tepkilerini ve bildirimlerini alabilmek için birkaç amaçla görüşme yapılmıştır. Kayıt defterleri, katılımcı gözlemi ve görüşmeler veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, tüm katılımcılar drama kullanımını beğenmiş, ekonomi ünitesinin içeriğini kavramış, dramayı diğer alanlarda da kullanmışlardır. Ayrıca drama yöntemi, öğrencilerin işbirlikli çalışmalarını sağlamış, iletişimlerini arttırmış, yazma becerilerini geliştirmiş ve vücut kullanımını

da dahil etmi tir.

Laurin (2010) Yaptı ı çalı mada yaratıcı dramanın çocukların yazma becerilerine etkisini ara tırmı tir. Deney grubunda 26, kontrol grubunda ise 19 çocuk bulunmaktadır. Deney ve kontrol grubundaki çocuklardan yazma seviyelerini belirlemek için kısa bir metin yazmaları istenmi tir. Daha sonra 8 haftalık bir dönemde deney grubundaki 26 çocuk iki e it gruba ayrılmı ve hikâye drama seanslarına katılmı tir. Her seansın sonunda bir yazma etkinli i yapılmı tir. Toplamda 203 metin olu turulmu ve bu metinler, kelime sayısı, açıklama niteli i ve metinlerin yapısına göre kodlanmı tir. Çalı manın sonucuna göre, çocuklar drama seanslarından sonra daha fazla kelime üretmi lerdir. Yaratıcı dramanın çocukların yazma becerilerini geli tirdi i tespit edilmi tir.

Gerek yurt içinde gerek yurt dı nda yapılan drama yönteminin etkisini inceleyen çalı malarda drama yönteminin ö rencilerin; Hayat bilgisi, sosyal bilgiler, vatandaşlık ve insan hakları, ngilizce, müzik, fen bilgisi ve Türkçe dersi üzerinde ö rencilerin derse kar ı tutumlarının olumlu yönde de i ti i, ba arı ve motivasyonlarının arttı ı görülmü tür.

Gerek yurt içinde gerek yurt dı nda yapılan drama yönteminin etkisini inceleyen çalı malarda; Drama yönteminin ö rencilerin; Sosyal becerileri, dil becerisi, ileti im becerisi, empatik e ilim becerisi, kavramların ö renilmesi, sosyal duygusal uyumları, depresif belirtilerinde azalma, duygusal zekalarının geli mesi, de erlerin kazandırılması, problem çözme becerisi, yazma becerileri, sosyal geli imlerini olumlu yönde etkiledi i görülmü tür.

K NC BÖLÜM

ARA TIRMA SORULARI VE H POTEZLER

Bu bölümde çalı manın amacı, genel ara tırma problemi ve alt problemleri ile bu problemlere ba lı ara tırma hipotezlerine yer verilmi tir.

2.1 Çalı manın Amacı

Bu çalı manın amacı; Drama ö retim yönteminin hayat bilgisi dersine uygulandı ı bu çalı mada, ilkokul 3. Sınıf hayat bilgisi dersi “ Benim E siz Yuvam” temasındaki konuların drama ö retim yöntemi ve mevcut programa göre ö retimin yapıldı ı sınıflardaki ö rencilerin ileti im becerileri, empatik e ilim becerileri, de er algıları ölçeklerinden aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadı ını kar ıla tırmak ve drama yöntemi ile i lenen dersler hakkında ö renci görü lerini belirlemektir.

2.2 Genel Ara tırma Problemi ve Alt Problemleri

Bu çalı mada iki genel ara tırma problemi bulunmaktadır.

2.2.1 Birinci Genel Ara tırma Problemi

Drama ö retim yönteminin hayat bilgisi dersine uygulandı ı bu çalı mada, ilkokul 3. Sınıf hayat bilgisi’ ‘Benim E siz Yuvam’” temasındaki konuların drama yöntemi ve mevcut programa göre ö retimin yapıldı ı sınıflardaki ö rencilerin ileti im becerileri, empati e ilim becerileri, de er algıları ölçe inden aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

Bu temel ara tırma problemine ba lı alt ara tırma problemleri a a ıdaki gibidir.

1. Drama ö retim yönteminin hayat bilgisi dersine uygulandı ı bu çalı mada, ilkokul 3. Sınıf hayat bilgisi’ ‘Benim E siz Yuvam’” temasındaki konuların drama yöntemi ve mevcut programa göre ö retimin yapıldı ı sınıflardaki ö rencilerin ileti im becerileri ölçe inden aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

2. Drama ö retim yönteminin hayat bilgisi dersine uygulandı ı bu çalı mada, ilkokul 3. Sınıf hayat bilgisi' 'Benim E siz Yuvam'' temasındaki konuların drama yöntemi ve mevcut programa göre ö retimin yapıldı ı sınıflardaki ö rencilerin empati e ilim becerileri ölçe inden aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

3. Drama ö retim yönteminin hayat bilgisi dersine uygulandı ı bu çalı mada, ilkokul 3. Sınıf hayat bilgisi' 'Benim E siz Yuvam'' temasındaki konuların drama yöntemi ve mevcut programa göre ö retimin yapıldı ı sınıflardaki ö rencilerin de er algıları ölçe inden aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

2.2.2 İkinci Genel Ara tırma Problemi

Drama ö retim yönteminin hayat bilgisi dersine uygulandı ı bu çalı mada, ilkokul 3. Sınıf hayat bilgisi' 'Benim E siz Yuvam'' temasındaki konuların drama yöntemi ve mevcut programa göre ö retimin yapıldı ı sınıflardaki ö rencilerin kullanılan yöntemle ili kin görü leri nedir?

Bu genel ara tırma problemine ba lı bir ara tırma sorusu vardır.

1) Drama ö retim yönteminin hayat bilgisi dersine uygulandı ı bu çalı mada, ilkokul 3. Sınıf hayat bilgisi' 'Benim E siz Yuvam'' temasındaki konuların drama yöntemi ve mevcut programa göre ö retimin yapıldı ı sınıflardaki ö rencilerin kullanılan yöntemle ili kin görü leri nedir?

2.3 Genel Ara tırma Hipotezi

Drama ö retim yönteminin hayat bilgisi dersine uygulandı ı bu çalı mada, ilkokul 3. Sınıf hayat bilgisi' 'Benim E siz Yuvam'' temasındaki konuların drama yöntemi ve mevcut programa göre ö retimin yapıldı ı sınıflardaki ö rencilerin ileti m becerileri, empati e ilim becerileri, de er algıları ölçe inden aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

2.3.1 Genel Ara tırma Hipotezine Ba lı Alt Hipotezler

Hipotez 1

Drama ö retim yönteminin hayat bilgisi dersine uygulandı ı bu çalı mada, ilkokul 3. Sınıf hayat bilgisi ’’Benim E siz Yuvam’’ temasındaki konuların drama yöntemi ve mevcut programa göre ö retimin yapıldı ı sınıflardaki ö rencilerin ileti im becerileri ölçe inden aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Hipotez 2

Drama ö retim yönteminin hayat bilgisi dersine uygulandı ı bu çalı mada, ilkokul 3. Sınıf hayat bilgisi’ ‘Benim E siz Yuvam’’ temasındaki konuların drama yöntemi ve mevcut programa göre ö retimin yapıldı ı sınıflardaki ö rencilerin empatik e ilim becerileri ölçe inden aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Hipotez 3

Drama ö retim yönteminin hayat bilgisi dersine uygulandı ı bu çalı mada, ilkokul 3. Sınıf hayat bilgisi’ ‘Benim E siz Yuvam’’ temasındaki konuların drama yöntemi ve mevcut programa göre ö retimin yapıldı ı sınıflardaki ö rencilerin de er algıları ölçe inden aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, ara tırma yöntemi, çalışma grubu, veri toplama araçlarının hazırlanması, özellikleri, uygulanması, verilerin toplanması ve değerlendirilmesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1 Ara tırmanın Modeli

Ara tırma, drama yöntemi modeline göre hazırlanan öretim yöntemi materyallerinin öğrencilerin empati becerisine iletişim becerisine ve değer algılarına etkisini incelemeyi amaçladığından neden sonuç döngüsündedir.

Ara tırma değerli kişiler arasındaki neden sonuç ilişkilerini keşfetmeye yönelik olduğu için yarı deneysel ara tırma modeli kullanılır. (Büyük Öztürk, vd., 2008) Bu çalışmanın modeli ön test/son test deney kontrol gruplu yarı deneysel ara tırma modelindedir.

3.2 Ara tırmanın Evren ve Örneklemi

Ara tırmanın evrenini, 2012-2013 eğitim öğretim yılı Hatay ili Dörtyol ilçe merkezinde bulunan üç ilkokulda öğrenim gören 5 übedeki ilkokul 3. Sınıf öğrencileri olmaktadır.

Ara tırmanın örneklemi ise, 2012-2013 Eğitim-Öğretim yılında Hatay ili Dörtyol ilçesi merkezinde bulunan ilkokul 3. Sınıfta öğrenim gören 2 übedeki toplam 80 öğrenciden oluşmaktadır.

Evren amaca uygun olarak seçilirken, örnekleme uygulama yapılacak okuldaki 3. Sınıf sınıflarından rastgele küme örnekleme yöntemi ile iki sınıfa seçilmiştir. Bu sınıflardan biri rastgele seçme yöntemi ile deney grubu, diğeri ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir.

Tablo 4: Örneklemdaki Öğrencilerin Dağılımı

Grup	Kız		Erkek	
	f	%	f	
Deney	23	57,5	17	42,5
Kontrol	22	55	18	45
Toplam	45	56,25	35	43,75

Tablo 4’te görüldüğü gibi, deney ve kontrol grubunda kız öğrencilerin sayısı erkek öğrencilerin sayısından fazladır. Çalışmanın deney ve kontrol grubundaki öğretmen farklıdır. Kontrol grubuna 12 yıllık sınıf öğretmeni girerken, deney grubuna 9 yıllık bir sınıf öğretmeni girmiştir. Her iki öğretmeninde 9 yıldan fazla öğretmenlik deneyimi vardır.

Çalışmada; “Sosyal Değerler Ölçeği”, “Empatik Etilim Ölçeği” ve “İletişim Becerileri Ölçeği” ön test ve son testlerinin hepsine katılan 80 öğrencinin verileri analiz edilmiştir. Ayrıca çalışmada, deney grubundaki 40 öğrencinin açık uçlu görüşme sorularıyla drama yöntemine ilişkin görüşleri alınmıştır.

3.3 Araştırma Deseni ve Uygulaması

Uygulamada yarı-deneme modellerinden olan etilenmemi kontrol gruplu model seçilmiştir. Mevcut koşullarda katılımcıların yansız atama yoluyla etilenmeleri sağlanamamış fakat katılımcıların benzer niteliklerde olmaları hususunda hassas davranılmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte, hangi grubun deney ve hangi grubun kontrol grubu olacağı da tarafsız bir seçimle kararlaştırılmıştır. Yarı deneysel model, grupların ölçülen niteliklerle ilgili önceki durumlarının bilinmesine, bu şekilde de etilenimin ölçülmesine olanak sağlaması bakımından kullanılabilirliği olan bir modeldir (Büyüköztürk, vd. 2008).

Tablo 5: Ön test-Son test Kontrol Gruplu Desende Uygulama Süreci

Grup	Ön test	Uygulama	Son test
Deney	SDÖ	Drama Yöntemi	SDÖ
	BÖ		BÖ
	EEÖ		EEÖ
			Açık Uçlu Öğrenci Görüşme Formu
Kontrol	SDÖ	Mevcut Programa Göre Öğretim	SDÖ
	BÖ		BÖ
	EEÖ		EEÖ

Deney grubunda “Benim e siz yuvam” temasında de erlerin geçti i konular haftada 2 ders saati, toplamda 18 ders saati yeni ö retim programında belirlenen konu ve kazanımlar do rultusunda, ara tırmacı tarafından drama yöntemine uygun olarak hazırlanan drama materyalleri do rultusunda uygulanmı tır. Kontrol grubunda ise “Benim e siz yuvam” temasında de erlerin geçti i konular haftada 2 ders saati, toplamda 18 ders saati yeni ö retim programında belirlenen konu ve kazanımlar do rultusunda, ö retmenin istekleri göz önünde bulundurularak i lenmi tir. Temalara ba lanmadan önce her iki guruba da “Sosyal de erler ölçe i”, “Empatik e ilim ölçe i” ve “ leti im becerileri ölçe i” ön test olarak uygulanmı tır. Temanın sonunda gruplara “Sosyal de erler ölçe i”, “Empatik e ilim ölçe i” ve “ leti im becerileri ölçe i” son test olarak uygulanmı tır. Bununla birlikte, deney grubundaki ö rencilere drama yöntemine ili kin görü lerini alabilmek amacıyla açık uçlu görü me formları uygulanmı tır.

3.4 Drama Yönteminin Uygulanması

Drama yöntemine dayalı ö retimin ilkökul 3. Sınıf ö rencilerinin ileti im becerileri, empati becerileri ve de er algıları üzerine etkisini inceleyen bu çalı mada, drama yöntemine uygun hazırlanan ders planı, materyaller ve geleneksel (soru cevap, anlatım, görsel okuma ve görsel sunu) olmak üzere iki farklı ö renme ortamı olu turulmu tur.

Materyallere uygun dersler i lenmesini kontrol etmek için dersler ara tırmacı tarafından takip edilmi tir. Deney ve kontrol gurubundaki dersler her hafta 2 ders saati olmak üzere toplam 9 hafta toplam 18 saatte tamamlanmı tır. Ön testler benim e siz yuvam teması ba lamadan önce uygulanmı son testler benim e siz yuvam teması bitti inde uygulanmı tır.

3.4.1 Temanın kazanımlarının belirlenmesi ve materyallerin hazırlanması

Ö retilecek konular ile ilgili kazanımlar, de erler, beceriler MEB (2005) tarafından hazırlanan ö retim programında açık ve net bir biçimde belirtilmi tir. Materyaller bu kazanımlar do rultusunda hazırlanmı tır. Tema olarak Hayat Bilgisi 3. Sınıf “Benim e siz yuvam “teması seçilmi tir.

3.4.2 Materyallerin hazırlanması

Materyaller uygulama başlamadan önce sınıf öğretmeniyle görüşülüp 18 ders saati için hazırlanan drama yöntemi materyalleri 9 kazanım, her kazanım 4 a amadan oluşmaktadır. Bu kazanımlar 2 ders saatine göre hazırlanmıştır. Her kazanımda; ısınma çalışması bölümündeki etkinlikler ve yapılması beklenen davranışlar, pandomim çalışması bölümünde pandomimle ilgili etkinli e, rol oynama bölümünde canlandırılması istenen diyaloglar ve ilgili sorular, oluşturma çalışması bölümünde öğrencilerin kazandıkları bilgiler ile yapmaları gereken etkinlikler ve değerlendirme çalışması bölümünde ise sürece dönük ödev ve etkinlikler yer almıştır.

Tüm çalışmaları amaçlarında hedeflenen ‘Benim Eşiz Yuvam’ teması kazanımlarından Kişisel nitelik ve değerlerin bulunduğu kazanımlar seçilmeye çalışılmış ve grubun yaş ve zihinsel düzeyine uygun, uygulanması kolay etkinlikler seçilmiştir. Öğrencileri tehlike altında bırakmayacak materyallerin kullanılması hususunda hassas davranılmıştır. Tüm amaçlarda öğrencileri aktif kılacak ve öğretmeni sadece rehber konumunda tutacak etkinlikler kullanılmıştır. Hazırlanan materyallerin drama yöntemine ve belirlenen yaş grubuna uygunluğunu kontrol etmek adına iki alan eğitimcisi ile iki 3. sınıf öğretmenin görüşlerine başvurulmuş ve elde edilen görüşler ışığında gerekli düzeltmeler yapılarak materyaller uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

3.4.3 Öğretmenle Uygulama Öncesi Ön Görüşme

Çalışmaya başlamadan bir ay önce okuldaki öğretmenlerle görüşülmüştür. Materyaller tanıtılmıştır. Rastgele küme örnekleme yöntemi ile deney grubu olarak belirlenen bir 3. sınıf grubunun öğretmene drama yöntemi ve amaçları ile ilgili paylaşımda bulunmak, uygulamanın kaç saat olacağı, uygulama sonrasında değerlendirmelerin yapılacağı, olabildiğince her öğrencinin aktif katılımının sağlanması ve her öğrenciye mutlaka bir rol verilmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur. Sınıf öğretmene drama yöntemi amaçları açıklanarak, her amaçta öğretmen ve öğrencilerin neler yapması gerektiği ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Öğretmene materyaller verilmiş ve bu materyallerin nasıl kullanılması gerektiği açıklanmıştır. Materyallerin uygunluğu, öğretmen ile görüşülmüştür, uygun olduğu kararına varılmıştır, Deney sınıflarında araştırmacı drama yöntemini örnek olması için ilk hafta uygulanmıştır. Kontrol grubundaki sınıf öğretmene ise, kontrol grubunda

materyale ba lı olmadan mevcut ö retim programına göre istedi i ekilde ders anlatması gerekti i belirtilmi tir.

Uygulama sırasında her hafta sonunda deney ve kontrol sınıflarındaki ö retmenlerden de erlendirmeler alınmı tir. Uygulama öncesinde ön test uygulama sonrasında da son test olarak ileti im becerileri ölçe i empatik e ilim ölçe i ve de erler ölçe i uygulanmı tir aynı zamanda ö rencilere açık uçlu sorular sorularak uygulanan yöntemeye yönelik görü leri alınmı tir.

3.4.4 Çalı ma Gruplarının Belirlenmesi, Ö rencilere Uygulama Hakkında Bilgi Verilmesi

Deney grubunda ö renci çalı ma gruplarının nasıl olu turulaca ını ö retmen belirlemi tir. Belirlemeyi yaparken grupların ba arı ve cinsiyet yönünden heterojen olmasına dikkat edilmi tir. Sınıf düzeni etkinliklere göre ekillenmi tir. Ö rencilere drama yöntemi ve a amaları ile ilgili bilgi verilmi , uygulama süreci, ön test ve son test uygulamalarının amaçları açıklanmı tir.

3.5 Uygulama Süreci ve Drama Yöntemi

Deney ve kontrol grubundaki ö rencilere ön testler uygulandıktan sonra uygulama sürecine ba lanmı tir. Her uygulama sonrasında deney grubu ö retmeniyle de erlendirmeler yapılmı , görü alı veri inde bulunulmu tur. Ö retmenin uygulama sırasındaki istekleri kar ılanmaya çalı ılmı tir.

3.5.1 Isınma Çalı ması

Isınma çalı masında, ö rencileri rahatlatmak, onları derse ve konuya hazır hale getirmek, onların kendilerini daha huzurlu hissedebilmelerini sa lamak ve önceki bilgilerini ortaya çıkarmak için gerekli faaliyetler gerçeikle tirilmi tir. Bu a amada, ö rencilerin ilgi ve dikkatlerini derse çekecek, onların tüm duyularına hitap edecek etkinlikler yapılmı tir. Daha çok oyunlar oynanmı tir.

3.5.2 Pantomim Çalı ması

Bu a amada ö renciler, jest mimiklerini, el, kol hareketlerini kullanarak, ö rencilere anlatmak istediklerini kavramları, olay ve olguları aktarmaya çalı mı lardır, bir nevi sessiz sinema oynanmı tir. Çocuklarsa ilgiyle izlemi lerdir. Ö renciler sözlü olarak herhangi bir konu mada bulunmamaları hususunda

uyarılımtır. Konu anlarsa yanmı lardır.

3.5.3 Rol Oynama Çalı ması

Bu çalı mada, ara tırmacı tarafından hazırlanan ve ö rencilere önceden verilmi olan materyaldeki roller ö renciler tarafından ezberlenmi , kazanımın i lenme sırası geldi inde her ö renci ezberledi i ve kendisine göre yorumladı ı, do açlama yaparak, tahtada rolleri canlandırmaları istenmi tir. Ö rencilerin daha rahat anlayabilmeleri için diyaloglardaki cümlelerin basit ve kısa olmasına dikkat edilmi tir, ö renciler verilen diyalog cümlelerini kendilerine göre rol içerisinde de i tirmi lerdir.

3.5.4 Olu um Çalı ması

Bu çalı mada, ö rencilerin i lenen konular ile ilgili elde ettikleri bilgilerin kalıcılı mını ve yeni ürünler ortaya koymalarını sa lamak amacıyla ara tırmacı tarafından hazırlanan materyaldeki etkinlikler yapılmı tır. Ö renciler ortaya çıkardıkları yeni ürünleri sınıfta arkadaş ları ile payla mı lardır.

3.5.5 De erlendirme Çalı ması

Bu a amada olu an süreç ile ilgili ö rencilerin görü üne ba vurulmu neden niçin böyle oldu sen olsaydın ne yapardın neler hissettin, bunlar senin ba ndan geçseydi nasıl hareket ederdin gibi dönütler ve de erlendirmeler yapılmı her ö rencinin süre göz önüne alınarak söz hakkı verilip kendisini ifade etmesine fırsat verilmi tir. Güzel de erlendirmeler alkı latılmı ve tebrik edilip ö renciye güzel ödüller verilmi tir.

Tema bittikten sonra EEÖ, BÖ ve SDÖ son testleri uygulanmı ve açık uçlu görü me formları ile ö rencilerin drama yöntemi hakkındaki görü leri alındıktan sonra çalı ma sona ermi tir.

3.6 Kontrol Grubunda Uygulama

Kontrol grubunda ö retmen, 2005 hayat bilgisi programında belirli olan kazanımlar do rultusunda hazırlanan ders kitaplarını kendi belirledi i ö retim yöntem ve tekniklerini kullanarak anlatmı tır. Kontrol grubundaki ö rencilere de deney grubunda oldu u gibi uygulama öncesinde EEÖ, BÖ ve SDÖ ön testleri uygulanmı tır. Ö renciler, birbirlerinin sırtını görececek ekilde (geleneksel bir ekilde) oturmı lardır. Ö renciler, ders kitapları ve defterleri sıralarının üstünde açık bir

ekilde durarak, ö retmen konuyu anlatmı ö rencilerin defterlerine not aldırımı tır. Önemli yerlerin altını çizdiren ö retmen ö renci çalı ma kitabındaki bazı etkinlikleri kendisi yapmı etkinlikler yapıldıktan sonra ö rencilere sorular sorarak kazanımların kazanılıp kazanılmadı mını sözlü olarak ve kazanım takip formuyla de erlendirmi tır. Sınıfta bitirilemeyen etkinlerin bazılarını da kazanımları peki tirmek amacıyla eve ödev olarak vermi tır.

Uygulama süreci bittikten sonra kontrol grubundaki ö rencilere de EEÖ, BÖ ve SDÖ son testleri uygulanmı tır.

3.7 Uygulamada Ara tırmacının Rolü

Ara tırmacı deney sınıfında 18 saat olan uygulama boyunca sınıfta bulunarak gözlemler yapmı tır. Ara tırmacı tarafından geli tirilen drama etkinlikleri uygulama yapılmadan 3 hafta önce deney gurubu ö retmeniyle payla ılmı , ö rencilerin bu etkinlikleri kendilerinin yapılandırması (diyalogu kendi tarzıyla ifade etme, cümleleri kendine göre de i tirme, jest ve mimikleri kendilerinin olu turması) ve yaratıcılıklarının geli tirilmesi, dramanın türleri ve a amaları hakkında bilgiler verilerek her a ama açıklanmı tır. Ara tırmacı tarafından dramanın de erlendirme bölümleri ö rencilerle birlikte yürütülmü , dramanın di er bölümlerinde ara tırmacı gözlemci olarak sınıfta bulunmu , gerekli gördü ü yerlerde sınıfa müdehale etmi tır. Ayrıca çalı ma kamerayla kaydedilmi , Ö rencilerin rolleri, do açlamaları, de erlendirmeleri güzel yaptıklarında gruba ve sınıfa hediyeler verilmi tır.

3.8 Veri Toplama Araçları

Bu bölümde, çalışmada kullanılan veri toplama araçları olan “Empatik Etilim Ölçeği”, “Sosyal Değerler Ölçeği”, “İletim Becerileri Ölçeği” ve “Drama Yönteminin Uygulanmasına İlişkin Öğrenci Görüşme Formu” hakkında bilgi verilecektir.

3.8.1 İletim Becerileri Envanteri

İletim Becerileri Envanteri ilk olarak Balcı (1996) tarafından geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Gerekli geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılan envanterin bu ilk sürümünün madde sayısı 70’dir. Envanter daha sonra tekrar, 500 üniversite öğrencisinden oluşan bir örnekleme uygulanmış, yapılan faktör analizi sonucunda madde sayısı 45’e indirilmiştir (Ersanlı & Balcı, 1998). Ersanlı ve Balcı (1998) tarafından son hali verilen envanter, likert tipi 45 sorudan oluşmaktadır. Envanter zihinsel, duygusal ve davranışsal açıdan iletişim becerilerini ölçmektedir. Her bir boyutu ölçen 15 madde vardır. Her boyuta giren maddeler aşağıda görülmektedir:

Zihinsel: 1, 3, 6, 12, 15, 17, 18, 20, 24, 28, 30, 33, 37, 43, 45

Duygusal: 5, 9, 11, 26, 27, 29, 31, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 42, 44

Davranışsal: 2, 4, 7, 8, 10, 13, 14, 16, 19, 21, 22, 23, 25, 32, 41

Maddeler, “her zaman”(5), “genellikle(4)”, “bazen”(3), “nadiren”(2), “hiçbir zaman”(1) olarak yanıtlanmaktadır. Olumsuz maddelerin puanlanmasında tam ters bir yol izlenmiştir. Boyutlarda ve genel (toplam) iletişim becerisinde yüksek puan, daha yüksek iletişim becerisine karşılık gelmektedir. Ayrıca iletişim becerileri ölçeği ilköğretim öğrencilerinin iletişim becerilerinin çeşitli deşkenler açısından incelenmesi adlı araştırmada Ersanlı ve Balcı tarafından geliştirilen ve üç boyuttan (zihinsel, duygusal, davranışsal) bu ölçek üniversite öğrencilerine yönelik geliştirildiği için tekrar ilköğretim öğrencileri ile pilot bir çalışma yapılmıştır. Pilot uygulama Kırşehir ilinde 6.7. ve 8.sınıf, toplam 147 öğrenciye uygulanmış ve Güvenirlik analizi sonucu 0,88 olarak hesaplanmıştır.

Uygulamaya başlamadan önce ölçeğin pilot çalışması yapılmış ve çalışmada 3. Sınıf öğrencilerinden 150 kişiye öğretmenlerce açıklanarak toplam iki ders saatinde öğrencilere uygulanmış ve Cronbach Alfa :(0,85) değeri elde edilmiştir.

3.8.2 Drama Yöntemine İlişkin Açık Uçlu Öğrenci Görüşme Formu

Çalışmada nitel verileri toplamak amacıyla Coşkun (2011) tarafından geliştirilmiş 5E Öğrenme Modelinin Uygulanmasına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşme Formu olarak kullanılan formun yapı ve kapsam geçerliliği için 2 uzman görüşü alınarak sağlanmıştır. Formlar araştırmacı tarafından Hayat bilgisi dersine uyarlanarak “Drama Yönteminin Uygulanmasına İlişkin Öğrenci Görüşme Formu” olarak kullanılmıştır. Görüşme formlarının kapsam ve yapı geçerliliği için iki uzmanın görüşüne başvurmuştur. Formda 4'er tane açık uçlu soru bulunmaktadır. Öğrenciler formları yazılı olarak elle doldurmuşlardır. Bu form; uygulama yapılan sınıf öğrencilerine uygulamanın sonunda öğrencilerin drama yöntemine karşı düşüncelerini belirlemek için kullanılmıştır. Öğrencilerin yazılı olarak ifade ettikleri düşünceler frekans analizi yapılarak tablolatılmıştır. Öğrencilerin bu formlara düşüncelerini açık ve anlaşılır bir şekilde ifade etmeleri, mümkün olduğunca ayrıntılı açıklama yazmaları istenmiştir.

3.8.3 Schwartz Değerler Ölçeği

Araştırmada, Schwartz H. Shalom tarafından geliştirilen Schwartz Value Survey (SVS)/ Schwartz Değerler Ölçeği (SDÖ) ölçeği kullanılmıştır. Bu değerlerin alt boyutlarının güvenilir olduğu 49 farklı ülkede yapılan araştırmalarda kanıtlanmıştır. (Schwartz, 1997). Bu değerler değişik kültürlerden seçilmiştir. Her değeri izleyen parantezlerin içine önemli değere önem derecesine göre sayılar verilir. Sayı yükseldikçe (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7) o değer hayatımızdaki yönlendiriciliği bakımından daha önemli olduğu anlaşılabacaktır. Ölçeğin geliştirilmesi amacıyla uygulama yapılan ülkeler arasında Türkiye de yer almaktadır. Türkiye’de Schwartz Değerler Ölçeği (SDÖ) farklı araştırmalarda kullanılmış ve Türkiye için uygunluğu kanıtlanmıştır (Bacanlı, 1999; Kuyulu ve Kağıtçıbaşı, 2000). Araştırmacılar sonuçlarının incelenmesi esnasında iç güvenilirliği tekrar test etmiş, Cronbach Alfa (0,887) değerini bulmuşlardır. SDÖ, birinci bölümde 30 değer, ikinci bölümde ise 27 değer olmak üzere 2 bölümde toplam 57 değerden oluşmaktadır. Birinci bölümde yer alan 30 amaç değeri hayatın amacını yansıtmaktadır. 27 sorudan meydana gelen ikinci bölüm ise aracı değerlerden oluşmaktadır. Schwartz, ölçeğin değerlendirilmesinde amaç değerleri ile aracı değerleri farklı farklı ele almakta ve değerlendirmektedir. Aracı değerleri amaç değerlere ulaşmadaki değerler olarak tanımlamaktadır. Ancak aslında

bu değerler birbirlerine geçi mi durumdadır. Toplam 57 değer ise 10 alt boyutta gruplandırılmış olup bunlar aşağıdaki gibidir (Schwartz, 1992):

1.Güç (Power): Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki görünümü koruyabilmek güç ile ilgili test maddeleri: 3.12.27.46 dır.

2.Başarı (Achievement): Başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak (zeki olmak) ile ilgili test maddeleri: 34.39.43.55 tir.

3.Hazcılık (Hedonizm): Zevk, yaşamdan zevk almak, isteklerine dü kün olmak ile ilgili test maddeleri: 4.50.57

4.Uyarılma (Stimulation): Cesur olmak, de i ken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşamı sahibi olmak ile ilgili test maddeleri: 9.25.37 dir.

5.Öz-Denetim (Self-Direction): Yaratıcı olmak, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, ba ımsız olmak, kendine saygılı olmak ile ilgili test maddeleri: 5.16.31.41.53 tür.

6.Evrensellik (Universalizm): Sosyal adalet, barı içinde bir dünya, erdemli olmak, güzel bir dünya, çevreyi korumak, açık fikirli olmak, e itlik, do ayla bütünlük, iç huzuru ile ilgili test maddeleri: 1.17.24.26.29.30.35.38 dir.

7.Yardımseverlik (Benevolence): Manevî bir yaşam, ba ılayıcı olmak, dürüst olmak, yardımsever olmak, sadık olmak, sorumlu olmak, anlamlı bir yaşam, gerçek dostluk, olgun sevgi ile ilgili test maddeleri: 33.45.49.52.54 tür.

8.Geleneksellik (Tradition): Bana dü en hayatı kabullenmek, ılımlı olmak, dindar olmak, alçak gönüllü olmak, geleneklere saygı, mahremiyete ve özel haklara saygı ile ilgili test maddeleri: 18.32.36.44.51 dir

9.Uyum (Comformity): taatli olmak, ana babaya ve yaşlılara değer vermek, kibar olmak, kendini denetleyebilmek ile ilgili test maddeleri: 11.20.40.47

10.Güvenlik (Security): Ulusal güvenlik, ba lılık duygusu, iyili e kar ılık vermek, toplumsal düzen, aile güvenli i, sa lıklı olmak, temiz olmak ile ilgili test maddeleri: 8.13.15.22.56 dır.

Uygulamaya başlamadan önce ölçe in pilot çalışması yapılmı ve çalışmada ;3. Sınıf öğrencilerinden 150 kişiye öğretmenlerce açıklanarak toplam iki ders saatinde öğrencilere uygulanmış ve Cronbach Alfa :(0,61) değeri elde edilmiştir.

3.8.4 Empatik E ilim Ölçe i

Bireylerin günlük ya amdaki empati kurma potansiyellerini ölçmek amacıyla Dökmen (1988) tarafından geli tirilmi tir. Likert tipte bir ölçek olup, 20 sorudan olu makta ve her soruya 1'den 5'e kadar puan verilmektedir. Puanları toplarken 3. 6. 7. 8. 11. 12. 13. 15. sorular tersinden toplanmaktadır. Ölçekten alınacak minimum puan 20, maksimum puan ise 100'dür. Toplam puan deneklerin empatik e ilim puanlarını ifade eder. Puanın yüksek olması, empatik e ilimin yüksek oldu unu; dü ük olması empatik e ilimin dü ük oldu unu gösterir. EEÖ, Dökmen(1988) tarafından 70 ki ilik bir ö renci grubuna ölçe in tekrarı yöntemiyle, üç hafta arayla iki defa uygulanmı tır. Bu uygulamadan elde edilen ölçe in güvenilirli i. 82 dir. Deneklerin ölçe in tek ve çift maddelerinden aldıkları puanlar arasındaki ölçe i yarılama güvenilirli i. 86 olarak bulunmu tur. Uygulamaya ba lamadan önce ölçe in pilot çalı ması yapılmı ve çalı mada; 3. Sınıf ö rencilerinden 150 ki iye ö retmenlerce açıklanarak toplam iki ders saatinde ö rencilere uygulanmı ve Cronbach Alfa :(0, 67) de eri elde edilmi tir.

3.9 De i kenler

3.9.1 Ba ımsız De i kenler

Bu ara tırmada kullanılan uygulama çalı manın tek ba ımsız de i kenidir. Bu de i kene ait iki grup bulunmaktadır. Bunlar; drama yöntemi ve mevcut programa göre ö retimin gerçeikle ti i gruplardır.

3.9.2 Ba ımlı De i kenler

Bu ara tırmada ö rencilerin sosyal de erler ölçe i, ileti im becerileri ölçe i ve empatik e ilim ölçe i ara tırmanın ba ımlı de i kenleridir.

3.10 Verilerin Analizi

Çalışmanın amaçları doğrultusunda elde edilen veriler, bilgisayar ortamında SPSS-16.0 (Statistical Package for the Social Sciences) kullanılarak analiz edilmiş, bulgular tablolar halinde sunulmuş ve bulgulara ilişkin yorumlar yapılmıştır. Araştırmanın alt problemleri için aşağıdaki işlemler yapılmıştır:

1. Drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile mevcut özetim programının uygulandığı kontrol grubunun ön Sosyal Değerler Ölçeği Testi puan ortalamaları, ön Empatik Edebiyat Ölçeği puan ortalamaları ve ön İletişim Becerileri Ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için bağımsız t-testi kullanılmıştır.

Drama yönteminin, öğrencilerin son-SDÖ, son-EEÖ ve son- BÖ'den aldıkları puanların ortalamalarına istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olup olmadığını bakmadan önce öğrencilerin ön- SDÖ ile son- SDÖ, ön- EEÖ ile son- EEÖ ve ön- BÖ ile son- BÖ puanlarının ortalaması arasındaki korelasyona bakılmıştır.

Grupların son-SDÖ, son- BÖ ve son-EEÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için ortak değişkenli çoklu varyans analizi (MANCOVA) kullanılmıştır.

2. Öğrenci görüşme formları, nitel veri analiz tekniklerinden içerik analizi tekniği kullanılarak değerlendirilmiştir. Formlardaki her soru için ayrı ayrı kodlama yapılmıştır. Konularla ilgili verilen cevap ve ifadeler değerlendirme formuna yazılmış, yinelenen ifade ve cevaplar için bir frekans eklenmiştir. Her soru için ayrı bir frekans tablosu oluşturulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin Sosyal Değerler Ölçeği, İletişim Becerileri Ölçeği ve Empati Etilim Ölçeği ön bilgilerinin etkili ini kontrol etmek için bağımsız t-testi kullanılmıştır.

Bağımsız t-testi sonuçlarına göre deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin ön-SDÖ ($F(78) = 5,4, p < 0,05$), puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark varken, ön- BÖ ($F(78) = 0,402, p > 0,05$) ve ön-EEÖ ($F(78) = 0,477, p > 0,05$) puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Yapılan basit Pearson korelasyon katsayısı deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön- BÖ puanları ile son- BÖ puanları arasında ($r(80) = 0,21, p > 0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yokken, ön-EEÖ ile son-EEÖ puanları arasında ($r(80) = 0,272, p < 0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Bu nedenle öğrencilerin sırası ile ön-SDÖ puanlarının son-SDÖ ve ön-EEÖ puanlarının son-EEÖ puanlarına etkisini yok etmek için ön-testler ortak değişken olarak kullanılmıştır.

Betimlemeli istatistik

Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin Sosyal Değerler Ölçeği, İletişim Becerileri Ölçeği ve Empati Etilim Ölçeklerine ait ön ve son test sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Deney ve Kontrol Grupları için ön ve son Test Puan Sonuçları

Gruplar	Bağımlı		Standart	
	Değişkenler	n	Ortalama	Sapma
DG	Ön-SDÖ	40	208,95	6,629
	Son-SDÖ	40	264,27	26,581
	Ön- BÖ	40	135,23	14,666
	Son- BÖ	40	160,75	13,368
	Ön-EEÖ	40	70,57	3,380
	Son-EEÖ	40	77,47	4,150

	Ön-SDÖ	40	197,58	11,555
	Son-SDÖ	40	203,52	7,323
KG	Ön- BÖ	40	133,25	13,715
	Son- BÖ	40	136,80	5,886
	Ön-EEÖ	40	70,975	4,091
	Son-EEÖ	40	78,025	3,799

DG: Drama Tekni inin Kullanıldı ı Grup, KG: mevcut programa göre derslerin i lendi i grup

Tablo 6'da görüldü ü gibi drama tekni inin uygulandı ı sınıflardaki ö rencilerin ön-SDÖ puanlarının ortalaması 208,95 iken son-SDÖ puanlarının ortalaması 264,27 dir. Bu gruptaki ö rencilerin ön- BÖ puanlarının ortalaması 135,23 iken son- BÖ puanlarının ortalaması 203,52 dir. Aynı ekilde bu gruptaki ö rencilerin ön-EEÖ puanlarının ortalaması 70,57 iken son-EEÖ puanlarının ortalaması 77,47 dir.

Tablo 6'da görüldü ü gibi mevcut programa göre uygulamanın yapıldı ı sınıftaki ö rencilerin ön-SDE puanlarının ortalaması 197,58 iken son-SDE puanlarının ortalaması 203,52 dir. Bu gruptaki ö rencilerin ön- BÖ puanlarının ortalaması 133,25 iken son- BÖ puanlarının ortalaması 136,80 dir. Aynı ekilde bu gruptaki ö rencilerin ön-EEÖ puanlarının ortalaması 70,975 iken son-EEÖ puanlarının ortalaması 78,025 dir.

Bu sonuçlar deney grubundaki ö rencilerin sosyal de erler ölçe i ve ileti im becerileri ölçeklerinden aldıkları puanların ortalamaları kontrol grubundaki ö rencilerinkinden daha iyi oldu unu göstermektedir. Ancak deney ve kontrol grubundaki ö rencilerin EEÖ den aldıkları puanların ortalamaları birbirine yakın oldu unu göstermektedir.

Ortak De i kenli Çoklu Varyans Analizinin Varsayımları (MANCOVA)

MANCOVA analizinin yapılmadan önce bu analiz kabullenmelerinin kontrol edilmesi gerekir. Bu analiz ilk kabullenmesi çoklu de i kenin normalli inin kontrol edilmesidir. Weinfurt (1995)' a göre ortak de i ken matrisinin her grup için benzer olması ve her grup için yine ba ımlı de i kenlerin benzer olması, ortak de i kenli çoklu varyans analizinin iki önemli kabullenmesidir. Bu kabullenmeler Tablo 7 ve 8'de verilmi tir.

Tablo 7: Ortak De i kenler Matris E itli inin Test Edilmesi

Box's M	22,896
F	3,657
df1	6
df2	44080,302
P	0,191

n=80, p>0,05

Tablo 8 : Ba ımlı De i kenlerin E itli inin Test Edilmesi (Levene's Test)

	F	df1	df2	P
Son-SDÖ	52,326	1	78	0,671
Son- BÖ	18,112	1	78	0,712
Son-EEÖ	0,223	1	78	0,638

n=80, p>0,05

Tablo 7'deki M de erinin istatistiksel olarak anlamlı olmaması ortak de i ken matrislerinin (ön-SDÖ, ön-EEÖ ve ön- BÖ) farklı ö retim yaklaşımlarının uygulandı ı gruplarda benzer oldu unun bir kanıtıdır. Tablo 8'deki p de erlerinin istatistiksel olarak anlamlı olmaması ise ba ımlı de i kenlerin her iki grupta da homojen oldu unun bir göstergesidir. Son olarak tüm ö rencilerin kendileri ölçme araçlarındaki bilgileri tamamladıklarından gözlemlerin ba ımsızlı ı kabullenmesini kar ılanmı tır.

Bu çalı manın birinci genel problemi ve buna ba lı hipotezlerin test edilmesi için MANCOVA analizi yapılmı ve tüm hipotezler 0,05 alfa düzeyinde test edilmi tir.

4.1 Ara tırmanın Birinci Genel Problemi ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Genel Hipotez

Drama ö retim yönteminin hayat bilgisi dersine uygulandı ı bu çalı mada, ilkokul 3. Sınıf hayat bilgisi' 'Benim E siz Yuvam'' temasındaki konuların drama yöntemi ve mevcut programa göre ö retimin yapıldı ı sınıflardaki ö rencilerin son-SDÖ, son- BÖ ve son-EEÖ aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

İlkö retim 3. sınıf öğrencilerinin ön test puanları ortak de i ken olarak kullanıldı nda, drama tekni i ve mevcut programa göre derslerin yürütüldü ü sınıflardaki öğrencilerin son-SDÖ, son- BÖ ve son-EEÖ aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

İlkö retim 3. sınıf öğrencilerinin ön-SDÖ ve ön-EEÖ aldıkları puanlar ortak de i ken olarak kullanıldı nda uygulamanın son-SDÖ, Son- BÖ ve Son-EEÖ den aldıkları puanlara etkilerini belirlemek için MANCOVA analizi yapılarak sonuçlar Tablo 9 da verilmi tir.

Tablo 9: Ortak De i kenli Çoklu Varyans Analizi Sonuçları

De i ken Kaynakları	Wilk's Lamda	Hipotez df	Hata df	Çoklu F
nteraction	0, 658	3	73	12, 862*
Ön-SDÖ	0, 856	3	73	4, 10*
Ön-EEÖ	0, 091	3	73	2, 433
Grup Üyeleri	0, 190	3	73	103, 84*

n=80, *p<0, 05

Tablo 9 da görüldü ü gibi çalı manın genel ara tırma sorusu için belirlenen yokluk hipotezi kabul edilmemi tir. Wilks' = 0, 190, (F(3, 73) = 103, 84, p< 0, 05). Bu sonuç çalı mada kullanılan ö retim yakla ımlarının öğrencilerin sosyal de erler, ileti im becerileri ve empatik e ilimler ölçeklerinden aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark oldu unu göstermektedir.

Bu ara tırmada kullanılan ö retim yakla ımının ilkö retim 3. sınıf öğrencilerinin sosyal de erler, ileti im becerileri ve empatik e ilimler ölçeklerinden aldıkları puanların ortalamalarına etkisini belirlemek için ortak de i kenli varyans analiz sonuçlarının test edilmesi gerekir. Bu sonuçlar tablo 10'da verilmi tir.

Tablo 10: Ortak De i kenli Varyans Analizi (ANCOVA) Sonuçları

Kaynak	Ba ımlı De i ken	df	Ortalamalar Karesi	F	P
Ön-SDÖ	Son-SDÖ	1, 75	3193, 24	11, 494	0, 001*
Ön-EEÖ	Son-EEÖ	1, 75	85, 076	5, 633	0, 020*
Grup	Son-SDÖ	1, 75	42043, 89	151, 33	0, 000*
	Son- BÖ	1, 75	27158, 91	245, 89	0, 000*
	Son-EEÖ	1, 75	0, 022	0, 001	0, 969

n=80, *p<0, 05

Hipotez 1. 1

Drama ö retim yönteminin hayat bilgisi dersine uygulandı ı bu çalı mada, ilkokul 3. Sınıf hayat bilgisi’ ‘Benim E siz Yuvam’’ temasındaki konuların drama yöntemi ve mevcut programa göre ö retimin yapıldı ı sınıflardaki ö rencilerin son-SDÖ aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 10’da görüldü ü gibi çalı manın 1. hipotezi kabul edilmi tir ($F(1, 75) = 151,33, p < 0, 05$). Bu sonuç çalı mada kullanılan ö retim yakla ımlarının ö rencilerin sosyal de erler ölçe inden aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak deney grubu lehine anlamlı bir farklılı a neden oldu unu göstermektedir

Hipotez 1. 2

Drama ö retim yönteminin hayat bilgisi dersine uygulandı ı bu çalı mada, ilkokul 3. Sınıf hayat bilgisi’ ‘Benim E siz Yuvam’’ temasındaki konuların drama yöntemi ve mevcut programa göre ö retimin yapıldı ı sınıflardaki ö rencilerin son-BÖ aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 10’da görüldü ü gibi çalı manın 2. hipotezi kabul edilmi tir ($F(1, 75) = 245, 89, p < 0, 05$). Bu sonuç çalı mada kullanılan ö retim yakla ımlarının ö rencilerin ileti im becerileri ölçe inden aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak deney grubu lehine anlamlı bir farklılı a neden oldu unu göstermektedir

Hipotez 1. 3

Drama ö retim yönteminin hayat bilgisi dersine uygulandı ı bu çalı mada, ilkokul 3. Sınıf hayat bilgisi’ ‘Benim E siz Yuvam’’ temasındaki konuların drama yöntemi ve mevcut programa göre ö retimin yapıldı ı sınıflardaki ö rencilerin son-EEÖ aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 10’da görüldü ü gibi çalı manın 3. hipotezi kabul edilmi tir

($F(1, 75) = 0,001, p > 0,05$). Bu sonuç çalışmada kullanılan ö retim yakla ımlarının ö rencilerin empatik e ilimler ölçe inden aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılı ı neden olmadı ını göstermektedir

Deney ve kontrol gruplarındaki ö rencilerin sosyal de erler ölçe ine ait alt boyutların ba ımsız t testi sonuçları tablo 11’de verilmi tir.

Tablo 11: Grupların son-SDÖ Alt Boyutları Puanlarının kar ıla tırılması

De i ken	X	ss	t	sd	p
Son-uyum					
DG	18,55	3,77	7,061	78	0,000*
KG	13,97	1,58			
Son-geleneksellik					
DG	24,00	5,14	6,036	78	0,000*
KG	18,72	2,04			
Son-yardıms severlik					
DG	23,95	1,79	15,161	78	0,000*
KG	18,12	1,64			
Son-evrensellik					
DG	38,15	7,60	6,783	78	0,000*
KG	29,50	2,68			
Son-özdenetim					
DG	22,47	4,26	6,443	78	0,000*
KG	17,72	1,88			
Son-uyarılma					
DG	13,60	3,14	6,073	78	0,000*
KG	10,45	0,932			
Son-hazcılık					
DG	14,22	2,00	10,362	78	0,000*
KG	10,40	1,19			
Son-ba arı					
DG	17,75	2,13	7,714	78	0,000*
KG	14,70	1,30			
Son-güç					
DG	15,90	3,05	4,492	78	0,000*
KG	13,37	1,82			
Son-güvenlik					
DG	24,25	2,18	14,600	78	0,000*
KG	17,90	1,67			

N=80; *P< 0,05

Tablo 11’de görüldü ü gibi bu sonuçlar çalı mada kullanılan ö retim yakla ımının ö rencilerin sosyal de erler ölçe inin tüm alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamaları arasında drama tekni inin kullanıldı ı sınıfın lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farka neden oldu unu göstermektedir.

4.2 Ö rencilerin Drama Yöntemine İlişkin Görü leri

Ara tırmada drama yöntemi ile yapılan ö renme süreci tamamlandıktan sonra deney grubundaki ö rencilere “Drama Yönteminin Uygulanmasına İlişkin Ö renci Görü me Formu” uygulanmı tır. Ö rencilerden yazılı olarak alınan görü ler a a ıda sunulmaktadır.

Tablo 12: Isınma Çalı ması Sırasında Yapılanlara İlişkin Ö renci Görü leri

Nitelik	Görü	Frekans
Ö renci (f=105)	Oyun oynadık	20
	Konuyla ilgili ba ımızdan geçen olayları anlattık	18
	Arkada larımızla öneri çalı maları yaptık	17
	Ho görü kelimesini ö rendik	16
	Birbirimize top attık	8
	Empati kelimesini ö rendik	6
	Birbirimizle konu tuk	6
	Çevremizdeki olan olaylardan bahsettik	4
	Ho görüyle ilgili cümle kurduk	2
	Saygı nedir saygı kimlere gösterilir onu ö rendik	2
	Isınma yaptık	1
	Rol yaptık	1
	Arkada larımıza gülümsedik	1
	E lendik	1
	Önemli çalı malar yaptık	1
Güldük	1	
Di er A amalarda	Ders çalı tık (Olu um Çalı ması)	1
Yapılan Çalı malar (f=2)	Ders çok güzel geçti (De erlendirme Çalı ması)	1

Tablo 12’de ö rencilerin ısınma çalı maları sırasında yapılanlara ilişkin verdikleri cevaplara bakıldı ında ö rencilerin oyun oynadıkları (f=20), Konuyla alakalı ba ından geçen olayları anlattıkları (f=18) görülmektedir. Bazı ö renciler ise; Rol yaptık (f=1) gibi di er a amalarda yapılan çalı maları ifade etmi lerdir.

Sonuç olarak, ö rencilerin ısınma a amasında yapılanlara ilişkin yanıtları genel olarak bu a amada yapılan faaliyetleri i ret etmektedir (f=107). Bu da onların bu a amayı benimsediklerini, di er a amalarla karı tırmadıklarını göstermektedir.

Tablo 13: Pantomim Çalı ması Sırasında Yapılanlara İlişkin Ö renci Görüşleri

Nitelik	Görüş	Frekans
Ö renci (f=84)	El, kol ve mimiklerle de erler anlatıldı	22
	Suriyeli çocuk rolü yaptık	21
	Sevgi kelimesini pantomim ile gösterdik	12
	Ho görüszüzlü ü sessiz sinemayla ifade ettik	10
	Üzgün, dargın, mutlu, kızgın ifadelerini gösterdik	5
	Ailemizi sevdi imizi gösteren hareketler yaptık	3
	El, kol ve yüz hareketleriyle cümleler kurduk	3
	Sessiz sinema yaptık	2
	Farklılıklarımızı sessiz sinemayla anlattık	2
	El, kol hareketleriyle oyun oynadık	2
Türkçe ile cevap verdik	2	
Di er A amalarda Yapılan Çalı malar (f=6)	Ho görülü rolü yaptık (Rol oynama)	1
	Birbirimize top attık (Isınma Çalı ması)	1
	Ailemizi canlandırdık (Rol oynama)	1
	Güzeldi (De erlendirme Çalı ması)	1
	Sınıfça e lendik (De erlendirme alı ması)	1
	Parçaları okuduk (Rol Oynama Çalı ması)	1

Tablo 13'de ö rencilerin Pantomim çalı ması sırasında yapılanlara ilişkin verdikleri cevaplara bakıldığında Ö rencilerin; El, kol ve mimiklerle de erleri anlattıkları (f=22), Suriyeli çocuk rolü yaptık (f=21) ve sevgi kelimesini pantomim ile anlattıkları (f=12) görülmektedir. Bazı ö rencilerin ise topla oynama (f=1), ailemizi canlandırdık (f=1) ve parçaları okuma (f=1) gibi daha çok ısınma ve di er a amalara yönelik etkinlikleri anlattıkları görülmektedir. Sonuç olarak, ö rencilerin yanıtlarına ilişkin 90 kodlamadan 84 tanesi pantomim çalı ması a amasında yapılanları i aret etmektedir. Bu durum ö rencilerin pantomim çalı ması ile ilgili bili sel farkındalıklarının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 14: Rol Oynama Çalı ması Sırasında Yapılanlara İlişkin Ö renci Görü leri

Nitelik	Görü	Frekans
Ö renci (f=105)	Rol oynama çalı ması yaptık	35
	Parçaları/Diyalogu ezberledik	28
	Baba, Anne, çocuk rolü yaptık	22
	Bir diyalog/oyun/tiyatro canlandırdık	12
	Ho görü, yardımla ma, sevgiyi canlandırdık	6
	Farklılıklara saygı duyduk	1
	Drama vardı	1
Di er A amalarda Yapılan Çalı malar (f=4)	Sessiz sinema gibi oynadık (Pantomim Çalı ması)	1
	Sesli konu madık (Pantomim Çalı ması)	1
	Ho görülü davrandık (De erlendirme a ması)	1
	Birbirimizi dinledik (De erlendirme Çalı ması)	1

Tablo 14’de ö rencilerin rol oynama çalı ması sırasında yapılanlara ilişkin verdikleri cevaplara bakıldığında ö rencilerin genelde; rol oynama çalı ması yaptıkları (f=35), verilen parçaları/diyalogları ezberledikleri (f=28) görülmektedir. Bazı ö rencilerin ise sessiz sinema oynama (f=1) ve birbirimizi dinledik (f=1) daha çok pantonim çalı ması ve de erlendirme çalı ması a amalarına yönelik etkinlikleri anlattıkları görülmektedir. Sonuç olarak, ö rencilerin yanıtlarına ilişkin 109 kodlamadan 105 tanesi rol oynama çalı ması a amasında yapılanları i aret etmektedir. Bu durum ö rencilerin rol oynama çalı ması ile ilgili bili sel farkındalıklarının son derece yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 15: Olu um Çalı ması Sırasında Yapılanlara İlişkin Ö renci Görü leri

Nitelik	Görü	Frekans
Ö renci (f=126)	Ho görü, sevgi, saygı, farklılık ile ilgili diyalog	52
	Ho görülü durumlar uydurduk	32
	Yeni olaylar kurguladık	21
	Farklılıklarımızın neler olabilece ini konu tuk	12
	Kendi kendimize çalı ma yaptık	5
	Diyalog canlandırdık	1
	Ho görü ile ilgili konu tuk	1
	Tam hatırlamıyorum	1
Di er A amalarda Yapılan Çalı malar (f=3)	Olay anlattık	1
	Saygıyı sessiz sinema ile anlattık (Pantomim Çalı ması)	2
	Çok güzel bir gündü (De erlendirme Çalı ması)	1

Tablo 15’de olu um çalı ması sırasında yapılanlara ili kin cevaplara bakıldı nda; ö rencilerin genelde kendilerine sevgi saygı ho görüyle ilgili bir diyalog olu turdukları ($f=52$), ho görülü durumlar uydurduk($f=32$), yeni olaylar kurguladıkları ($f=21$) ekinde aktiviteler görülmektedir. Bazı ö rencilerin ise saygıyı sessiz sinemayla anlattıkları ($f=2$) ekinde pandomim çalı ması sürecine dair cevaplar verdikleri görülmektedir.

Sonuç olarak, ö rencilerin yanıtlarına ili kin 129 kodlamadan 126 tanesi olu um çalı ması a amasında yapılanları i aret etmektedir. Bu durum ö rencilerin olu um çalı ması hakkındaki bili sel farkındalıklarının son derece yüksek oldu unu göstermektedir.

Tablo 16: De erlendirme Çalı ması Sırasında Yapılanlara li kin Ö renci Görü leri

Nitelik	Görü	Frekans
Ö renci ($f=112$)	Poster / Afi hazırladık	56
	Konuyla alakalı foto raf bulduk	30
	Ho görüsüzlü ün nelere yol açtı nı ara tırdık	24
	Dört yol da farklılıklara saygıyı ara tırdık sorduk	2

Tablo 16’da ö rencilerin de erlendirme çalı ması sırasında yapılanlara ili kin verdikleri cevaplara bakıldı nda; ö rencilerin genelde poster/afi hazırladıkları ($f=56$), konuyla alakalı foto raf buldukları ($f=30$) ve Dört yol’da farklılıklara saygıyı ara tırdıkları ($f=22$) ekindeki aktiviteler görülmektedir.

Sonuç olarak, ö rencilerin yanıtlarına ili kin 112 kodlamanın tamamı de erlendirme çalı ması a amasında yapılanları i aret etmektedir. Bu durum ö rencilerin de erlendirme çalı ması hakkındaki bili sel farkındalıklarının en yüksek boyutta oldu unu göstermektedir.

Ö rencilere sorulan “Hayat bilgisi dersinin di er temalarının de drama yöntemi ile i lenmesini ister misiniz? Niçin?” sorusuna verdikleri yanıtlar “Evet, isterim çünkü ...” ve “Hayır, istemem çünkü ...” ekinde 2 kategoride ele alınmı tır. “Evet, isterim çünkü ...” kategorisindeki yanıtlar, “bili sel gerekçeler” ve “duyu sal gerekçeler” olmak üzere kendi içerisinde 2 alt kategoride de erlendirilmis tir. Sonuçlar Tablo 17’de gösterilmektedir.

Tablo 17: De erlendirme çalı ması Sırasında Yapılanlara İli kin Ö renci Görü leri

Nitelik	Görü	Frekans	
Evet, isterim (f=52)	Dersi daha kolay ö reniyoruz.	17	
	Derse herkes katılıyordu	8	
	Derse herkes katkı sa lar	5	
	Daha hızlı kavıyoruz.	4	
	Dersi güzel ö reniyoruz.	4	
	Bili sel	Konuları unutmuyorum	3
	Gerekçeler	nsanın aklında kalıcı oldu.	3
		Farklılıkları ö rendim.	2
		Arkada larımla daha iyi empati yapabildim.	2
		E iticiydi.	1
		Konuları komik bir ekilde ö renebiliriz.	1
		Sevgi ve saygının bizim için ne kadar önemli oldu unu ö rendim	1
		Derste sıkılmıyorum ders hemen bitiyor.	1
		Bu ekilde dersleri anladı ımı dü ünüyorum.	2
		Ya ayarak ö rendi imiz için unutmayız.	1
	Hayır, istemem Çünkü (f=4)	Ders daha e lenceli / zevkli geçiyor.	25
		Ders çok güzel olur.	9
Derste daha çok ey ö reniriz		8	
Daha iyi olur.		8	
Duyu sal		Ho uma gitti.	5
Gerekçeler		Hayat bilgisi çok e lenceli geçiyor	2
		Ders sıkıcı olmaz belki.	2
		Hayal gücümüz geli ir.	1
		Günlük ya adı ımız eylere dikkat ederdik	1
		Arkada larımıza de er verir çok severdik.	1
		Güler ve e leniriz.	1
	Biraz sıkılıyorum.	1	
	Benim ö retmenim daha iyi e lendiriyor.	2	
	Normal ders i lemek daha iyi olur.	1	

Tablo 17'ye bakıldı ında ö rencilerin büyük ço unlu unun bili sel (f=52) ve duyu sal (f=63) gerekçelerle “evet” dedi i görülmektedir. Bazı ö rencilerin ise “hayır” dedikleri (f=4) görülmektedir. Olumlu görü bildiren ö rencilerin “Dersi daha kolay ö reniyoruz. ”, “Derse herkes katkı sa lar”, “Derse herkes katılıyor. ” gibi bili sel gerekçeler ve “Ders daha e lenceli / zevkli geçiyor”, “Ders çok güzel olur”, “Derste daha çok ey ö reniriz. ” gibi duyu sal gerekçeler sundukları görülmektedir. 4 ö renci “Biraz sıkılıyorum”, “Gerek yok, ders akıp gidiyor”, “Ders iyi” yönünde olumsuz dü ünceler belirtmi tir. Sonuç olarak, ö rencilerin yanıtlarına İli kin 119 kodlamadan 115 tanesi olumludur ve ö renciler, çe itli duyu sal ve bili sel gerekçeler sunarak Hayat bilgisi dersinin di er temalarını da drama yöntemi ile i lenmesini

istediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 18 : Drama Yöntemi ile İlenen Derslerin Diğer Derslerden Farklarına İlişkin Öğrenci Görüşleri

Nitelik	Görüş	Frekans
Duyusal Farklar (f=69)	Ders çok eğlenceli geçiyor	41
	Derste sıkılmıyoruz	10
	Ders çok güzel işleniyor.	8
	Ders hareketli	3
	Hayal gücümüz ortaya çıkıyor	2
	Diğer derslerde sıkılıyoruz ve uykumuz geliyor.	2
	Yaparak ya da yaparak öğrenilen dersler daha zevkli.	1
	Ders muhteşem.	1
	Daha güzel bir ders olamaz.	1
	Bilişsel Farklar (f=60)	Ders daha akıcı geçiyor.
Aklımızda daha kalıcı oluyor.		12
Herkes katılıyor.		4
Aklımızda daha iyi kalıcı oluyor		4
Konuları daha iyi anlıyorum		3
Daha güzel fikirler üretiriz.		3
Zekâmız gelişir.		3
Öğrenmediğimizi öğreniyoruz.		2
Yaparak daha iyi öğreniyoruz		2
Arkadaşlarımızla duygudaşlık kurabiliyoruz.		2
Yaparak ya da yaparak öğrenmediğimiz için kalıcı		1
Değerler bizi biz yapan kavramlardır.		1
Ders daha iyi pekiştiriliyor.		1
Ders daha pratik.		1
Yorumlama ve sorumluluk alma artar.		1
Ders daha yaratıcı.		1
Jest ve mimiklerimi kullanmaya başladım		1
Daha hızlı anlıyoruz.	1	

Tablo 18'e bakıldığında cevapların olumlu yönde olduğu görülmektedir (f=129). Öğrenciler, "Ders daha eğlenceli geçiyor", "Ders hareketli geçiyor", "Derste sıkılmıyoruz", "Aklımızda daha kalıcı olması", "Yaparak ya da yaparak öğrenilen dersler daha zevkli" gibi duyuşsal ve bilişsel gerekçeler sunarak drama yönteminin öğrenmede oluşturduğu farkları ifade etmişlerdir. Sonuç olarak, öğrencilerin drama yöntemi ile öğrenilen derslerin diğer derslerden farkları konusunda farkındalıklarının yüksek olduğu, derslerin daha zevkli, daha anlaşılır ve derslerin eğlenceli olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir.

Tablo 19:Ö renci Görü lerine Göre Drama Yönteminin Olumlu ve Olumsuz Yönleri

Nitelik	Görü	Frekans
Olumlu Yönler (f=103)	Oyun oynadık	30
	Çok güzel vakit geçirdik	18
	Ö rendiklerimizi unutmuyoruz	8
	Daha akıcıydı.	6
	Derse daha fazla katıldım.	6
	Daha iyi ö rendim	5
	Daha kolay kavradım	5
	Derse herkes katıldı.	4
	Daha iyi ö rendim.	3
	Daha kolay ezber ve çalı ma oldu.	3
	Sıkıcı geçmiyor.	2
	Dersi daha çok seviyoruz.	2
	Daha verimliydi.	1
	Çok olumlu yönü var.	1
	Yeni e yler buluyoruz	1
	Hayal gücü geli ir.	1
	Komik bir ekilde ders i liyoruz	1
	Çok e itici ve ö retici.	1
	Zekâmızın geli mesi.	1
	Fikir üretmemize yardımcı olması.	1
Arkada larımızın yerine kendimizi koyabiliyoruz	1	
yi bir ileti im kurmayı ö reniyoruz .	1	
Olumsuz Yönler (f=30)	Gürültülü oldu çok kalabalı ız	17
	Sınıfta çok ses oldu undan anlayamadım	3
	Sınıf kalabalık oldu u için biraz farklı oldu.	3
	Arkada larım çok gürültü yaptı.	1
	Karma a çıktı biraz.	1
	Tiyatroyu ezberleyemedim	1
	Yöntem güzel ama hazırlık gerektiriyor	1
	Her konuda drama oynayamayabiliriz	1
	Ciddiye almazlarsa hiçbir ey anlamayız.	1
	Oyuna herkes katılamaz	1

Tablo 19’da ö rencilerin drama yöntemine yönelik olumlu ve olumsuz görüşlerine bakıldı nda cevapların ço unlu unun olumlu (f=103) oldu u görülmektedir. Ö renciler, olumlu yön olarak “oyun oynadık”, “ders e lenceliydi “iyi bir ileti im kurabiliyorum”, “çok güzel vakit geçirdik” gibi açık ve anla ılır gerekçeler sunmu lardır. Ö renciler drama yöntemine yönelik olumsuz yön olarak “Biraz gürültülü oldu çünkü çok kalabalı ız”, “Sınıf kalabalık oldu u için bazen anlayamadım”, “Tiyatroyu ezberlemek zor. ” gibi hususları ifade etmi tir (f=30).

Sonuç olarak, öğrencilerin kodlamalarının çoğu ($f=103$) drama yöntemi ile öğrenilen derslerin olumlu yönlerinin çok fazla olduğunu, dersin etkili geçtiğini, öğrenilenlerin kalıcı olduğunu ifade etmişlerdir. Drama yönteminin olumsuz yönü olarak sınıfların çok kalabalık olmasının bu yöntemi uygulamayı zorlaştırdığı, gürültü yapıldığı, hazırlık gerektiriyor gibi cevap verenler de olmuştur.

SONUÇ, TARTI MA VE ÖNER LER

SONUÇ ve TARTI MA

Bu ara tırmada, ilkokul 3. Sınıf hayat bilgisi' 'Benim E siz Yuvam'' temasındaki konuların drama yöntemiyle i lenmesinin ö rencilerin ileti im becerileri, empatik e ilim becerileri, de er algılarına etkisi incelenmi tir. Ayrıca, uygulanan yönteme kar ı ö rencileri görü leri alınmı tir. Çalı ma sonunda u sonuçlara ula ılmı tir:

1. Kullanılan Yöntemin Sosyal De erlere li kin Sonuçlar ve Tartı ma

Ara tırmanın birinci bulgusuna bakıldı ında drama yönteminin, ö rencilerin Sosyal de erler ölçe i puanları üzerinde etkili oldu u ve ortalamalar arasında anlamlı bir fark oldu u görülmektedir. Buna bazı etkenlerin yol açtı ı söylenebilir. Mesela, kullanılan yöntem ö renciler açısından e lenceli, yaparak ya atarak ö retti i, oyunsu oldu u için, yöntem belirtilen sosyal de erlerin olu umunu olumlu etkilemi olabilir. Ayrıca yöntemin günlük hayattaki kar ıla ılabilecek problemleri çocukların kendilerinin oynaması onların bu de erleri kavramasında anlamlı bir fark olmasının sebebi olarak gösterilebilir. Bunun ba ka bir nedeni ise ö renciler bu de erlerin herkeste bulunması gerekti ine drama da ya atılan olaylara bakarak ikna olması olabilir. Ö rencilerin ki isel özellikleri de onların bu sosyal de erleri benimsemelerinde sosyal de erler ölçe inden aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark çıkmasına katkı sa lamı olabilir. Ara tırmadan elde edilen bulgulara baktı ımızda ö renciler de erler ölçe inin ba arı, hazcılık, öz denetim ve uyarılma, evrensellik, yardımseverlik, uyum ve güvenlik gibi tüm alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark oldu u söylenebilir. Drama yönteminin ö rencilerin de er algılarına etkisini ara tıran çok kaynak bulunamamı tir. Ancak de erlerin sosyo ekonomik durum cinsiyet durumu, sınıf durumu, mesleklere göre, suçlular arsında yapılan de er çalı maları mevcuttur. Bu çalı mayı destekleyen bir çalı mayı Dilmaç ve di erleri (2008) tarafından gerçekte tirilen ara tırmada ise, üçüncü sınıf ö rencilerin geleneksellik de er algıları birinci sınıf, ikinci sınıf ve dördüncü sınıf ö rencilerinin geleneksellik de er algılarına göre daha yüksek oldu u ifade edilmi tir

2. Drama Yönteminin Ö rencilerin İleti im Becerilerine İli kin Sonuçlar ve Tartı ma

Bu ara tırmanın ikinci bulgusuna bakıldı ında 3. Sınıf hayat bilgisi’ ‘Benim E siz Yuvam’’ temasındaki konuların drama yöntemiyle i lenmesinin ö rencilerin ileti im becerilerine etkisi incelenmi tir. Bulunan sonuçlar ö rencilerin drama yöntemiyle i lenen hayat bilgisi dersi benim e siz yuvam temasındaki konularda ileti im becerilerinde deney gurubu lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmı tır. Ö rencilerin ileti im becerilerini geli tirmede drama yöntemi mevcut ö retim programına göre daha etkili oldu u anla ılmı tır.

Ö rencilerin Drama yöntemine ili kin ö rencilerin açık uçlu anket sorularına verdikleri“*Konuyla ilgili ba ımızdan geçen olayları sınıftaanlattık*”(f=18)”, “*derse daha fazla katıldım* (f=6)”, “*derse herkes katıldı* (f=4)”, “*yi bir ileti im kurmayı ö reniyoruz* (f=1)” yanıtları bu sonucu destekler niteliktedir.

Bu sonuç, ayrıca a a ıdaki çalı malarla da desteklenmektedir: Alan yazında da bu ara tırma sonuçlarıyla tutarlı, drama ile verilen e itimin farklı grupların ileti im becerilerini destekledi i sonuçlarını ortaya koyan ara tırmalar mevcuttur. Netten (1995), ilkokul ikinci sınıf ö rencilerinin ileti im ve konu ma becerilerinde, yaptıkları hataları düzeltme davranı larında hikâye anlatma, rol oynama ve drama etkinliklerinin etkili oldu unu, saptamı lardır (Akt. Özdemir, 2003).

Bayrakçı (2007), okul öncesinde yaratıcı drama etkinliklerinin ileti im becerilerinin geli mesi üzerindeki etkisini inceledikleri çalı masında okul öncesi ça ında bulunan ö rencilerin ileti im becerilerini geli tirmede yaratıcı drama yönteminin etkili oldu u sonucunu bulmu lardır. Ayrıca ;Yassa (1997), Öztürk (2006), Bayrakçı (2007) yaptı ı çalı malarda yukarıdaki bulguları destekler niteliktedir

3. Drama Yönteminin Ö rencilerin Empatik E ilim Becerilerine li kin Tartı malar ve Sonuçlar

Bu ara tırmada, ilkokul 3. Sınıf hayat bilgisi’ ‘Benim E siz Yuvam’’ temasındaki konuların drama yöntemiyle i lenmesinin ö rencilerin, empatik e ilim becerilerine etkisi incelenmi tir. Çalı ma sonunda u sonuçlara ula ılmı tır.

Hayat bilgisi dersi ‘‘Benim E siz Yuvam teması’’ konularının darama yöntemiyle i lenmesinin kullanılan ö retim yakla ımlarının ö rencilerin empatik e ilim ölçe i puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamı tır. Bunun temel nedeninin ö rencilerin günlük hayatta da empati yaptıkları hayat bilgisi konuların da empati kurdurmaya yönelik parçaların olması etkili olmu olabilir. Ancak bazı ö rencilerin açık uçlu anket sorularına verdikleri ‘‘Arkada larımızın yerine kendimizi koyabiliyoruz (f=1)’’ ‘‘arkada larımızla empati kurabiliyoruz(f=2)’’ ifadeleri yukarıdaki sonucun aksine drama yönteminin empatik e ilim becerisini geli tirdi ini ifade etmi lerdir.

Sorun davranı larla ilgili çalı malar daha çok ocuk ve ergenler ile yapılmı tır. Çocuklarla yapılan çalı maların büyük ço unlu u empatik beceri e itiminin çocukların sorun davranı larını azalttı ı sonucuna i aret etmektedir. Fescbach (1969) tarafından yapılan, empatinin çocukların (4-5-6-7 ya) sorun davranı larını azaltmada bir fonksiyonunun olup olmadı ını belirlemeyi amaçlayan bir çalı mada, bulgular 6-7 ya grubunda, yüksek empatik beceriye sahip olan çocukların dü ük düzeyde empatik beceriye sahip olan çocuklardan daha az saldırgan olduklarını göstermi tir. Fescbach’ın çalı masının bulguları Connors Ö retmen Derecelendirme Ölçe i sonuçları açısından bizim çalı mamızın bulgularıyla tutarlıdır. Connors Anababa Decelendirme ‘‘davranım sorunları’’ alt ölçe i sonuçları de erlendirildi inde ise davranım sorunlarının azalmadı ı bulgulanmı tır. Bu alı madan ıkartılaca ı üzere empati çocukların davranı larını etkilemektedir. Ö rencilerin ifadeleri de bunu destekler niteliktedir.

4. Açık Uçlu Ö renci Görü me Formları Aracılı ıyla Elde Edilen Sonuçlar ve Tartı ma

Ara tırmada, ö rencilere uygulanan açık uçlu görü me formu aracılı ıyla elde edilen bulgular, ö retmenin drama yönteminin ısınma, pandomim, rol oynama, olu um, de erlendirme basamaklarını uygun bir ekilde i lemeye çalı tı nı ve ara tırmacı tarafından hazırlanan materyali uygularken gerekli hassasiyeti gösterdi ini göstermektedir.

Ö rencilerden elde edilen verilere göre drama yönteminin ö rencilerin etkinliklerde daha aktif oldu u, daha iyi ileti m kurdukları ve dersin zevkli hale geldi ini, ho görü sevgi ve saygılarının geli ti ini ifade etmi lerdir. Fakat sınıfın kalabalık olmasından dolayı çok gürültü oldu unu drama yönteminin bazı a amalarının uygulanmasında sıkıntılar ya andı nı dile getirmi tir.

Ö renci görü me formları, ö rencilerin drama yöntemine göre i lenen dersi genel anlamda takip ettiklerini, çe itli bili sel ve duyu sal gerekçelerden dolayı dersten daha çok zevk aldıklarını ve di er ünitelerin de drama yöntemine göre i lenmesini istediklerini göstermektedir. Ancak ö rencilerin sınıfın kalabalık olmasından dolayı bazen etkinliklerde problem ya adıklarını belirtmi lerdir.

Ö renciler genel itibariyle drama yöntemini faydalı bulmu ve derslerin bu ekilde devam etmesini istediklerini belirtmi fakat sınıfın kalabalık olmasının kendilerini olumsuz yönde etkiledi ini söylemi lerdir. Görü me formlarıyla elde edilen veriler nicel analiz sonucunda elde edilen bulguları desteklemektedir. Bu da ara tırmanın güvenilirli ini göstermektedir.

ÖNERLER

Ara tırmanın bu bölümünde çalı ma neticesinde elde edilen bulgulardan yola çıkılarak drama yönteminin uygulanmasına ve ara tırmacılara yönelik bazı önerilerde bulunmaktadır.

1. Drama yönteminin de erlerin ö retilmesinde etkilili i konusunda daha fazla ara tırma yapılması ve sonuçlarına dayanarak bir genellemede bulunulması e itimcilerin daha çok dikkatini çekecektir.

2. Sınıfların fiziki artları, özellikle ö renci sayıları yeniden gözden geçirilmeli ve drama yöntemine uygun hale getirilmelidir. Aksi takdirde istenilen verim alınmayabilir.

3. Drama yönteminin ileti im becerilerini geli tirilmesi noktasında daha çok ara tırma yapılmalı bu çalı maların ana sınıfından itibaren uygulanmalıdır.

4. Ders esnasında kullanılacak materyallerin ders ba lamadan önce hazır olması ve bu materyallerin ö rencilere zarar vermeyecek materyal olması hususunda gerekli hassasiyetin gösterilmesi gerekmektedir.

5. Drama yöntemi daha çok ö rencileri aktif kıldı ı için özellikle ısınma çalı masında bazen sınıfta gürültü olabilir. Ö retmen gerekli düzenlemeleri uyarmaları yapmalıdır.

6. Ö retmenler hizmet içi e itimlerde drama semineri almalı bu konuda bilgi edinilmelidir.

7. Rollerin ezberlenmesi için ö retmenin küçük sınıflarda rolleri kısa vermeli ve veliyi bilgilendirmelidir.

8. Ders müfredatları canlandırma aktivelere içerecek ekilde hazırlanmalı, Ö retmen canlandırma esnasında fazla müdahaleci olmamalı gerekli açıklamaları önceden yaparak daha sonra çalı mayı ö rencilerin hayal gücüne bırakmalı; Ö rencilerin mümkün oldu unca yaparak ve ya ayarak ö renmelerine fırsat verilmelidir.

9. Ara tırmacı ö retmenle birlikte sınıfta bulunmalı, gözlemler yapmalı ve gerekti inde yöntemin uygulanması, peki tireçler noktasında müdehale etmelidir.

KAYNAKÇA

- Acar, Veli. (2009). *Ö retmen Adaylarının İletim Becerileri, Yüksek Lisans Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- Adıgüzel, H. Ömer. (1993a). *Oyun ve Yaratıcı Drama İlişkisi Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacettepe Üniversitesi, ..*
- Adıgüzel, H. Ömer (1993b). *(Ankara Üniversitesi EBE Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara .*
- Adıgüzel, H. Ömer. (1993c). *Oyun ve Yaratıcı Drama İlişkisi". Ankara. Ankara Üniversitesi, İletim Bilimleri Enstitüsü, .*
- Adıgüzel, H. Ömer. (1993d). *Oyun ve Yaratıcı Drama İlişkisi". Ankara. Ankara Üniversitesi, İletim Bilimleri Enstitüsü, .*
- Adıgüzel, H. Ömer. (2000). *Yaratıcı Drama Ö retmeni Yeti tirmenin Önemi ve Gereklili ği. Ankara: Ankara: İletim ve Yaşam Dergisi. (17-18), 5-8.*
- Adıgüzel, H. Ömer .(2006a). *İletimde yeni bir yöntem ve disiplin: yaratıcı drama. , H. Ö. Adıgüzel. (Ed.)Yaratıcı drama (1985-1998) yazılar. Ankara. : ikinci Baskı. Ankara. Naturel Yayıncılık, ss. 203-222.*
- Adıgüzel, H. Ömer. (2006b). *Yaratıcı drama. , H. Ö. Adıgüzel. (Ed.) Yaratıcı drama(1985-1998) yazılar. ikinci Baskı. Ankara. ss. 258-263. : Naturel Yayıncılık, .*
- Adıgüzel, H. Ömer. (2007). *Yaratıcı Dramayı Tanımlayabilmek, Dramaya Merhaba, . Ankara, (Ed.)Naci Aslan Olum Yayınları, .*
- Adıgüzel, H. Ömer. (2012). *İletimde Yaratıcı Drama, ikinci basım, Ankara: Naturel Yayıncılık,*
- Akarsu, Bedi. (1994). *Felsefe Terimleri Sözlü ğü. İstanbul: nkılâp Kitabevi.*

- Akku , Çapan.(2013)’’ *ilkö retim birinci sınıf hayat bilgisi dersindeki fen kavramlarının drama yöntemiyle ö retiminin ö renmedeki ba arı ve kalıcılı a etkisi’’ isimli yüksek lisans tezi* stanbul.Marmara üniversitesi İkö retim A.B.D
- Akyüz, Yahya. (1993). *Türk E itim Tarihi*, . stanbul: Kültür Koleji Yayınları.
- Akyüzler. Fatma. (2007). İkö retim 4. Sınıf Ö rencilerinin Müzik Becerilerini Geli tirmede Dramanın Etkisi. s. 17.
- Akyüzler. Fatma. (2007). İkö retim 4. Sınıf Ö rencilerinin Müzik Becerilerini Geli tirmede Dramanın Etkisi. s. 14.
- Alkaya, Yılmaz. (2004). *Lise Ö rencilerinin İleti im ve Empati Becerilerinin Sosyo Demografik De i kenler Açısından ncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi.* zmir Dokuz Eylül Üniversitesi.
- (MEGAP,2007).Milli E itim Bakanlığı 1 Mesleki E itim ve Ö retim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. Milli E itim Bakanlığı 1, <http://cygm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/gazetecilik/moduller/ileti-im-sureci-ve-turleri.pdf> (eri im tar.16.07.2013)
- Aral, Neriman., Baran, Gülen. (1997). Be Altı Ya Grubu Çocuklarda Yaratıcı Drama E itiminin Alıcı Dil Geli imine Etkisi. Okulöncesi E itim Sempozyumu, Okul öncesi E itimde Yeni Yakla ımlar. Yayına Hazırlayan: G. Haktanır. Ankara. s. 140-152
- Aral, Neriman. (2000). *E itimde Drama*. Ara tırma, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, stanbul. : Ya-Pa Yayınları, .
- Arslan, Zeynep. (2006). , Ö retmenlerde Dindarlık, De erler ve Doyumu Üzerine Bir Çalı ma.
- Aydın, Mustafa. (2003). Gençli in De er Algısı: Konya Örne i. *De erler E itimi Dergisi*, 1(3), 121-144.

- Aykaç, Murtaza. (2008). *Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Damanın Yöntem olarak Kullanılmasının Ö renci Ba arısına Etkisi Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi E itim Bilimleri Enstitüsü, . Ankara.*
- Bacanlı, Hasan. (2002). *Psikolojik Kavram Analizleri*". Ankara: Nobel Yayın Da itım.
- Bahçe, Arzu. (2010). Hayat bilgisi ö retiminde de erlerin kazandırılma düzeylerinin ö retmen görü lerine göre de erlendirilmesi yayınlanmı yüksek lisans tezi. s. 14-20.
- Barr, D.Robert., Barth, James.(1977). *Defining The Social Studies*. Arlington, V.A: National Council for the Social Studies.
- Barth James, Demirta Abdullah (1997) *İköretim Sosyal Bilgiler Ö retimi*, Ankara: YÖK/Dünya Bankası
- Baydar, Pelin. (2009). " *İköretim Be inci Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen De erlerin Kazanım Düzeyleri ve Bu Süreçte Ya anılan Soruların De erlendirilmesi*" Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Adana.
- Bayrakçı, Mehtap. (2007). *Okul öncesinde yaratıcı drama etkinliklerinin ileti im becerilerinin geli mesi üzerindeki etkisi. Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. .*
- Bayram, Edip. vd (1999). *İköretimde Drama 1 (Ö retmen için)*. Ankara. MEB Yayınları,
- Bilek, Ersun. (2009). *İköretim Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Dramatizasyon Yönteminin Ö rencilerin Sosyal-Duygusal Uyumlarına ve Akademik Ba arılarına Etkisi. Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.*
- Bilgin, brahim ve Bahar, Mehmet. (2008). Sınıf Ö retmenlerinin Ö retme ve Ö renme Stilleri Arasındaki li kinin ncelenmesi. GÜ. *Gazi E itim Fakültesi Dergisi*, 28(1); s, 19-38.

- Bolatkıran, Mehmet Ali.(2006). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Duygusal Yeterlilikleriyle İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin Öğretmen Algılarına Göre İncelenmesi (Gaziantep İli Merkez İlçe Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Budak, Selçuk. (2000). *Psikoloji Sözlüğü. Bilim ve Sanat. Birinci Basım. s. 577.* Bilim ve Sanat. Birinci Basım. s, 577.
- Büyükalın, Filiz. (2004). *Sınıf Yönetimi ((Ed.) İsmail Erçetin ve Çiğdem Özdemir).* Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Büyükoztürk, İsmail., Çakmak, Ebru , Kılıç., Akgün, Özcan Erkan., Karadeniz, İsmail., Demirel, Funda. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Coombs, Jerrold.ve Meux, Milton. (1971). *Teaching Strategies for Values Analysis.*In *L.E.Metcalf.* (Ed.),Values Education: Rationale, Strategies and procedures Washinton, D.C: National Council for the Social. 29-74.
- Courtney, Richard. (1989). Culture and the Creative Drama Teacher. *Youth Theatre Journal.* -, 3(4), s, 18-23.
- Çakırlar, Adil. (2005). Okul öncesi dönemde değerler eğitimi. Erken çocuklukta gelişim ve eğitime yeni yaklaşımlar 2.(Ed.) M. Sevinç . İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Çakıcı, Yılmaz. (2008). Fen ve Teknoloji Öğretiminde Yapılandırmacı Yaklaşım. Ö. (Ed.) Taşkın içinde, *Fen ve Teknoloji Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar* (s. 1-22). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çakır, İsmail., Aytepe., Okvuran, Aysel. Adıgüzel, H. Ömer. (2004). *Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Drama Ders Kitabı.* Ankara. : MEB. Basım evi.
- Çakır, Gülden. (2007).“*Yeni Hayat Bilgisi Programında Yer Alan Kazanımların Önerilen Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleştirilebilir Düzeyinin Belirlenmesi*”. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

- Çalıkan, Nihat., Karadağ, Engin. (2010). İletişim öğeleri ve beden dilinin önemi; (<http://www.toder.org/sayfa/ogretim-surecinde-iletisim-ogeleri-ve-beden-dilinin-onemi> erişim tarihi, 21.05.2013).
- Çavdar, Murat. (2009). *İlköğretim Öğretmenlerinin Bireysel Değerlerinin Çok Boyutlu İncelenmesi Yüksek Lisans Tezi.*
- Çebi, Ahmet. (1985). *Aktif Öğretim Yöntemlerinden Rol Oynama. Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, . Ankara.*
- Çebi, Ahmet. (1996). “*Öğretim Amaçlı Yaratıcı Drama Yoluyla İncesal Dil Becerisinin Geliştirilmesi*”. *Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamı Doktora Tezi.*
- Çelen, Muge. (2008). “*Eğitimde Dramada Uzman Rolü Yaklaşımı ve İngilizce Öğretimi: İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*”. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Çileli, Meral. (1986). *Ahlak Psikolojisi ve Eğitimi*. Ankara: V Yayınları.
- Çoruh, Selehattin. (1950). *Okullarda Dramatizasyon*. Öğretmen Dergisi Yayını II, İstanbul: Isil Matbaası
- Davis, John Henry. (1978). “Terminology of Drama in Theatre with and for Children: A Redefinition. . *Children’s Theatre Review*, Vol. XXVII. No. 1 s:10-11.
- Debre, İbrahim. (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Konularının Öğretiminde Ders Anlatım Stratejisi Olarak Dramatizasyonun Kullanılmasının Öğrencinin Başarı Düzeyine Etkisi. Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.*
- Dilmaç, Bülent. (1999). “*İlköğretim Öğrencilerine İncesal Değerler Eğitimi Verilmesi ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği ile Eğitimin İncelenmesi*.” İstanbul. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi,

- Dilmaç, Bülent. (2007). *Bir Grup Fen Lisesi Öğrencisine Verilen İnsani Değerler Etkisinin İnsani Değerler Ölçeği ile Sınanması* Konya. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Dilmaç, Bülent. Bozgeyikli, Hasan. Çakılı, Yahya. (2008). *Öğretmen adaylarının değer algılarının farklı değerler açısından incelenmesi. Değerler Etkimi Dergisi, 6(16), s. 65-92.*
- Dirim, Aygören. (2002). *Okul Öncesi Eğitiminde Yaratıcı Drama*. Esin Yayıncılık. İstanbul.
- Doğanay, Ahmet. (2006). *“Öğretimde Kavram ve Genellemelerin Geliştirilmesi”, Öztürk C. ve Dursun D (Ed.), “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilimler Öğretimi”. (2. Baskı) Ankara: Pegem Yayıncılık.*
- Doğanay, Ahmet. (2006). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilimler Öğretimi “Yapılandırmacı Bir Yaklaşımda” (Ed. C. Öztürk). Ankara: Ankara: Pegem-A Yayıncılık.*
- Dökmen. Üstün. (1994). *İletişim Çatışmaları ve Empati*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dökmen. Üstün. (1997), *İletişim Çatışmaları Ve Empati*, Sistem Yayıncılık 14. Baskı
- Dökmen. Üstün. (1998). *İletişim Çatışmaları Ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık. 15. Basım
- Dökmen. Üstün. (2002). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. Sistem Yayıncılık. 19. Basım.
- Dökmen. Üstün. (2004). *Sanatta ve günlük yaşamda iletişim çatışmaları ve empati*. 23. Baskı Sistem Yayıncılık.
- Dökmen. Üstün. (2005). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul. : 34. Baskı. Sistem Yayıncılık.
- Durmaz, Songül. (2007). *Öğretmenlerin Sınıf İletişim Becerilerine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Ek i, Halil. (2003a). Temel nsani De erlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter E itimi Programları. *De erler E itimi Dergisi*, s,79-96.
- Ek i, Halil. (2003b). Temel nsani De erlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter E itimi Programları. *De erler E itimi Dergisi*, s,79-96.
- Ek i, Halil. (2003c). Temel nsani De erlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter E itimi Programları. *De erler E itimi Dergisi*, s,79-96.
- Ek i, Halil. (2003d). Temel nsani De erlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter E itimi Programları. *De erler E itimi Dergisi*,s, 79-96.
- Erdem, Ali. Rıza. (2003). Üniversite Kültüründe Önemli Bir Unsur: De erler. *De erler E itimi Dergisi, cilt 1, sayı: 4, stanbul. s, 56-57.*
- Erden, Mukaddes. (1998). *Sosyal Bilgiler Ö retimi*. Ankara: Akım Yayınları.
- Erdoğan, İhan. (1999). İletme Yönetiminde Örgütsel Davranış. *stanbul Üniversitesi İletme Fak. Yay. no: 266.*
- Ersanlı, Kurtman. (1993). nsan İlişkilerinde empatik yaklaşımın yeri ve önemi. *E itim Dergisi 5,s, 70-72.*
- Ersanlı, Kurtman. Balcı, Seher.(1988) (İletim Becerileri Envanterinin Geliştirilmesi. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi, 10 (2), s,7-12.
- Geban Ömer, Uzuntiryaki Esen.(1999) *Kavram haritalama ve benzeri yöntemleri ile mol kavramı ö retimi III. Ulusal Fen Bilimleri Sempozyumu, 23-25 Eylül, KTÜ, Ankara: Milli E itim Basımevi*
- Gömlüksiz, M. Nuri. (2008). *İkö retim okulu 4-7. sınıf sosyal bilgiler dersi ö retim programı ve kitap setlerinin değerlendirilmesi. İkö retim programları ve ders kitaplarının değerlendirilmesi.*
- Göncüo lu, Ö. Gülden. (2010). “6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesinin Ö retiminde Drama ve Birlikli Ö retim Yöntemlerinin Ö renci

Tutum ve Ba arısına Etkisi. Ni de Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, .
Ni de.

Gözütok, F. Dilek. (2006). “*Ö retimi Planlama*”. *Ö retim lke ve Yöntemleri.*(Ed.).
F.D. Gözütok). Ankara: Ekinoks Yayınları.

Güneysu, Sibel. (1991,s 17). “*E itimde Drama*”*Ulusal Okul Öncesi E itimi. Ya-Pa 7.*

Güneysu, Sibel. (ty). *E itimde Drama. Okul Öncesi E itimi ve Yaygınla tırılması*
semineri. Eski ehir. : Ya-Pa 7.

Güngör, Erol. (1998). *De erler Psikolojisi Üzerine Ara tırmalar,* Ötüken Yayınları,
stanbul, s.73-74.

Hatipo lu, Y.Yonca. (2006.). “*lkö retim 5. Sınıf Matematik Ders Konularının*
Ö retiminde Drama Yönteminin Ö renci Ba arısına Etkisi. Ankara: Gazi
Üniversitesi, E itim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, .

Kaf, Özlem. (1999). *Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Sosyal Becerilerin*
Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi. Adana: Yüksek Lisans
Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karada , Asiye. (2004a). *Dramatizasyon.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Karada , Asiye (2004b). *Dramatizasyon.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Karada , Asiye. (2004c). *Dramatizasyon.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Karada , Engin.(2005a). *Kuramdan Uygulamaya lkö retimde Drama.* Ankara Anı
Yayıncılık.

Karada , Engin. (2005b). “*E itim Yönetimi Ve Ö retim Yöntemleri li kisi*
Kapsamında Drama Yönteminin De erlendirilmesi”. Yeditepe Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,

Karada , Engin., Çalı kan, Nihat. (2006). “*lkö retim Birinci Kademesi*
Ö rencilerinin Drama Yöntemine Kar ı Tutumlarının De erlendirilmesi”.
Pamukkale Üniversitesi E itim Fakültesi Dergisi. 19, s,45-53.

- Kayhan, C.Hüseyin. (2004). *Yaratıcı dramanın ilkö retim 3. sınıf matematik dersinde öğrenmeye, bilgilerin kalıcılı na ve matemati e yönelik tutumlara etkisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi E itim Bilimleri Enstitüsü İlkö retim Bölümü Sınıf Öğ retmenleri i Bilim Dalı.
- Kızılçelik, Sezgin., Ercem, Ya ar. (1994). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlü ü*. Ankara. : Atilla Kitabevi, .
- Koç, Filiz. (1999). *Sosyal Bilgiler Öğ retiminde Bir Yöntem Olarak Yaratıcı Dramanın Öğ renmeye Etkisi. (Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi)*. H. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara
- Kocayörük, Ay e. (2000). *İlkö retim Öğ rencilerinin Sosyal Becerilerini Geli tirmede Dramanın Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, s,75
- Kocayörük, Ay e. (2004). *Duygusal zekâ e itiminde drama etkinlikleri*. Nobel Yayınları.
- Ku dil, M. Ersin. Ka ıtçıba ı, Çi dem.(2000) Türk öğ retmenlerin de er yönelimleri ve Schwartz De er Kuramı, Türk Psikoloji Dergisi.
- MEB. (2005). *İlkö retim Sosyal Bilgiler Dersi 4. -5. Sınıf Öğ retim Programı ve Kılavuzu*, . Ankara: MEB Yayınları. s,7
- MEB. (2006a). *İlkö retim Sanat Etkinlikleri Dersi Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlü ü.
- MEB. (2006b). *İlkö retim Sanat Etkinlikleri Dersi Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlü ü.
- MEB. (2006c). *İlkö retim Sanat Etkinlikleri Dersi Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlü ü.
- MEB. (2008), *İlkö retim Programı 1-5 Sınıflar*, Ankara: Anı Yayıncılık.

- MEB, (2010), *Talim Terbiye Kurulu Program Geli tirme Çalı maları*, <http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/ilkokul/2010-2011/HayatBilgisi> (Eri im tar:18 Ekim 2013).
- Okvuran, Ay e. (1993). *Yaratıcı drama e itiminin empatik beceri ve empatik e ilim düzeylerine etkisi*. Ankara Üniversitesi E itim Bilimleri Enstitüsü.
- Okvuran, Ay e. (1995). “Ça da insan Yaratmada Yaratıcı Drama E itiminin Önemi ve Empatik E ilim Düzeylerine Etkisi”, A.Ü. E itim Bilimleri Dergisi, C: 27, No:1, s, 185-194.
- Okvuran, Ay e. (2000). *Yaratıcı dramaya yönelik tutumları Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamı doktora tezi*.
- Ömero lu, Esra. Kandır, Adalet. (2005). *Bili sel Geli im*. stanbul: Morpa Kültür Yayınları:
- Özdemir, Lütfü. (2003). *Yaratıcı drama dersinin duygusal zekâ geli imine etkisi. Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi*, Bursa. Uluda Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özer, Zuhâl. (1991). Yaratıcılı a Giden Yolda Beyin Fırtınası. *Bilim ve Teknik. Sayı: 348*, s, 50-53.
- Özgüven. .Eethem (1994). *Psikolojik Testler*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Öztürk, Ali. (2000). Drama Uygulamalarındaki Güncel Sorunları. Türkiye 2. Drama Liderler Bulunması. Yayına Hazırlayan: Naci Aslan. Ankara: Olu um Tiyatrosu ve Drama Atölyesi. s, 115-120.
- Öztürk, Ali. (2006). *Ö retmen yeti tirmede yaratıcı drama yöntemiyle i lenecek tiyatro dersinin ö retmen adaylarındaki sözel ileti im becerilerine etkileri*. Ankara: (Ed. H. Ö. Adıgüzel) Yaratıcı Drama Yazıları 1985-1998. Naturel Yayınları.
- Öztürk, Ali. (2007). *İk ö retimde Drama*. Eski ehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Öztürk, Ergün. (2009). *Hayat Bilgisi Dersinde Değer Etkimi ve Uygulama Örnekler, İlköğretim Hayat Bilgisi Öğretimi ve Öğretmen El Kitabı*, ed. Selahattin Özlümlü . Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Öztürk, Filiz. (1996). *Okulöncesi Dönem Müzik Etkiminde Dramanın Kullanımının Etkinliği 5-6 yaş grubu Ankara Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara.
- Raths, L. Harmin. (1978). *Values and Teaching*. Columbus, : Merrill Company.
- Roberts, William. Strayer, Janet. (1996) Empathy, emotional expressiveness and prosocial behavior *Child Development*.67, s,449- 470
- Rokeach, Milton. (1973). *The Nature of Human Values*. New York. *Free Press*.
- Rosenberg,S.Helene (1989). Transformations Described: How Twenty-Three Young People Think About and Experience Creative Drama. *Jouth Theatre Journal Vol 4, No 1*.
- San, nci. (1989). Etkimde Yaratıcı Drama. *Etkim Bilimleri Dergisi*. 23, s,573-582.
- San, nci. (1991). *Yaratıcı Drama Etkimsel Boyutları Buca Etkim Fakültesi*. zmir.
- San, nci. (1991a). *Yaratıcı drama içinde etkimsel boyutlar*. ((Ed.). H. Ömer Adıgüzel,s,81-90). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- San, nci. (1996). *Etkimsel Yaratıcı Drama*. Ankara, :Assitej Yayıncılık.
- San, nci. (2002). Etkimde Yaratıcı Drama”, *Yaratıcı Drama 1985- 1995 -Yazılar-* ((Ed.): H. Ömer Adıgüzel), Ankara, . *Naturel Kitap Yayıncılık*.
- San, nci. (2002a). *Yaratıcı Drama –Etkimsel Boyutları” Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar*. ((Ed.). H. Ömer Adıgüzel,). Ankara. *Naturel Yayınları*.
- San, nci. (2002b). Etkimde Yaratıcı Drama. *Yaratıcı Drama 1985-1995Yazılar*. ((Ed.). H. Ömer Adıgüzel,). Ankara: *Naturel Yayınları*.

- San, nci. (2006). E itimde yaratıcı drama1985-1998 yazılar((Ed.). H. Ömer Adıgüzel,) kinci Baskı. Ankara, *Naturel Yayıncılık*, s. 46-57.
- Sarı, Mediha. (2007a). *Demokratik De erlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Dü ük ve Yüksek “Okul Ya am Kalitesi” ne Sahip ki lköretim Okulunda Nitel Bir Çalı ma*. Adana. Çukurova Üniversitesi, *Yayınlamamı Doktora Tezi*.
- Sarı, Mediha. (2007b). *Demokratik De erlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Dü ük ve Yüksek “Okul Ya am Kalitesi” ne Sahip ki lköretim Okulunda Nitel Bir Çalı ma*. Adana. Çukurova Üniversitesi, *Yayınlamamı Doktora Tezi*.
- Sarı, Mediha. (2007c). *Demokratik De erlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Dü ük ve Yüksek “Okul Ya am Kalitesi” ne Sahip ki lköretim Okulunda Nitel Bir Çalı ma*. Adana. Çukurova Üniversitesi, *Yayınlamamı Doktora Tezi*.
- Saygın, O uz. (2005). nsan li kilerinde 4x4lük leti im. Hayat Yayıncılık, stanbul
- Schwartz, H.Shalom (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. In Z. Zanna (Ed.). . *Advances in experimental social psychology vol. 25, , s, 1-65*.
- Schwartz, H.Shalom (2004) (The Social Studies. January/February, 21-29 2006). *Using POW Cases to Understand How a Virtuous Citizen Makes Morally Sonud Decisions*.
- Selmano lu, Emine. (2009). *lköretim 5. Sınıf Türkçe Dersinde Yaratıcı Dramanın Ö renci Ba arısına Etkisi*. Bolu: Yüksek Lisans Tezi Abant zzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Senemo lu, Nuray. (1997). Geli im Ö renme ve Ö retim Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlamamı Doktora Tezi* Ankara. Özsen Matbaacılık
- Slade, Peter. (1971). *Child Drama, University of . London*.
- Soner, Serpil. (2005.). “ *lköretim Matematik Dersi Kesirli Sayılarda Toplama- Çıkarma leminde Drama Yöntemi le Yapılan Ö retimin Etkilili i*”. Abant

zzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi.

Suba 1, Münevver. (2012). *Drama Yönteminin İlköğretim Yedinci Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Durgun Elektrik Konusunda Akademik Başarı ve Öğrencilerin Kalıcılına Etkisi*. Erzurum: Yüksek Lisans Tezi Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri.

Taşınar Mehmet ve Atıcı, Bünyamin. (2002). *Öğretim Model, Strateji, Yöntem ve Becerileri*.

Tatar, Nilgün. ve Kuru, Mustafa.(2006). Fen Eğitiminde Araştırmaya Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Akademik Başarıya Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31;s, 147-158.

Taylor, J. Monica. (1996). *Moral and Cultural Experience Voicing their Values in Education and Education in Values*(Ed. J. M. Halstead ve M. J. Taylor). London: Falmer Press. Teaching Social Studies. Boston: Houghton Mifflin. Falmer Press.

Tozlu, Necmettin. (1992). *Eğitim Problemlerimiz Üzerine Dört İnceleme. Yüzüncüyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi)*, .

Tutar, Hasan. (2003). *Örgütsel İletişim (1. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Üstündağ, Emin. (2006). İletişim Becerilerini Geliştirme Programının Güvenlik Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Kendini Açma Davranışlarına Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.s, 185-194. 582.

Üstündağ, Tülay. (1988). *Dramatizasyon Adımlıklı Yöntemin Etkililiği*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacettepe Üniversitesi..

Üstündağ, Tülay. (1994). *Günümüz Eğitiminde Dramanın Yeri*, Ankara, Atölye Yayınları.

Üstündağ, Tülay. (1994). Günümüz Eğitiminde Dramanın Yeri, *Ya Adıkça Eğitim*, 37.

- Üstünda , Tülay. (1996). “*Yaratıcı Dramanın Üç Boyutu.*” *Ya adıkça E itim.* Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Üstünda , Tülay. (1998). *Vatandaşlık ve İnsan Hakları E itimi Dersinin Ö retiminde Yaratıcı Dramanın Eri iye ve Derse Yönelik Ö renci Tutumlarına Etkisi. Yayınlanmamı Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.* Ankara.
- Wattenberg, W. William. (1977). *The Ecology of Classroom Behavior. Theory into Practice.* 16 (4), s, 256-261.
- Weisbrod, L. Ellen. (1995). *ESL and Drama Integration, My Journey as an ESL-Drama Educator.* Yüksek Lisans Tezi. Toronto Üniversitesi, Kanada.
- Welton, A. David. (1981). *Children and Their World: Strategies for Teaching Social Studies.* Boston: Houghton Mifflin.
- Whitney, I.Bomar. (1986). *The Status of Values Education In The Middle and Junior High Schools of Tennessee.* Yayınlanmamı Doktora Tezi. Tennessee State University. . USA.
- Wiley, L.Sanford (1998). *Comprehensive Character-Building Classroom.* USA.
- Yalım, Nilgün. (2003). *İkÖ retim Dördüncü Sınıf Fen Bilgisi Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi le Ö retiminin Ö rencilerin Akademik Başarılarına Etkisi. Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi E itim Bilimleri Enstitüsü, . Eskişehir.*
- Yalım, Nilgün. (2005.). “ *İkÖ retim Dördüncü Sınıf Fen Bilgisi Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi le Ö retiminin Ö rencilerin Akademik Başarısına Etkisi*”. Anadolu Üniversitesi, E itim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi,.
- Yassa, A.Nevine (1997). *A study of the effect of drama education on social interaction in high school students.* Unpublished Doktoral Dissertation, Ontario: Lakehead University.

Yılmaz, Asuman.(2003) *Empati E itim Programının İkö retim Ö rencilerinin Empatik Becerilerine Etkisi Yüksek Lisans Tezi Akara Üniversitesi Ankara*

Yüksel, Sedat. (2004). *Örtük Program*. Ankara: Nobel Yayın da itım.

Zayimo lu, Filiz. (2006). *İkö retim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Co rafya ve Dünyamız” Ünitesinde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Ö renci Ba arısı ve Tutumlarına Etkisi*. Ankara.Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi

Zengi,E.Erdem, (2014) “*Yöntem olarak yaratıcı drama kullanımının ilkokul 4. Sınıf sosyal bilgiler ö retim programundaki de erlere etkisi*” isimli yüksek lisans tezi Ni de ,Ni de Üniversitesi

EKLER

EK-1: EMPATİ KE L M ÖLÇE

A a ıda Empati ile ilgili duygu ve dü üncelerinizi ö renmek amacıyla 20 sorudan olu an bir ölçek verilmi tir. Her soruyu okuyarak size göre en do ru olan seçene e “X” i areti koyunuz. Lütfen gerçek dü üncelerinizi belirtiniz.

Musa KAHR MAN

İkö retim nabilim Dalı

Yüksek Lisans Ö rencisi

1:Tamamen aykırı 2:Oldukça aykırı 3:Kararsızım 4:Oldukça uygun5:Tamamen uygun

		1	2	3	4	5
1.	Çok sayıda dostum var.					
2.	Film seyrederken bazen gözlerim ya arır.					
3.	Sıklıkla kendimi yalnız hissedirim.					
4.	Bana dertlerini anlatanlar yanımdan ferahlamı olarak ayrılırlar.					
5.	Ba kalarının problemleri, beni kendi problemlerim gibi ilgilendirir.					
6.	Duygularımı ba kalarına iletmede güçlük çekerim.					
7.	nsanların film seyrederken a lamaları tuhafıma gider.					
8.	Birisiyle tartı rken bazen dikkatim onun söylediklerinden çok verece im					
9.	Çevremde çok sevilen bir insanım.					
10.	Televizyondaki filmler mutlu sonla bitince rahatlarım.					
11.	Dü üncelerimi ba kalarına iletmede güçlük çektim olur.					
12.	nsanların ço u bencildir.					
13.	Sinirli bir insanım.					
14.	Genellikle insanlara güvenirim.					
15.	nsanlar beni tam olarak anlamıyorlar.					
16.	Giri ken bir insanım.					
17.	Bir yankıma derdimi anlatmak beni rahatlatır.					
18.	Genellikle hayatımdan memnunum.					
19.	Yakınlarım bana sık sık dertlerini anlatırlar.					
20.	Genellikle keyfim yerindedir.					

EK-2: LET M BECER LER ENVANTER

Açıklama : A a ıda insan ili kileriyle ilgili tutum ve davranı ifadeleri bulunmaktadır. nsanlarla ileti im kurarken neler dü ündü ünüzü anlatan ifadelerin size uygunluk derecesini belirtmeniz istenmektedir. fadeler ‘‘Her zaman (1)Genellikle (2) Bazen (3) Nadiren (4) Hiçbir zaman (5) her ifadenin yanndaki be seçenekten sadece birini i aretleyiniz.bo bırakmayınız te ekkürler.

	1	2	3	4	5
1- nsanları anlamaya çalı ırım.					
2- letiimde bulundu um insanlardan gelen ö üt ve önerileri					
3-Dü üncelerimi ba kalarına tam olarak iletmekte güçlük çekerim.					
4-Konu urken ,etkili bir göz ileti imi kurabilirim.					
5-Genelde ele tirilmekten ho lanmam.					
6-Dikkatimi kar ımdakinin ilgi alanı üzerinde toplayabilirim.					
7-Ki iler anlatmak istediklerini dinlemek için zaman ayırırım					
8-Kar ımdaki ki iye genellikle söz hakkı veririm					
9-Kar ımdaki ki iyi dinlerken hayal kurarım					
10-Ba kaları konu urken sabırsızlanır,onların sözünü keserim.					
11- nsanları dinlerken sıkıldı ımı hissedirim					
12-Ele tirilerimi kar ımdaki ki iyi incitmeden iletirim.					
13-Konu urken ilk adımı atmaktan çekinmem.					
14-Konu urken açık sade düzgün cümleler kullanırım.					
15-Kar ımdaki ki iyle aynı fikirleri payla masam da saygı duyarım.					
16- letiimde bulundu um ki inin yüzüne baktı ım halde sözlerini dinlemedi im olur.					
17-Kar ımdaki ki inin konu maya ve dinlemeye istekli olup olmadı ını anlamaya çalı ırım.					
18-Yanlı tutum davranı larımı kolaylıkla kabul ederim.					
19-Dinledi im ki iyi daha iyianlamak için sorular yöneltirim.					
20-Dinleyenim anlamaz göründü ünde, iletmek istediklerimi tekrarlar, yeni kelimelerle özetlerim.					
21- nsanlarla görü ürken, bilerek onları rahatlatacak eyler yaparım.					
22- nsanları kontrol etmeye ve istedi im kalıba sokmaya çalı ırım.					
23-Tartı ma sonunda ,savundu um dü üncelerin yanlı oldu unu kabul ederim.					
24-Kar ımdaki ki inin bana ters dü en duygu dü üncelerini yargılarım.					
25-Ses tonumu konunun özelli ine göre ayarlayabilirim.					

26-Öneride bulundu um ki inin öneriye açık olup olmadı ına dikkat ederim.					
27-Kar ı cinsten biriyle ileti im kurdu umda rahatsızlık duyarım.					
28-Ba kalarımı dinlemek mecburiyetinde olmadı ımı dü ünürüm.					
29-Özür dilemek bana zor gelir.					
30-Küsoldu um birisiyle barı mak için ilk adımı atmaktan çekinirim.					
31-Konu urken sözümün kesilmesinden rahatsız olurum.					
32-Dinlerken kar ımdaki ki inin sözünü kesmemeye özen gösteririm.					
33- leti im kurdu um ki inin tutumundan daha çok sorununun anlamaya çalışırım					
34-Çevremdekiler, insanlara kar ı ilgisiz kaldı ım kanısındadır.					
35-Ço unlukla duygularımdan emin olamıyorum.					
36- leti im kurdu um kimse tarafından anla ılmaktan mutluluk duyarım.					
37-Ba kaları ile ilgili kilerimi bozacak çıkı lar yapabilirim.					
38-Kar ımdaki ki iye güvenmek beni mutlu eder.					
39-Her insanı olumlu beklentilerle kar ılarım.					
40- leti im kurdu um ki ilerden bir eyler alır onlara bir eyler verdi imi hissedirim					
41- nsanlara cevaplamada zorlanacakları ani sorular yöneltirim.					
42-Beni rahatsız eden duygularımı iletmede sıkıntı çekerim.					
43-Genellikle insanlara güvenirim.					
44- le im kurdu um insanlar tarafından anla ıldı ımı hissedirim.					
45-Kendimi kar ımdaki ki inin yerine koyarak duygu dü üncelerini anlamaya					

EK-3: SHWARTZ DE ERLER ÖLÇE

Bu ölçek sizin hayatınızda sahip olduğunuz değerleri belirlemeye yöneliktir. Sizden istenilen tüm tablodaki değerleri okuyunuz ve sizin için en önemli olan değere önem sırasına göre (0.1.2.3.4.5.6.7) sayılarından birini seçerek yazmalısınız. Değerler arasından mümkün olduğunca bir ayım yapmaya çalışınız, bir sayıyı birden fazla kullanabilirsiniz, ancak bir değere bir sayı girmelisiniz katkılarınızdan dolayı tekkür ederim

	önemsiz → önemli						
	1	2	3	4	5	6	7
1. Etitlik (Herkese eşit fırsat)	1	2	3	4	5	6	7
2. Çözüm huzur (Kendisiyle barışık olmak)	1	2	3	4	5	6	7
3. Sosyal güç sahibi olmak (Başkalarını denetleyebilmek, üstün olmak)	1	2	3	4	5	6	7
4. Zevk (İstek ve arzuların doyurulması)	1	2	3	4	5	6	7
5. Özgürlük (Düdünce ve hareket özgürlüğü)	1	2	3	4	5	6	7
6. Manevi bir yaşam (Maddi değerlerden çok; manevi, içsel olanları)	1	2	3	4	5	6	7
7. Başlılık duygusu (Başkalarının benidüdüğü duygusu)	1	2	3	4	5	6	7
8. Toplumsal düzen (Stikrarlı bir toplum içinde yaşamak)	1	2	3	4	5	6	7
9. Heyecanlı bir yaşam (Uyarıcı deneyimlerle dolu yaşam)	1	2	3	4	5	6	7
10. Anamlı bir yaşam (Hayatta bir amacın olması)	1	2	3	4	5	6	7
11. Kibar olmak (Nazik, terbiyeli)	1	2	3	4	5	6	7
12. Zengin olmak (Maddi servet, para)	1	2	3	4	5	6	7
13. Ulusal güvenlik (Ülkenin dümanlardan korunması)	1	2	3	4	5	6	7
14. Kendine saygılı olmak (Kendinin değerli olduğuna inanç)	1	2	3	4	5	6	7
15. Yılı e karlılık vermek (Borçlu olmaktan kaçınmak)	1	2	3	4	5	6	7
16. Yaratıcılık (Orjinal olmak, hayal gücünü kullanmak)	1	2	3	4	5	6	7
17. Barış içinde bir dünya (Savaş ve çatışmalardan uzak bir dünya)	1	2	3	4	5	6	7
18. Geleneklere saygı (Geleneklerin korunması)	1	2	3	4	5	6	7
19. Olgun sevgi (Derin, duygusal ve ruhsal yakınlıklar)	1	2	3	4	5	6	7
20. Kendini denetleyebilmek (Kendini sınırlamak, yanılmaya direnmek)	1	2	3	4	5	6	7
21. Mahremiyet/özel haklara saygı (Özel bir dünyası olma)	1	2	3	4	5	6	7
22. Aile güvenli i (Sevilenlerin tehlikelerden uzak olması)	1	2	3	4	5	6	7
23. Sosyal saygınlık (Başkalarından saygı ve kabul görmek)	1	2	3	4	5	6	7
24. Doğayla bütünlük (Doğayla uyum içinde olmak)	1	2	3	4	5	6	7
25. Değerli bir hayat (Mücadele, yenilik ve değerliliklerle dolu)	1	2	3	4	5	6	7
26. Erdemli olmak (Olgun bir yaşam anlayışı)	1	2	3	4	5	6	7

27. Otorite sahibi olmak (Yönetme ve emir verme hakkı olmak)	1	2	3	4	5	6	7
28. Gerçek dostluk (Yakın,destekleyici dostlar, arkada lar)	1	2	3	4	5	6	7
29. Güzel bir dünya (Do a ve sanatın güzelli i)	1	2	3	4	5	6	7
30. Sosyal adalet (Haksızlı ın düzeltilmesi zayıfı kollama)	1	2	3	4	5	6	7
31. Ba ımsız olmak (Kendine yeterli, güvenli olmak)	1	2	3	4	5	6	7
32. İlimli olmak (A ırı duygu ve hareketlerden kaçınmak)	1	2	3	4	5	6	7
33. Sadık olmak (Arkada çevresine ba lı olmak)	1	2	3	4	5	6	7
34. Hırslı olmak (Çalı kan ve istekli olmak)	1	2	3	4	5	6	7
35. Açık fikirli olmak (De i ik fikir ve inançlara saygılı olmak)	1	2	3	4	5	6	7
36. Alçak gönüllü olmak (İlimli olmak, kendini öne çıkarmamak)	1	2	3	4	5	6	7
37. Cesur olmak (Macera ve risk aramak)	1	2	3	4	5	6	7
38. Çevreyi korumak (Do ayı korumak)	1	2	3	4	5	6	7
39. Sözü geçen biri olmak (nsanlar ve olaylar üzerinde etkili olmak)	1	2	3	4	5	6	7
40. Ana babaya de er vermek(Saygı duymak)	1	2	3	4	5	6	7
41. Kendi amaçlarını seçmek (Kendi hedeflerini seçebilmek)	1	2	3	4	5	6	7
42. Sa lıklı olmak (Fiziksel ya da ruhsal rahatsızlı ı olmamak)	1	2	3	4	5	6	7
43. Yetkin/muktedir olmak (Yeterli, etkili, verimli olmak)	1	2	3	4	5	6	7
44. Bana dü en hayatı kabullenmek (Hayat artlarını kabullenmek)	1	2	3	4	5	6	7
45. Dürüst olmak (çten, samimi olmak)	1	2	3	4	5	6	7
46. Toplumdaki görünümünü koruyabilmek (Ba kalarına kar ı mahcup duruma dü memek, ba kalarının bakı tarzının sürmesi için çaba göstermek)	1	2	3	4	5	6	7
47. taatli olmak (Görevini yapan biri olmak)	1	2	3	4	5	6	7
48. Zeki olmak (Mantıklı ve dü ünen biri olmak)	1	2	3	4	5	6	7
49. Yardımsever olmak (Ba kalarının iyili i için çalı mak)	1	2	3	4	5	6	7
50. Ya amdan zevk almak (Yiyecek müzik vb. den zevk almak)	1	2	3	4	5	6	7
51. Dindar olmak (Dinsel inanç ve kurallara ba lılık)	1	2	3	4	5	6	7
52. Sorumlu olmak (Güvenilir, inanılır biri olmak)	1	2	3	4	5	6	7
53. Meraklı olmak (Her eyle ilgilenen biri olmak)	1	2	3	4	5	6	7
54. Ba ılayıcı olmak (Ba kalarının özrünü kabul edebilmek)	1	2	3	4	5	6	7
55. Ba arılı olmak (Amaçlara ula abilmek)	1	2	3	4	5	6	7
56. Temiz olmak (Düzenli olmak)	1	2	3	4	5	6	7
57. steklerine dü kün olmak (Kendisine zevk veren eyleler yapmak)	1	2	3	4	5	6	7

EK-4 : Ö RETMEN DRAMA UYGULAMA ETKİNLİKLERİ

TEMA: BENİM EĞİTİMİMİZİN TEMASI

1-BİR BİRİMİN HAKLARINA SAYGI DUYALIMI

Ders Saati: 40+40

Kazanımlar: 1. Ailesinde ve yakın çevresinde birbirlerinin haklarına ne kadar saygı duyulduğunu gözlemler

Kişisel Nitelikler:sevgi, saygı, hoşgörü üzerinde durulacaktır

1- Isınma Çalışması

Materyal: 1 adet plastik top

* **İmdi oyun zamanı!** Lütfen bu oyundan zevk alabilmek için öğretmeninizi dinleyiniz. Oyun esnasında bir plastik top kullanacaksınız. Öğretmeninizin izni dışında bu topa oynamayınız.

* 5'er, 6'ar ya da 7'er kişilik gruplar halinde oynayacaksınız.

* Grubunuz öğretmeniniz tarafından belirlendikten sonra grubunuza ortaklaşa bir isim veriniz. Öğretmeniniz grup isimlerini tahtaya yazacaktır.

* Öğretmenin seçeceği ilk grup tahtaya gelir ve bir daire oluşturur. Öğretmen de bu dairenin tam ortasında bekler.

* Sevgi, saygı, hoşgörü kelimesinin anlamı :

a) *Sevgi:* insanı bir kişiye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygudur.

b) *Saygı :* Değeri, üstünlüğü, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir kişiye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet.

c) *Hoşgörü :* Her şeyi anlayışla karşılayarak olabildiği kadar hoşgörme durumu, müsamaha, tolerans.

d) *Hak :* Her şeyi anlayışla karşılayarak olabildiği kadar hoşgörme durumu, müsamaha, tolerans

e) *Aile:* Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik

* Öğretmen, ilk gruptaki öğrencilerden birine topu atacaktır ve o öğrenci ailede en çok sevdiği bir kişinin adını söyleyecektir

* Aynı grupta ailede her zaman kim haklı çıkar

* Aynı grupta ailede en çok kime saygı gösterilir

*Ailede en çok hoş görülü olan kimdir

2- Asıl Çalışma

2. a. Pantomim Çalışması

Aşağıdaki kelimeleri inceleyiniz.

Sevgi, Saygı, Hoş görü, Hak, Aile

İmdi, öğretmen seçeceği bir öğrenci yukarıda belirtilen her bölümden bir kelime seçerek kimseye söylemeden tahtaya gelerek diğer öğrencilere sadece mimik ve vücut hareketlerini kullanarak anlatacaktır.

Not: Herhangi bir kelime kullanılmamalıdır. Diğer öğrenciler de o öğrencinin hangi kelimeleri anlatmaya çalıştığını bulacak ve not alacaktır. Tahtadaki öğrenci bütün kelimeleri anlattıktan sonra diğer öğrenciler tahminlerini söyleyeceklerdir. Bütün kelimeleri doğru bilen öğrenci tahtaya gelecek ve tüm insanlar birbirini sever ve hoş görülü davranır kelimesini mimiklerle anlatır.

2. b. Rol Oynama Çalışması

Kişiler: Anne : rem Baba :M. Halil Erkek Çocuk:Nazmi

Konu:AİLE ÇİNDE SEVGİ SAYGI GÖREVLER

Baba, çocuk koltukta ayak ayağın üzerine atması televizyon izler anne temizlik yapıyordur.

ANNE:(Islak bezle yerleri siler). sinirlidir. Babaya sinirlenir ve Kaldır ayaklarını !

BABA:Silecek başka yer bulamdın mı?

ANNE:Vijdanınızı silmek isterim. Acıma duygusu yok mu sizde?Bir yardım etmiyorsunuz. Köle miyim ben?

BABA:Sana kile diyen var mı?Senin için bu . Sanki i kence yapıyoruz . Allahallah

ANNE:Tamam Tamam indir ayaklarını babası kılıklı hey!(Çocuk ayaklarını kaldırınca yeri siler)Annene bira yardım etsen ne olur?

ÇOCUK:Ama anneeeee

ANNE:Tabiiii televizyon seyretmek varken . . . Kapatayım da onu gör.

ÇOCUK:Seyrediyordum ama (ağlar)

ANNE:Sus bakayım !(vurur) (çocuk başıra başıra ağlamaya başlar) Yalandan ağlıyor birde

ÇOCUK:Çocuk hakları diye bir şey var herhalde bana vuramazsın

ANNE:Ne hakkıymı o ?Bizim hakkımız yok mu, ayak aya ın üzerine atmayı bende bilirim.

BABA :Hanım hem çocu a niye vuruyorsun güzellikle söyle.

ANNE:(Ellerini beline koyar) inize gelince insan hakları bana gelince hayvan hakları bile geçerli de il. (Bezi kaldırıp yere atar)

Bir hafta sonra ev le gibi kokar mecburen baba çocuk evi temizlemek zorunda kalırlar

BABA: (Ö rencilere gülerek döner) Biz bir oyun oynadık size

ÇOCUK: Biz böyle de iliz gerçekte ben annemi çok severim. Ona her i te yardım ederim

BABA: Ben de ben de içeriye seslenir (hayatım gelirmisin?)

ANNE:(Gülerek girer)Evet bir oyundu sadece. yoksa böyle bir hayata dayanmam ben(Çocuk ile baba anneyi ortalarına alırlar)

BABA: E im evimizin her eyidir. Her anne gibi eli öpülecek kadındır.

ÇOCUK: Yava baba ben annemi senden daha çok severim sayarım.

ANNE: nsan hakları deyip durdunuz. Haydi bakalım i ba ına

ÇOCUK: Bezi alarak yerleri silmeye ba lar .

Offf Offf Harçlıklarım ile bir temizlikçi mi tutsam

BABA:(Koltukların tozunu alır) O lum yapacak bir ey yok bu ev hepimizin hepimiz burada ya ıyoruz öyleyse temiz ve düzenli olmasını istiyorsak hepimiz görevlerimizi yapaca ız.

2. c. Olu um Çalı ması: Çocuklar az önceki oyunda kendinizi annenin yerine koyunuz öyle bir ortamda olsaydınız nasıl önlemler alırdınız. Dü ünceleriniz ne olurdu. Böyle bir yuvada mutlu olabilir miydiniz. Farklı olarak neler yapardınız leride nasıl bir görev da ılımı yaparak evinizi yönetmek istersiniz. Yazınız

.....
 .....
 .....
 .....

De erlendirme Çalı ması

Aile içerisinde sevgi saygı görev ve haklar nelerdir? Bu görevlere uyulmadı ında nelerle kar ıla ırız?

2 HERKES N A LES FARKLIDIR

Ders Saati: 40+40

Kazanımlar: 1. Kendi ailesiyle ba ka aileleri kar ıla tırarak ailedeki bireylerin farklı özellik ve yapıda oldu unu fark eder

Ki isel özellikler:Özgüven, Ho görü, Yenili e açıklık

1- Isınma Çalı ması

* **imdi E lence Zamanı!** Çocuklar bizler bir ailede ya arız daha önceki oyunumuzda ailemizi canlandırmı tık . Aile anne baba ve karde lerden olu an en Küçük birimdi de ilmi ?

Ancak her aile aynı mıdır?

Tabiki de hayır her aile aynı olmadı ı gibi her ailenin ekonomik durumu, psikolojik durumu içindeki bireyler arası saygı sevgi, güven de aynı olmayabilir ancak biz bunlar gördü ümüzde asla kötülememeli onları saygıyla kar ılamalıyız. Ho görmeliyiz.

imdi ö retmeniniz içinizden birini seçecek ve çevrenizdeki böyle farklı ailelere örnek verir misiniz diyecektir. Cevaplayan ö renci bir arkada ının ismini söyleyecek. smi söylenen ki i de aynı ekilde çevresindeki farklı aile türlerine örnek verecektir. En güzel örne i sınıf tarafından belirlenip o örne i söyleyen ki i oyunu kazanmı olacak

2- Asıl Çalı ma

2. a. Pandomim Çalı ması

Lütfen ö retmeninizin belirledi i ekilde 3 erli guruplara ayrılınız.

Her gruptan iki ö renci tahtaya çıkacak bu iki ö renci birisi anne di eri baba olacak ekonomik durumları kötü ailelerin rolünü oynayacak ama kesinlikle sesli bir söz kullanılmayacak . Çocuk ise ailenin fakir çocu u rolü yapıp yırtık ayakkabılarla roller yapacaktır. Tahtaya çıkan anne baba fakirli i konu madan sadece jest, mimik ve vücut dilini kullanarak anlatacaktır . Bu rolleri ö renciler kendi duygu hayal dünyalarıyla canlandıracaklardır. Di er gruplar ise anne baba arasında geçen sözsüz diyalogu yazılı hale getireceklerdir.

Örne in: Aile çok fakir oldu undan baba çocu una ayakkabı bile alamıyorlarmı . Elektrik faturasını ödeyemediklerinden dolayı elektrikleri kesilmi . vb

2. b. Rol Oynama Çalışması

1. A LE

K LER: ANNE, ÇOCUK, BABA

ANNE:Yavrucu um hadi gel kahvaltını yap

ÇOCUK:IHHHHHHH

ANNE:Yavrum hadi bak sütün so uyacak

ÇOCUK:Anne ben kahvaltıyı da sütünü de sevmiyorum çok uyukum var

ANNE:Kızımkahvaltı yapmazsan derslerini anlayamazsın

ÇOCUK:Biraz daha uyuyaca ım ben

ANNE:Kızım bak senin için neler neler hazırladım süt yumurta peynir zeytin daha neler neler sabahın bu erken vaktinde kalktım senin için hazırladım.

ÇOCUK:Yemiyorum i te off

ANNE: (Üzülür a lar)

BABA: Kızım ceketini giy de ü ütme hadi bakalım

ÇOCUK:Baba ben böyle iyiyim ü ümüyorum hemde

ÇOCUK:Bana karı mayın koskoca adam oldum ben

Çocuk okula gider gelir ve gece rüyasında annesinin hastalandı ını görür.

Artık hiçkimse ona kahvaltı hazırlayıp kahvaltı yap demiyor . süt ıstıp sofraya koyup hadi kızım sütün hazır demiyordur.

Çocuk annesinin de erini anlar ve birdaha sabah kahvaltılarını da yapaca ım ceketimi de giyece im onların sözlerinden çıkmayaca ım der.

Sabah olunca . bir ses duyar.

ANNE:Çocu um kahvaltın hazır sütünü de ıstım hadi sofraya gel.

Çocuk olanların bir rüya oldu unu anlar ve sevinçten yataktan fırladı ı gibi annesinin boynuna sarılarak anneci im seni bir daha üzmeyece im der

2. A LE

ANNE:Kızım hadi gel kahvaltını yap süt felan hazırlayamadım ama en sevdi in eyi yaptım.

ÇOCUK:Ya asın anne salçalı ekmek mi kızarttın yoksa harikasın anneci im

ANNE:Kızım paramız olsa ben sana imdi bir süt ısıtırdım birde yumurta kaynatırdım

ÇOCUK:Önemli de il anne ben bu halimizi biliyorum sen benim annemsin ben seni çok seviyorum.

3 BEDEN MLE MUTLUYUM

Ders Saati: 40+40

Kazanımlar: Fiziksel duygusal bili sel sosyal özelliklerini tanıyarak olumlu bir beden imgesi geli tirir

Ki isel nitelikler: Ho görü, farklılıklara saygı, özdenetim, öz saygı, ba arı

1- Isınma Çalı ması

* *imdi oyun zamanı!* Ö retmeniniz sizi 10 ar guruplara ayırıp birinize farklı bir özellik veya farklılık söyleyecektir sizlerde bir yanınızdaki arkada mıza söylenen özelli in haricinde ba ka bir özellikle sesleniniz aynı özellikle seslenen ö renci yanar oyundı ı kalır en fazla özellik söyleyen oyunu kazanır. Sıra kendisine gelen ö renci 5 saniye içerisinde bir özellik veya bedensel sosyal bir farklılık söylemek zorundadır. E er söyleyemezse oyundan çıkar. Söylenen kelimeler ö retmen tarafından tahtaya yazılacaktır. En sona kalan ö renci birinci seçilir.

Ör:Öfkeli, Görme engelli, Ressam, Tembel, Hayalci, Yürüme engelli. . . vb

2- Asıl Çalı ma

2. a. Pandomim Çalı ması

Ö retmen gruplara ayrılan ö rencilerden birisini seçer ve onun fiziksel, Zihinsel yada sosyal bir farklılık yapmasını ister . Ancak ö renciler bu farklılıkları yaparken asla konu mayacak sadece jest ve mimiklerle farklılıkları anlatacaklardır. bir grup anlatırken di er grup bu gurubu dinleyecek ve nasıl bir farklılık gösterdi ini tahmin edeceklerdir. Tahminler yapıldıktan sonra tahminleri yapan grup bu sefer jest mimiklerle bir farklılık anlatacak di er grup ise tahmin edecektir. Bireysel farklılıklardan birini veya bir kaçını en güzel anlatan ki i ö retmen tarafından ödüllendirilecektir .

2. b. Rol Oynama Çalı ması

ÇALI KAN:Hey arkadaş lar bu soruyu en hızlı ve do ru cevaplayan benim ö retmen en çok beni seviyor.

TEMBEL:Hayır ben soru çözümede ve derslerde çok iyi olamayabilirim ancak futbol takımında en güzel oynayan benim ö retmen en çok beni seviyor

ÖFKEL :Ben öfkeliyim yaramaz ö renciler sınıfa gelip sizi rahatsız ederse bir bakı atıp ‘‘karde ‘’demem yeterli bundan dolayı ö retmen en çok beni seviyor.

NE EL :Öfkeli ve sinirli olan ki ileri kimseler sevmez, asıl ortalı ı enlendiren, akalarım ile yanaklarınızda gülücük açtıran benim ö retmen en çok beni sever . Dur sana bir aka yapayım: uradaki tuzu uzatırmısın bana ?

ÖFKEL :Al ne var bunda.

NE EL :Öyle mi dedim? (Tuzlu u iki yanından tutar ve çeker) Hani uzamıyor bu.

GÖRME ENGELL :Arkada lar ben sizi göremiyorum saçınızı ellerinizi oyunlarınızı ama benimde çok güzel arki söylemem var sınıfta sesi en güzel olan benim ö retmen en çok beni seviyor.

RESSAM:Hepinizin durumu dü ünçesi bir fırçamdaki ize bakar bu sınıfı süsleyen tablolar ayrıca ö retmenin evindeki tabloda benim eserim . Bu yüzden ö retmen en çok beni seviyor.

HAYALC :Ben sizin aklınıza fikrinize gelmeyen eyler dü ünürüm mesala Nasıl dünyada yerde durabiliyoruz dünya dönüyor, ba ımız niye dönmüyor? Yaa i te bu yüzden ö retmen en çok beni seviyor.

Ö RETMEN:Çocuklar herkes bu ülkede ressam olsa herkes ne eli olsa veya herkes çalı kan olsa hayatımızın bir anlamı kalır mıydı? Hayır kalmazdı . ayrıca sizin kendini be enmi tavırlarınız beni üzdü bakın sınıfımızda ne kadar farklı insanlar varmı ama siz hiç kavga etmediniz hep birbirinizden faydalandınız. Ben hepinizi bu özelliklerle seviyorum merak etmeyin benim sevgim hepinize yeter.

2. c. Olu um Çalı ması

Herkesin aynı özelli e sahip oldu u bir dünya dü ünün çocuklar . saçlarınız ve gözleriniz, sesleriniz, parmak izleriniz aynı herkes birbirine benziyor. Böyle bir dünya da ne gibi karı ıklıklar olurdu ? nsanlar ihtiyaçlarını giderebilirler miydi?

.....

.....

.....

.....

3- De erlendirme Çalı ması

Bireysel farklılıklarımızın bize ve di er insanlara kazandırdıklarıyla ilgili 1 cümle kurar mısınız?

.....

.....

Herhangi bir engelliyle kar ıla tı ınızda kendinizi engelli olan insanın yerine koyunuz size nasıl davranılmasını ne gibi özelliklere sahip olmayı isterdiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1 ALEM Z B Z M Ç N ÖZELD R

Ders Saati: 40+40

Kazanımlar: Farklı sosyo ekonomik gruplara mensup ki ilerin bakı açılarının farklı olabilece ini kabul ederek bu ki ilere ön yargısız davranır

Ki isel Nitelikler: Ho görü do ruluk dürüstlük

1- Isınma Çalı ması

Materyal: 1 adet plastik top:Bu etkinlikte 5'erli gruplar halinde çalı acaksınız. Her gruba isim olarak bir harf verilecektir. Ö retmeniniz her guruptan birisine geni aileden birilerini söylemesini ister . Do ru örnek veren ki i 10 puan alarak sınıfta istedi i bir hareketi canlandırabilecektir. Yanlı cevap veren arkada m, ö retmenim, bizim bakkal vb. ekilde cevap verençocuklara puan verilmez en çok puan toplayan ö renci birinci olarak seçilecektir.

2- Asıl Çalı ma

2. a. Pandomim Çalı ması

Ö retmen –ö renci ileti imi

Anne –Çocuk ileti imi

Nine – ö renci ileti imi

Hırsız-çocuk ileti imi

2' erli gruplar halinde çalı acaksınız. Her gruba isim olarak bir sayı verilecektir. Grup isimleri tahtaya yazılacaktır. Ö retmen her gruba yukarıdaki ileti im biçimlerini tahtaya yazarak grubun bu ileti im biçimlerinden birini seçerek kelime kullanmadan vücut dilini kullanarak anlatmalarını isteyecektir. Ö retmen, gruplara bir ileti im biçimini söylerken bunu di er grupların duymamasına özen göstermelidir. Bu ileti im biçimini anlatmak için seçilen ö renciler tahtada bunu canlandırmalı . Di er guruplar bunun hangi ileti im biçimine girdi ini tahmin etmeleri gerekir . Tahmin edip do ru bir ekilde ö retmenin kendilerine söyledi i diyalo u canlandıran gruba 10 puan verilecektir. Bu ekilde uygulama tekrarlanacaktır. En çok puanı alan grup birinci seçilecektir.

2. b. Rol Oynama Çalışması

Ay e: Ö retmenim nasılsınız

Ö retmen: iyim Ay e sen nasılsın?

Ay e: Te ekkür ederim ö retmenim . Ö retmenim ben dün çok çalı tım.

Ö retmen: Aferin ay e

Ay e: Ö retmenim kendinize iyi bakın yarın görü mek üzere(okuldan ayrılır)

Hırsız: Ay e gel buraya üzerinde ne kadar paravarsa vereceksin bana

Ay e: Hayır vermeyece im bana daha fazla yakla ırsan seni döverim.

Ay e: Hem polis amcalar seni döver ayrıca bende para mara yok ki

Hırsız: Vardır var (kovalamaya ba lar)

Ay e ko arken annesini görür ve direk sarılır

Anne: Kızım kim bu adam annecim benden para istedi vermedim beni kovaladı.

Hırsız kaçır ve uzakla ır.

Ay e: Anneci im ço korktum iyiki geldin anneci im.

Anne: Ah benim tatlı kızım korkmu mu ? Hadi geleve gidelim ö retmeninle ben görü ürüm okulun çevresinde güvenlik önlemlerini arttırsınlar

Ay e: Anneci im ben seni çok seviyorum iyi k varsın sen olmasaydın beni o hırsızın elinden kim kurtaracaktı?

Anne: Ben her zaman yanındayım kızım benim.

2. c. Olu um Çalışması

Yukarıda canlandırılan diyalogo u gördünüz hırsıza canım diyerek sarılısaydınız neler olabilirdi ve ö retmen hırsız ve annenizle ileti iminiz nasıldı? Hiç tanımadı ınız ki ilere nasıl davranırsınız?

.....
 .....
 .....

3- De erlendirme çalı ması

A a ıdaki soruları cevaplandırınız.

1- Tanımadı ımız insanlar bize bir eyler teklif etse onlara nasıl cevap verirsiniz?

.....
 .....

2- Ailemizdeki ileti imle di er insanlarla ileti imimiz arasında nasıl farklılıklar vardır?

.....
 .....

Tanımadı ımız insanların isteklerine kibarca ..... diyerek onlardan uzakla malıyız.

5 HERKES N A LES FARKLIDIR

Ders Saati:40+40

Kazanımlar: Kendi ailesiyle ba ka aileleri kar ıla tırarak aile yapılarının farklı olabilece ini ke feder.

Ki isel nitelikler:sevgi, saygı ho görü, yenili e açıklık, özdenetim

Isınma alı ması

* *imdi oyun zamanı!* Ö retmeniniz size çekirdek ailenin anne baba ve çocuktan olu tu unu geni aileninse anne, baba, çocuk büyük anne, büyük baba, dayı, hala, teyzelerden olu tu unu söyleyecektir. Ö retmen sizleri 5 erli gruplara ayıracak ve bu guruplardan her birisine çekirdek dedi inde çekirdek aileden bir örnek söyleyeceksiniz geni dedi inde ise geni ailenin bir üyesini söyleyeceksiniz. Bu ekilde tüm gruplar bitti inde en çok do ru bilen grup birinci olmu olacaktır . Guruplardan birinde en fazla 5 kez yanlı cevap verildi inde o grup elenecektir. Birinci olan grup sınıfa arkı söyleyecek ve alkı lanacaktır.

4- Asıl Çalışma

2. a. Pandomim Çalışması

Aile en küçük birimiyle anne baba ve çocuktan oluşan toplumun en küçük birimidir.

Dede: Bababımızın babasına veya annemizin babasına verilen isimdir.

Nine: Annemizin annesine veya babamızın annesine verilen isimdir.

Hala: Babamızın kız kardeşine verilen isimdir.

Teyze: Annemizin kız kardeşine verilen isimdir.

Dayı: Annemizin erkek kardeşine verilen isimdir.

Amca: Babamızın erkek kardeşine verilen isimdir.

Öğretmeniniz yukarıdaki kelimeleri ve anlamlarını tahtada yazarak ile gösterecektir ve açıklayacaktır. 5'erli gruplar halinde çalışacaksınız. İlk gruptan bir kişi tahtaya çıkacak ve yukarıdaki aile üyelerinden birinin taklidini kelime kullanmadan, jest ve mimiklerini, vücut dilini kullanarak anlatmaya çalışacaktır yani taklit edecektir. Diğer gruplardaki öğrenciler de hangi aile üyesinin taklit söyleyecektir. Her gruptan sadece bir kişi tahminde bulunabilir. Doğru tahminde bulunan gruba 10 puan verilir. Diğer gruplardan da birer kişi aynı şekilde aile üyesini kelimesiz bir biçimde taklit eder ve diğer gruplar tahminde bulunur. Bu şekilde en çok puan alan grup belirlenir.

2. b. Rol Oynama Çalışması

Erkek çocuk: Biz beş kişilik bir aileyiz dedem ve ninemde bizlerle yaşıyor

Kız çocuğu : Ben ikisini de çok seviyorum hele hele ninemin bana masal anlatması yok mu off

Erkek çocuğu : Ya dedem askerlik anılarından bahsediyordu susmak bilmez ama olsun

Dede: Birisi galiba benden bahsediyor. Bakın çocuklar bir seferinde daha siz yoktunuz köydeydik biz imdiki gibi zengin felan de ildik Aya ımızdayırtık ayakkabı üstümüzde temiz ama eski elbiseler vardı. İmddaha varlıklınız

Nine: Torunum sen bakma bu dedene televizyonumuz yoktu zengin de ildik ama o çünkü güzel masalların yerini bu günkü televizyonlar alamadı.

Baba : Baba bak eskiden köyde iş yapardık imdi ev bark sahibi olduk hatta bak benim o lum senin de torunların var artık biz geniş aile olduk.

Anne: Kaynana benim bir annem de sensin bana hiç kötü davranmadın allah razı olsun

Erkek çocuk: Baba anne annem yani ninem ve dedeme hizmet etmek bakmak ho uma gidiyor ama merak ediyorum biz onlara neden bakıyoruz?

Baba: Evladım onlar bize küçükken baktılar beslediler büyüttüler imdi sıra bizde.

Erkek çocuk : Baba bizde onları besleyip büyütüp senin ya ına mı getirece iz?

(Gülü ürler)

Baba : Teyzenlere gitmek istermisin o lum?

Erkek çocuk: Evet gitmek isterim de baba teyzene demek ki?

Baba: Teyze annenin kız karde ine denir o um.

Erkek çocuk: Peki baba dayı ne demettir?

Baba: Dayı annenin erkek karde ine denir o um.

Kız çocu u: Anne dayı teyzeyi anladım da bu gün ö retmen bahsetti amca da varmı o kime denir

Anne: Kızım amca babanın erkek karde ine denir

Anne: imdi sen halayı da sorarsın yumurcak seni

Kız çocu u: He anne ben onu unuttum ö retmen haladan da bahsetti

Anne: Çocu um hala da babanın kız karde idir

Baba: O lum aileler farklı farklıdır kimisidedesi ninesiyle ya ar kimi sadece anne baba çocuklardan olu ur.

Erkek çocuk: Ama baba bu ailede kararları sen alıyorsun ama bazı ailelerde evin patronu anneyi

Anne: Anlayaca ımız çocuklar aile yapılarımız farklı olsada kararları kim alırsa alsın önemli olan onlara da ho görüyle bakıp anlamak ve daha önemlisi kararı kimin aldı ı de il, mutlu olmak önemlidir.

2. c. Olu um Çalı ması

A a ıdaki tanımların anlamlarını yazınız.

Dayı:

Hala:

Teyze:

Amca:

Dede:

Nine:

Yukarıdaki aile üyelerinin isimlerini açıklayarak ema ile gösteriniz?

5- De erlendirme Çalışması

Her ailenin yapısı farklıdır derken kaç çe it aile yapısı vardır açıklayınız?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Farklı tip aileler olsalarda bizim onlara nasıl davranmamız gerekir ?

.....

6 FARKLILIKLAR GÜZELDİR

Ders Saati: 40+40

Kazanımlar: Farklılıkların do al oldu unu kabul eder farklı özelliklere sahip ki ileri ho görü ile kar ılar

Ki isel Nitelikler: Saygı, sevgi, adalet, özdenetim, yenili e açıklık

4- Isınma Çalışması

Materyal: 1 adet plastik top

* *imdi oyun zamanı!* Bu etkinlikte 7' erli gruplar halinde çalışacaksınız. Her gruptan bir çinli bir Amerikalı bir Suriyeli bir Türkiyeli, Zengin, Fakir, Ü engeç olmak üzere yedi ö renci hepsinin de saç boyu rengi dili dini farklı olacaktır ö retmeniniz sizlerin

yüzünü boyalarla birinizi çinli birinizi Amerikalı birinizi Suriyeli yapacaktır .
Ö retmeniniz size bir top atacaktır sizde ‘‘Dilim, dinim, milletim, boyum, rengim, yüz
eklim, fakir olayım yada zengin olayım ne olursa olsun ben kimseyi ayırt etmiyorum
herkesi seviyor ve ho görülü davranıyorum’ diyecektir.

Asıl Çalı ma

2. a. Pandomim Çalı ması

Türk çocuk

Amerikalı çocuk

Suriyeli çocuk

Çinli çocuk

Zengin çocuk

Fakir çocuk

Ü engeç çocuk

7’ erli gruplar halinde çalı acaksınız. Her gruba isimler verilecektir. Grup isimleri tahtaya yazılacaktır. Ö retmen her gruptan her ö renci istedi i rolü seçecek ve onun taklidini yapacaktır gönüllülük esası üzerinde durulacak ancak çocuklar gönüllü olmazlarsa kura ile bu rolleri kelime kullanmadan vücut dilini kullanarak anlatmalarını isteyecektir. . Bu belirlenen farklılıkları anlatmak için seçilen ö renciler tahtada bunu canlandırmalı . En güzel taklid yapan ve konu madan jest ve mimiklerle canlandıran çocuk ve grup 10 puan alacak konu an veya a zından konu ma çıkan ö renci elenecektir.

2. b. Rol Oynama Çalı ması

Esad: Ben de oyununuza katılabilmiyim?

Mehmet : Biz sesinle oynamayız çünkü sen kirli pasaklıayrıca bizimkiler gibi oyunca ın yok

Arda: Senibizim oyunumuza alamayız çünkü sendaha yeni geldin seni tanımıyoruz

Aydın: Hem sen türk de ılsin sen suriyeden geldin siyah bir adamsın bizi keser yersin sen

Esad: Arkada lar benimde iki elim iki kolum iki aya ım var bende sizler gibi top oynayabilirim. Siyah olaca ımı nerede do aca ımı ailemi ülkemi dilimi ben

seçmedim ki bu yüzden beni oyununuza almalısınız.

Arda: Hayır alamayız üzgünüz ancak bizi izleyebilirsin

Esad onları oturarak üzgün üzgün izler neden neden neden diye seslenir ve bir türlü cevap bulamaz

“ Tam o sırada Mehmet oyun oynarken dü er ve ba ını yere çarpar. ”

Hasan: Acillll arkadaş ım kan kaybediyor.

Arda: 112 yi arayalım hemen gelsinler

Ambulans gelir ve olay yerinde kan naklinin yapılması gerekti ini söyler

Doktor: Arkada larını ça ır hemen buraya onların da kanına bakalım

Hasan: Çocuklar acil gelin doktor ça ırıyor

Hasan: Offf Aydın, Arda hiçbirinizin kanı uymadı ba ka kim var

Ay e : Sizin sınıfa gelen çu esadı ça ırdınız mı?

Arda: Hayır onun kanı hiç tutmaz o bir kere türk de ilve siyah tenli belkide kanı arkadaş ımızı zehirler

Ay e : Saçmalamayın arkadaş ımızı ça ırın

Aydın: Esad arkadaş ım doktor seni ça ırıyor . Mehmet dü tü, doktor seni de ça ırıyor hiç birimizin kanı ona uymadı belki seninki uyar

Esad: Hani ben araptım, siyahtım, pistim, beni oyununuza bile almadınız ama ben sizin gibi yapmayaca ım ben sizi arap olmasanızda siyah olmasanızda dininizin diliniz farklı olsada seviyorum.

Arda: Ya asınnnn oldu arda canlanıyor oley sana ço te ekkür ederim Esad bize dilimiz dinimiz tenimiz hatta ülkemizde farklı olsa bile kanımızın kırmızı aynı tek renkte oldu unu ö rettin kusurabakma özür dileriz artık bizde senin gibi ho görülü olaca ız

2. c. Olu um Çalı ması

Bireysel farklılıklar neden zenginli imizdir bizden olmayan ve hatta bizim gibi dü ünmeyen insanlara nasıl davranmalıyız yukarıdaki Esad arkadaş ımızın yerinde siz olsaydınız kanınızı verir miydiniz?

.....
 .....
 .....
 .....

5- De erlendirme çalı ması

A a ıdaki soruları cevaplandırınız.

1-Bireysel farklılıklardan 5 tanesini yazınız.

.....
 .....

2-Yabancı bir ülkeye gitti inizi dü ünün size nasıl davranılmasını isterdiniz?

.....
 .....

7 HER EYE RA MEN

Ders Saati: 40+40

Kazanımlar: Kaybetme ve ba arısız olma olasılı mı göze alarak yenilikleri deneme cesareti gösterir

Ki isel Nitelikler: Saygı, sevgi, adalet, özdenetim, yenili e açıklık

6- Isınma alı ması

Materyal: 1 adet plastik top

Ö retmen E ref Arma an ın hayatını ders kitabından okur ve çocuklarla a a ıdaki verilen etkinli i yapar*

imdi oyun zamanı! Bu etkinlikte 8'erli gruplar halinde çalı acaksınız. Gruptakiler yapmayı denemedi i sevmedi i yada ba aramadı ı bir konuyu söyleyecektir. Ö retmen kendisinden ba layarak bir türlü ba aramadı ı bir konuyu söyleyecek sizlerde top size geldi inde ba aramadı ınız ve ba armak için çalı madı ınız bir konu belirleyiniz top hızlı hızlı dönecektir top kendisine gelip dekonu bulamayan ö renci yada yapılabilecek kolaylıktaki konuları söyleyen ö renci oyundan atılır. Topun hızı ilerleyen bölümlerde daha da hızlanır ve son ki i topu alır ve ben çalı madı ım ve tekrardan deneme cesareti göstermedi imden dolayı bu i i yapamadım der.

Asıl Çalışma

2. a. Pantomim Çalışması

8'erli gruplar halinde çalışacaksınız. Her gruba isimler verilecektir. Grup isimleri tahtaya yazılacaktır. Ö retmen her gruptan her öğrenciye bir görev verilecektir. Öğrenciler her öğrenciye bir görev verilecektir. Bu belirlenen durumları anlatmak için seçilen öğrenciler tahtada bunu canlandırmalıdır. En güzel taklid yapan ve konu madan jest ve mimiklerle canlandıran çocuk ve grup 10 puan alacak konu an veya a zından konu ma çıkan öğrenci elenecektir.

2. b. Rol Oynama Çalışması

4 akada aileleriyle birlikte e ref arma anın resim sergisine giderler gittikleri yerde de E ref Bey sohbet ediyordur. Gelen çocukların öğrenci oldu unu duyar ve onlarla konu urE ref: Gelin arkadaş lar size ne gösterece im ?

Ziya : Ne göstereceksin, çok merak ettik aaaa sizin gözleriniz görmüyor mu ?

E ref: Hayır çocuklukta beri bir şeyi göremedim ama hep hayallerle ya adım.

E ref: Gelin bakalım bu sergide benim yaptım tablolar var bekın bakalım be enecekmişiniz.

Ziya: Arkada lar benim a zım açık kaldı valla

E ref: Gözlerim görmez, renkleri sorarak öğrenci benim meyveleri onların renklerini tam 20 yılımı aldı böyle resim yapmak.

O uzhan:AAA çok güzel hiç bıkmadınız mı sonuçta gözleri görenler bile sizinkiler kadar güzel resim yapamıyorlar.

E ref:Gözlerim kör ama aslı olan gönüllerin görmesi hayallerinin olması ve çalışmak insan denedi mi yapamayacağı bir şey yoktur.

Nazmi: Sizde inanılmaz bir azim gördüm . in açığı ben birkaç denemeden sonra i i bırakıveriyorum yapamayacağı mı dü ünerek, o i ten uzakla ır giderim veya annem sa olsun benim yerime yapıyor.

Halil:Örene in ben ders çalışmaktan hoşlanmıyorum daha do rusu dersleri seviyorum ama her gün her gün tekrar etmek biraz zor geliyor, annem, babam, öğrenci retmenim hep zorluyor bir eyler öğrenci reneyim diye ama bende birkaç yanlı yapınca do rusunu

ö renmek için çaba harcamıyorum.

Halil: Sizin bu tabloları görünce kendimden utandım . Bu güzel resimler göremeyen parmaklardan çıkıyorsa kim bilir bir degörseydininz kim bilir ne kadar güzel resimler çizerdiniz.

Nazmi :E ref abi ba ka hayalleriniz varmı böyle ula tı ınız ula maya çalı tı ınız

E ref:Çocuklar ben kabartma harflerle okumayı ö rendim u anda da roman yazıyorum. Çocuklar inanın ben denemeseydim ve azimli olup çalı masaydım hala karanlık bir dünyada olacaktım hayallerim olmayacaktıbelki de imdi bir kö esine çekilmi ölümü bekleyen bir görme engelli olarak kalacaktım Ba kaları bakacaktı bana hep imdiki gibi kimse bana saygı duymayacaktı belki de alay edip bak kör diyeceklerdi.

Nazmi :E ref abi artık benimde hayallerim var. Ben bir savcı olup yolsuzluk yapanları devletin parasını çalanları hapse ataca ım suçsuz olanları da hapiisten çıkaraca ım

O uzhan: Benim de hayallerim var E ref abi bende in aat mühendisi olup herkese sa lam depremde yıkılmayacak binalar yapaca ım . Belki birisini sana hediye ederim Bana bu ilhamı sen verdin te ekkür ederim.

Tüm çocuklar :E ref abi biz seni çok sevdik artık yenilikleri zorlandı ımız eyleri denemeden bırakmayaca ız hep seni hatırlayıp biraz daha çalı aca ız derler

2. c. Olu um Çalı ması

Denemekten korktu unuz 5 konu veya alan yazıp bunları nasıl ba arabilece inizi ve bunların üstesinden gelmek için kendinize bir yol haritası çıkartınız

De erlendirme Çalı ması

A a ıdaki soruları cevaplandırınız.

1-Denemek ba armanın yarısıdır cümlesini açıklar mısınız?

.....
.....

2-Sizlerinde yapmayı tasarladı ı ama bir türlü ba layamadı ınız kaçtı ınız i lereörnek verir misiniz?

.....
 .....
 3-Edison un ampülü bulurken 999 tane denemesini hayal ediniz siz olsaydınız bu kadar deneme yapar mıydınız?

8 HAYAL M Ç N

Ders Saati: 40+40

Kazanımlar: Kendi parasını öncelik belirleyerek harcar

Kişisel Nitelikler: Saygı, sevgi, adalet, özdenetim, yenilikçilik, açıklık, sabır

7- Isınma Çalışması

8- Materyal: 1 adet plastik top

* **İmdi oyun zamanı!** Bu etkinlikte 6' arlı gruplar halinde çalışacaksınız. Gruptaki öğrenciler param olursa diyerek topu yapacaklarım diyecekler. Öğretmen kendisinden başlayarak benim param olursa onları yapacaklarım der ve topu birine atar. Sizlerde top size geldiğinde paranız olduysa neler yapmak istiyorsanız öncelik sırasına koyarak söyleyeceksiniz örneğin direkt ev alacaklarım diyen bir öğrenci yanar puan alamaz ancak yakın hedefleri olan öğrenciler oyunu kazanır örneğin:” Ben bu yılki kırtasiye malzemelerimi kendi harçlıktan biriktirip alacağım” ve çemberde top dolandır en güzel hedefi olan öğrenci sınıfta birinci olur

Asıl Çalışma

2. a. Pantomim Çalışması

8'erli gruplar halinde çalışacaksınız. Her gruba isimler verilecektir. Grup isimleri tahtaya yazılacaktır. Öğretmen her gruptan her öğrenci yapmak istediği bir şeyi başarmak için uğraşmalarını ister öğrencilerde yapmak istedikleri şeyi veya konuyu veya durumu tahtaya çıkarak kelime kullanmadan vücut dilini kullanarak anlatmalarını isteyecektir. Bu belirlenen durumları anlatmak için seçilen öğrenciler tahtada bunu canlandırmalıdır. En güzel taklid yapan ve konumadan jest ve mimiklerle canlandıran öğrenci 10 puan alacak konudan veya ağızdan konu dışı çıkan öğrenci elenecektir.

2. b. Rol Oynama Çalışması

Ayten: Arkadaşlar bil bakalım bu gün ne günü ?

Ahmet : Tabiki de kantin günümüz

Mehmet: Ö retmen olunca ö rencilere her gün kantin yapın diyeceğim bari ben yapamadım onlar yapsın.

Mehmet: Bizim ö retmen gibi ellerimi kavu turup hayır çocuklar kantin gününüz bir gün onun haricinde para getirirseniz alırım zaten velilerinize de söyledim.

(Ö retmenin söylediği gibi onu taklit eder)

Ayten: Ayten sen kantinden ne aldın çok güzel bir çeye benziyor daha önce hiç görmedim

Ayten: Ne alacağım geçen gün reklamlarda gördüm çocuklar ağızlarına atıp bir güzel patlatıyorlardı bu şekerleri çok ehlenceliymi

Ayten: Sen ne aldın Ali

Ali: Bende şu üfleyince balon çıkan köpük oyuncaklardan aldım bakkk

Mehmet : Arkadaşlar çok para harcadık bence ya

Ahmet: Hadi gelin bu gün ileride paramız olunca neler alabileceğimizi konuşalım .

Mehmet: Ben bir bisiklet alacağım 21 vites sonra birkaç oyuncak sonrada kendiliğinden bana derslerimi çalıtıran bir bilgisayar alacağım.

Ali : Arkadaşlar ben anneme bir taksi alacağım.

Ayten: Bende bir güzel bebek alacağım kendime ve güzel kıyafetler ve gelecek yılın kırtasiye malzemelerini kendim alacağım.

Ayten: Bende ileride üniversite sınavına girmeden okumak için para biriktirip hiç sıkıntı çekmeyeceğim ablam gibi

Ahmet : Bende güzel bir uçak alıp göklerde uçacağım kuşlar gibi (kuş taklidi yapar)

Ö retmen olanları köşesinden usulca dinlemektedir.

Ö retmen : Çocuklar madem bu kadar güzel hayalleriniz var. Ben size hergün kantin serbest desem para biriktirebilirmisiniz? Bu isteklerinizi gerçekleştirebilmek için harcamalarınızı kontrol etmeniz gerekir ihtiyaç olanı almanız gerekir. İmdi söyleyin bakalım tasarruf yapmadan bu istediklerinizi alabilir misiniz?

Ahmet : Tabi ki hayır alamayız ö retmenim

Ö retmen : Çocuklar bir şeyi gerçekleştirmek için öncelikle sabırlı davranmanız

gerekir yılmadan çalı ıp ba armanız gerekir

Siz para biriktirirken harcıyıp yiyen çocukları görüp sizlerde harcıyıp yerseniz istedi iniz eyleri alamazssınız

(Neysel ama güzel taklidimi yaptınız aferin)

2. c. Olu um Çalı ması

Tutum kelimesinden neler anlıyorsunuz?

.....
 .....
 .....

Öncelikli harcanması gereken konular vardır a a ıdaki ıkları öncelik ihtiyaç sırasına koyunuz ?

Kalem, mont, araba, ev, çorap, ayakkabı,

.....
 .....

De erlendirme Çalı ması

A a ıdaki soruları cevaplandırınız.

1-Para biriktirirken hangi duyguları ya ıyorsunuz ?Para biriktirmek sabır i idir, açıklayınız?

.....
 .....

2-Bir eyler alırken ihtiyacımız olan eyleri almalıyız ihtiyacımız olmayan eyleri almamalıyız ihtiyacımız olan ve olmayan eylere 4 er örnek veriniz?

.....
 .....
 .....

3-Parabiriktirerek almaya çalı aca ınız 4 ey yazar mısınız?

.....
 9

9 ÖDÜNÇ E YALAR

Ders Saati: 40+40

Kazanımlar: Ki isel ve ba kalarının e yalarını özensiz kullandı ında ortaya çıkabilecek sorunları çözer

Ki isel Nitelikler: Saygı, sevgi, adalet, özdenetim, sabır

Isınma Çalı ması

Materyal: 1 adet plastik top

* *imdi oyun zamanı!* Bu etkinlikte 7' erli gruplar halinde çalıacaksınız. Gruptaki öğrenciler üzerlerindeki ki isel e yalara örnek verecek . Öğretmen kendisinden başlayarak benim ki isel e yalarım; saatim, kalemim, bilgisayarım der ve topu birine atar. Sizlerde top size geldi inde ki isel e yalarınızı vakit kaybetmeden söyleyeceksiniz . örne in:Di fırçam, montum, ayakkabım tabletim, diyebilir. Ancak kendisinde olmayan ba kalarının e yalarını söyleyemez ve ev aletlerini e yalarını da söyleyemez söyleyen öğrenci yanar Do ru bir şekilde oyunu sürdüren grup oyunu kazanır. Kazanan grup sınıfa arkı söyler.

Asıl Çalı ma

Pantomim Çalı ması

7' erli gruplar halinde çalıacaksınız. Her gruba isimler verilecektir. Grup isimleri tahtaya yazılacaktır. Öğretmen her gruptan her öğrenci üzerinde bulunan ki isel bir e yasının ne i e yaradı nı anlatır . E yasını en güzel tahtaya çıkararak kelime kullanmadan vücut dilini kullanarak anlatanlar belirlenir. Seçilen öğrenciler arasından öğretmen ki isel birkaç e ya tahtaya yazar öğrencilerden bunlardan birisini seçip aynen sözsüz canlandırmalarını ister. En güzel taklid yapan ve konu madan jest ve mimiklerle canlandıran öğrenci grup birincisi olarak ödüllendirilecek. Konu an öğrenci elenecektir.

Rol Oynama Çalı ması

Emre: Arkada lar bakın babam yurt dı ından bana radyo getirmi .

Yunus : Ooooo çok güzelmi güle güle eskit o ses içinden mi geliyor? yani imdi bu pirize takılı de il mi?

Ahmet: Heh buldum seni

Eskici: Ne oldu delikanlı nasıl yardımcı olayım sana yoksa sende mi eskidin seni de mi alayım.

Ahmet: Yok annem sabah sana bir radyo vermi yerinede le en almı o radyo benim de ildi onu alıp size parasını versem olur de il mi?

Eskici: Olur olur bak bakalım bulabilecek misin?

Ahmet: te orada te ekkür ederim al bu parayı iyi ki buldum seni

(Ahmet yunusu bulur ve radyoyu verir)

Ahmet: Al karde imçok te ekkür ederim bu radyo hem zevkli hem zahmetli

Yunus: Önemli de il

2. c. Olu um Çalı ması

Ödünç e yalar neler olabilir, bir e yanızı arkada mınıza verdi inizi dü ünün arkada mınızda kaybetti ini dü ünün, arkada mınızdan bu olay için nasıl bir beklentiniz olur?

.....
 .....
 .....

Emanet ne demektir, niçin önemlidir.

.....

De erlendirme Çalı ması

A a ıdaki soruları cevaplandırınız.

1-Emanette bırakılan e yalara nasıl bakmalıyız ?

.....

2-Kendi e yalarımızı birine emanet ederken hangi özellikteki ki ilere emanet edersiniz?

.....

3-Kendinizin emanet edeceği ki ilerdeki özellikler le kendinizdeki özellikler birbirine uyuyor mu?

.....

.....

.....

EK-5: KONTROL GURUBU ÖRNEK DERS PLANI**Ders Saati:** 40+40**Kazanımlar:** Farklılıkların doğal olduğunu kabul eder ve farklı özelliklere sahip kişilere hoş görüşle yaklaşır.**Kişisel Nitelikler:**Saygı, sevgi, hoş görüş, özdenetim, sabır**Yöntem Teknikler:**

- 1.Anlatım
2. Soru yanıt

Ara Disiplinlerle İlgilendirme:

- 1 Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Her insanın farklı olduğunu, farklı yetenek ve becerilere sahip olduğunu bilir.

- 2 Özel Eğitim

Farklılıklara karşı anlayış ve hoş görüş gösterir.

Kullanılan Eğitim Teknolojileri: Hayat Bilgisi Ders ve Çalışma Kitabı,Güncel Yayınlar ,Bilgisayar ,Resimler, Etkinlik Örnekleri**Ölçme Değerlendirme:**

Kazanımlar Kazanım Gözlem Formuna Doldurulmalıdır.

EK-6: KAZANIMLAR

Uygulama çalışması yapılan temanın kazanımları ve kazandırılması hedeflenen değerler

TEMA	KAZANIMLAR	KAZANDIRILMASI HEDEFLENEN KESİSEL NİTELİKLER DEĞERLER
BENİMİZİN YUVAMIZ	Ailesinde ve yakın çevresinde birbirlerinin haklarına ne kadar saygı duyulduğunu gözlemler	Sevgi, saygı, hoşgörü
	Kendi ailesiyle başka aileleri karşılaştırarak ailedeki bireylerin farklı özellik ve yapıda olduğunu fark eder	Özgüven, Hoşgörü, Yenilikçilik ve açıklık
	Fiziksel duygusal bilişsel sosyal özelliklerini tanıyarak olumlu bir beden imgesi geliştirir	Hoşgörü, farklılıklara saygı, özdenetim, özsaygı, barış,
	Farklı sosyo ekonomik gruplara mensup kişilerin bakış açılarının farklı olabileceğini kabul ederek bu kişilere önyargısız davranır	Hoşgörü doğruluk dürüstlük
	Kendi ailesiyle başka aileleri karşılaştırarak aile yapılarının farklı olabileceğini keşfeder.	Sevgi, saygı hoşgörü, yenilikçilik, özdenetim
	Farklılıkların doğal olduğunu kabul eder farklı özelliklere sahip kişileri hoşgörü ile karşılar	Saygı, sevgi, adalet, özdenetim, Yenilikçilik ve açıklık
	Kayıp ve barışsız olma olasılığını gözde alarak yenilikleri deneme cesareti gösterir	Saygı, sevgi, adalet, özdenetim, yenilikçilik ve açıklık
	Kendi parasını öncelik belirleyerek harcar	Saygı, sevgi, adalet, özdenetim, yenilikçilik ve açıklık, sabır
	Kişisel ve baskalarının eylemlerini özensiz kullandığında ortaya çıkabilecek sorunları çözer	Saygı, sevgi, adalet, özdenetim, sabır

EK-7: DRAMA TEKNİKLERİNİN UYGULANMASINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU

YÖNERGE

Değerli öğrenciler,

Aşağıda Hayat bilgisi dersinin “Benim Eşim Yuvam” temasında uygulanan Drama Yöntemi ile ilgili sorular yer almaktadır. Bu soruların amacı Drama Yöntemini değerlendirmektir. Bu çalışmada sizden beklenen, soruları içtenlikle kısa cümlelerle değil, biraz uzun cümleler kurarak cevaplandırmanızdır. Cevaplarınızı lütfen her sorunun altında yer alan boşluklara yazınız. Çalışmaya verdiniz katkıdan ötürü teşekkür ederim.

Musa KAHRMAN

MKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim ABD

Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Lütfen yukarıda belirtilen temaların kazanımlarını değerlendirirken Drama Yönteminin her aşamasında neler yaptığınızı anlatınız.

1. 1. Isınma Çalışması esnasında neler yaptınız?

.....
 .....
 .....

1. 2. Pantomim Çalışması esnasında neler yaptınız?

.....
 .....
 .....

1. 3. Rol Oynama Çalışması esnasında neler yaptınız?

.....
 .....
 .....

1. 4. Oluşturma Çalışması esnasında neler yaptınız?

.....
 .....
 .....

1. 5. De erlendirme çalı ması esnasında neler yaptınız?:

.....
.....
.....

2. Hayat Bilgisi dersinin di er temalarının da Drama Yöntemi ile i lenmesini ister misiniz? Neden ?

.....
.....
.....
.....
.....

3. Size göre Drama Yöntemi ile i lenen derslerin di er derslerden farkları nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....

4. Size göre Drama Yönteminin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?

.....
.....
.....
.....

EK-8: UYGULAMA ZN

T.C.
DÖRTYOL KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.0.8.4.MEM.4.31.03.05.821/9669
Konu : Musa KAHRİMAN
(TC : 40387375636)

02.01.2013

KAYMAKAMLIK MAKAMINA
DÖRTYOL

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesinde Sınıf Öğretmenliği Anabilim dalında Yüksek Lisans yapan Musa KAHRİMAN tez konusu olan "Drama Yönteminin İlköğretim 3.Sınıf Öğrencilerinin Empati, İletişim Becerileri ve Değer Algıları Üzerindeki Etkisi" ile ilgili hazırlamakta olup; ilçemiz Yunus Emre İlköğretim ve Özel Gümüş İlköğretim okullarında araştırma yapmak isteği ile ilgili 18/12/2012 tarihli dilekçesi ekte sunulmuş olup, okul idarecilerinin uygun gördüğü zamanlarda eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde belirtilen araştırmanın yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Erdogan ASARKAYA
İlçe Milli Eğitim Müdürü

ÖLUR
25/12/2012

H.Hasan ÖZYİĞİT
Kaymakam

ki : 2 Adet Yazı
1 Adet Dilekçe

EK-9: UYGULAMAYA İLİŞKİN FOTO RAFLAR

